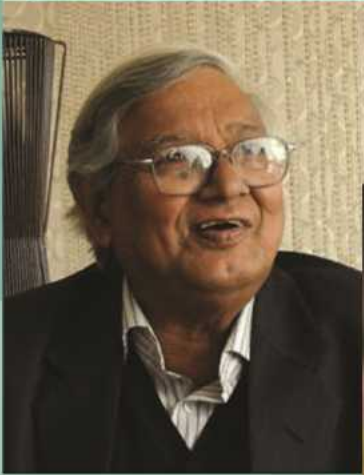

సాహిత్య

ప్రశానం

అక్టోబర్ 2010

వెల రూ. 10

సాహితీ స్రవంతి

ఫోటో : గుడిపూడి విజయరావు

సాహిత్య ప్రస్థానం...

వ్యర్థ వివాదాలు, స్వార్థ విన్యాసాలు

తెలుగు ప్రజల మధ్య ప్రాంతాల వారి పాచికలు వేసి పబ్బం గడుపుకునే ధోరణులు మరోసారి పురి విప్పుతున్నాయి. సమస్యలనూ సంక్షోభాలను పరిష్కరించవలసిన పాలక పక్షీయులే వాటిని ఎగదోస్తున్న వింత పరిస్థితి కనిపిస్తోంది. గతంలో ఉద్రిక్తతలను రగిలించిన వారు ఉపశమన స్వరాలు వినిపిస్తున్న దృశ్యమూ కనిపిస్తోంది. వివిధ పక్షాల మధ్యన తీవ్ర ఘర్షణ వాతావరణమూ గోచరిస్తోంది. ప్రాంతాల పేరు చెబుతున్నా ఒకే ప్రాంతంలోని భిన్న పక్షాల నేతలు ఒకే పార్టీలో ఒకే ప్రాంతానికి చెందిన నేతలు కూడా పరస్పరం వివాదాలలో మునిగితేలడం కాదనలేని నిజమై వెక్కిరిస్తోంది. వేర్వేరు ప్రాంతాల పేరిట పరస్పరం మాటల కత్తులు దూసుకున్న నేతలు ఇప్పుడు తియ్యటి సరస సంభాషణలు చేస్తుంటే విస్తుపోవడమూ అనివార్యమవుతోంది. ఏతావతా ప్రజా ప్రయోజనాల కన్నా స్వార్థ ప్రయోజనాల పరిరక్షణ ప్రధానమైన రాజకీయ క్రీడల నిజ స్వరూపం ఇదంతా అని ప్రతివారికి అర్థమైపోతున్నది.

ఎవరి అభిప్రాయాలు ఆకాంక్షలూ ఆవేశాలూ ఏమైనప్పటికీ ప్రజాస్వామిక పద్ధతిలో ప్రశాంతమైన పరిష్కారానికి రావడం ప్రజాహితానికి దోహదపడుతుంది తప్ప ప్రజ్వలనాలు ప్రయోజనం కలిగించవు. గత చరిత్ర అనేక సార్లు నేర్పిన ఈ గుణ పాఠాన్ని ఎవరు మర్చిపోయినా హాని మాత్రం అందరికీ కలుగుతుంది. ఇంచుమించు గడచిన ఏడాది కాలంలోనూ తెలుగు ప్రజలు ప్రశాంత పరిష్కారాలను కోరుతున్నారు గనకే ఉద్రిక్తత పెంచడానికి జరిగిన రకరకాల ప్రయత్నాలు పిలుపులూ నెరవేరలేదు. ఆ వాస్తవాన్ని ముందు గ్రహించగలిగితేనే ఎవరైనా సరైన వైఖరిని తీసుకోగలుగుతారు. విజ్ఞతా యుతమైన విశ్లేషణా శక్తి యుతులైన రచయితలు కవులు కళాకారులు ఈ సంధిగ్ధసంధ్యలో సహేతుక వైఖరి తీసుకుని సంయమనం ప్రదర్శించగలరని ఆశించాలి.

బొమ్మలు : శివాజి, వెంకటేష్, కె. శ్రీనివాస్

ఈ సంచికలో...

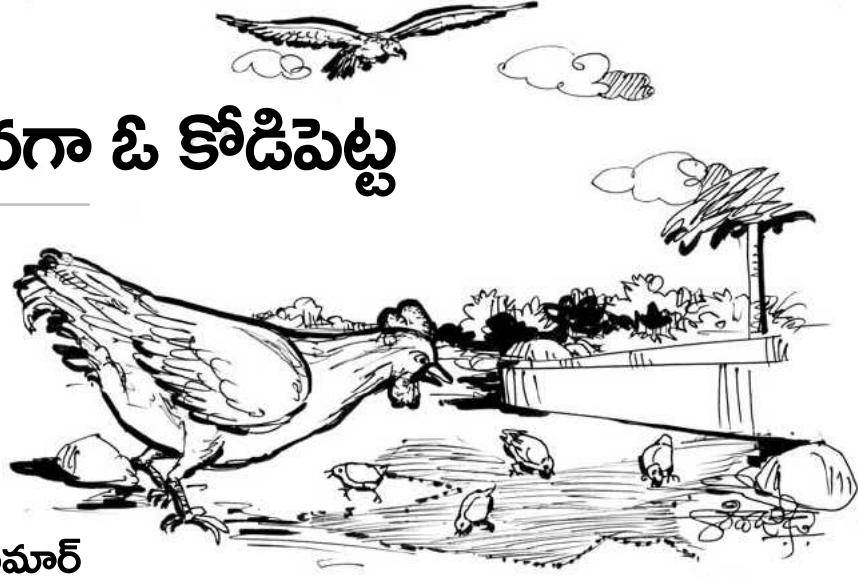
అనగనగా ఓ కోడిపెట్ట (కథ) 2
 కవిత..... 6
 ఆధునికతని గుర్తించని
 “ఆధునికాంధ్ర వాఙ్మయ వికాస వైఖరి” 7
 కవిత..... 10
 మీడియా - రాజకీయాలు - సంస్కృతి 11
 కవిత..... 17
 ప్రజా రచయిత లక్ష్మీకాంత మోహన్ 18
 కవిత..... 20
 వసుంధరాదేవి కథల్లో అస్తిత్వ సంవేదనలు ... 21
 కవిత..... 25
 మృగణ (కథ) 26
 శతక కవిత్వం - కార్యసాధకుని లక్షణాలు.... 32
 సంబంధం (కథ)..... 34
 నల్లతుమ్మ నీడతో కరచాలనం..... 37
 పల్లెతనాన్ని పలవరించిన కవిత్వం 39
 కవితలు 41
 కొత్త పుస్తకాలు..... 42
 తెలుగుభాష-ప్రజాసాహిత్యం' పై సదస్సు 43
 ఢిల్లీలో 'జనంపాట- జనం మాట'
 సుద్దాల హనుమంతుకు ఘన నివాళి.... 44
 డైరీ 45

సంపాదకవర్గం
తెలకపల్లి రవి (సంపాదకుడు)
కె.ఆనందాచారి
వొరప్రసాద్
హిమజ్యాల

కె. లక్ష్మయ్య, మేనేజర్

చిరునామా
సాహిత్య ప్రస్థానం
 ఎం. హెచ్.భవన్, ప్లాట్ నెం. 21/1, అజామాబాద్, ఆర్టిసి
 కళ్యాణమండపం దగ్గర, హైదరాబాద్-500 020,
 ఫోన్ : 27660013, 9490099059
 ఫ్యాక్స్, 040-27635136,
 ఇ.మెయిల్ : Prasthanam_ss@yahoo.co.in

అనగనగా ఓ కోడిపెట్ట

పెద్దింటి అశోక్కుమార్

ఇరువయ్యేళ్ళ దినం నాడు గోధుమ రంగు మీద ఎర్ర సుక్కలున్న బొట్ల కోడిపెట్ట గంపకింది నుంచి బయటికొచ్చింది. ఎలుతురుకు కండ్లు మూసుకపోయినాయి. కాళ్ల సుట్టూ పిల్లలు కీసుకీసుమని తిరుగుతున్నాయి. లెక్కపెట్టుకుంది. పడకొండు. రెప్పల కింద దాసుకొనుడు, గుడ్డను ముక్కుతో పొడుసుడు తప్ప చీకట్లో పిల్లల మొఖాలే సూడలేదు. పెద్దదేదీ చిన్నదేదీ గుర్తు పెట్టుకుంటూ పిల్లలను కండ్ల నిండ సూసుకుంది బొట్ల పెట్ట.

మూడు వారాల బాలింత తనం. కుడుకుడు పోయినా నొప్పులు పోలేదు. రెప్పలు ఎత్తాలన్నా నొప్పి. నడువాలన్నా నొప్పి. పెయ్యి పచ్చివుండయ్యింది. పిల్లలు కండ్లు తెరిచి తెరువకుంటనే కీసుకీసుమంటున్నాయి. అలువాటుగా ఇంట్లకు తొంగి సూసింది బొట్ల పెట్ట.

ఇంట్ల అరువయ్యేళ్ల ముసలి తల్లి వుంది. చెరువు పనికి పోతూ సద్దిగట్టుకుంటుంది. నిలవడలేక నిలవడే ఆమె భర్త ఉన్నడు. పిల్లలను సాదుడుకు బట్టలు ఇస్తీ చేస్తుండు. పెద్ద సదువులు సదివి పాతికేండ్ల వయసు దాటిన ఇద్దరు పిల్లలున్నారు. తిండికోసం గవ్వ సంపాదించలేక తల్లిదండ్రుల కష్టం మీద బతుకుతుండ్రు.

బొట్లపెట్ట సుట్టూ చూసింది. గచ్చుల నూకలున్నాయి. గిన్నెల ఓమ నీళ్లున్నాయి. రెండడుగులు ముందుకేసి నూకలను ముక్కుతో పొడిచింది. పిల్లలు తల్లినే సూస్తున్నాయి.

‘ఇదే మన తిండి... బుక్కుండ్రి’ తల్లి అన్నది.

‘ఎట్ల బుక్కుడు?’ పిల్లలు అడిగినాయి.

‘ఇగో.. ఇట్ల..’ ముక్కుతో రెండు గింజలను అందుకుని బుక్కి చూపింది. పిల్లలు నూకలు బుక్కాలని చూసినాయి. ముక్కుతో

పొడువరాలేదు. నూకల్ని ముక్కుతో పొడిచి, తడిపి పిల్లల ముందేసింది బొట్లపెట్ట. వాటిని ఎలా అద్దుకోవాలో చూపించింది.

చిన్న చిన్న ముక్కులతో పిల్లలు నూకలను అద్దుకుంటున్నాయి. కొన్ని పతుకులాడుతున్నాయి. పతుకులాడిన పిల్లలను దగ్గరికి తీసుకుని గింజను ఎట్ల అందుకోవాలెనో ముక్కును నాలెకు పొడిచి సూపిస్తుంది తల్లి.

పిల్లలు పోటీ పడుతున్నాయి.

‘అమ్మా. అమ్మా..’ అంటున్నాయి. ‘ఎట్ల బుక్కాలె?’ అంటున్నాయి.

బొట్ల పెట్ట పిల్ల పిల్లనూ సూత్తుంది. అన్నింటికీ ఒకసారి చెప్పుతుంది. నేర్చుకోలేని పిల్లలకు దగ్గరుండి చెప్పుతుంది. ఏది నేర్పాలో అది ఒకటికి పదిసార్లు చేసి సూపిత్తుంది. నూకలను తడిపి, చిదపొడిసి పిల్లల ముందేత్తుంది. పిల్లలు ముక్కుతో అద్దుకుంటున్నాయి, అడుకుంటున్నాయి.

‘అమ్మా. కడుపునొత్తందే...’ ఒక పిల్ల అన్నది.

ఎంటనే అదే మాటను మిగతా పిల్లలు అందుకున్నాయి. పిల్లలకు నీళ్లు అవసరమని గుర్తించింది బొట్ల పెట్ట.

‘నీళ్లు తాగుదాం.. నొప్పి పోతది’ అన్నది.

పిల్లలు సంబూరంగా ‘నీళ్లా.. అంటే...?’ అడిగినాయి.

బొట్ల పెట్ట పిల్లలను నీళ్ల గిన్నె దగ్గరికి తీసుకపోయింది. ముక్కుతో నీళ్లను ఎట్లా పీర్చాలెనో తలపైకెత్తి గొంతులకు ఎట్ల జారాలెనో నేర్పింది.

పిల్లలకు ఆటగా వుంది. నీళ్లను పీరుస్తున్నాయి. ఊంచుతున్నాయి. సరాసపడితే కిసకిసమని దగ్గుతున్నాయి. నీటి సుక్కలు కండ్లల్లకు జారికండ్లు మండుతున్నాయి.

పిల్లలు తల్లికి చెప్పుకుంటున్నాయి. తల్లి తప్పులను సరిజేస్తుంది. అడి అడి పిల్లలు అలిసిపోయినాయి. అది గుర్తించి పిల్లలను దగ్గరికి తీసుకుంది బొట్ల పెట్టె. పిల్లలు తల్లిరెప్పల కింద నతికి నిద్రపోయినాయి.

రెప్పను చాపి పిల్లలను దగ్గరికి పొదుగుకుని నూకలు అడ్డుకోవడం గురించి, నీళ్లను సప్పురించడం గురించి చెప్పుతనే ఉంది. చెప్పుతూ చెప్పుతూ రేపేం చెప్పాలో ఆలోచిస్తుంది.

మూడు రోజులు గడిచింది. తదారి పిల్లలు కొద్దిగ ఈడేరినాయి. అటు ఇటు ఉరుకుతున్నాయి. బొట్లపెట్టె నూకలను తడువడం చిదవోడువడం మానుకుంది.

“అమ్మా.. తడిపియ్యే...” పిల్లలు అడిగినాయి.

బొట్లపెట్టె నవ్వింది. మీరే తడుపుకోవాలని చెప్పింది. కొన్ని ఏడ్చినాయి. కొన్ని అలిగినాయి. కొన్ని ప్రయత్నించినాయి. బొట్లపెట్టె నూత్తుంది. బుక్కుమని చెబుతుంది. అప్పుడప్పుడు తను రెండు గింజలు సప్పురిత్తుంది. మొత్తం మీద పొద్దుగూకేసరికి పిల్లలన్ని తడువకున్నా బుక్కుడు నేర్చుకున్నాయి. రెండు మూడు జెల్ల పురుగులను మాత్రం చిదవోడిసి ముందటేసింది.

రెండు మూడు రోజులు చూసింది బొట్ల పెట్టె. పిల్లలు నేర్చుగా గింజలు అడ్డుకుంటున్నాయి. అలిసి అలిసి తల్లి రెప్పలకింద దాక్కుంటున్నాయి.

ఒకనాడు పిల్లలను బయటకు తీసుకపోవాలనుకుంది బొట్ల పెట్టె. బయటకు పోవాలంటే గచ్చుల నుంచి అరుగుపైకి ఎక్కాలె. కడవదాటాలె. పిల్లలకు ఎక్కడుదిగుడు నేర్పాలనుకుంది పెట్టె. పిల్లలందరిని అరుగు అంచుకు తెచ్చింది. ఎగురుడంటే ఏమిటో ఎట్ల ఎగురాలెనో చెప్పింది. చెప్పి ఒకటి రెండు సార్లు అరుగు ఎక్కి దిగింది.

పిల్లలు తల్లిని అబ్బురంగా చూసినాయి. నవ్విన్నాయి. అల్లరి చేసినాయి. అరుగు ఎక్కాలని ఎగిరినాయి. దుంకినాయి, అలసిపోయినాయి. అలసిపోయిన పిల్లలను రెప్పలకిందికి రమ్మంది బొట్లపెట్టె. ఒదిగిపట్టుకొని ఎగురుడు గురించి బయట ప్రపంచం గురించి చెప్పింది.

అప్పుడే కర్ర కుక్క ఒకటి బయట నుంచి బొట్లపెట్టెను చూసింది. మెల్లగా ఇంట్లకచ్చింది. వాసన పట్టుకుంటు పెట్టె దగ్గరికి రాబోయింది. ‘ఎవడ్రా అరేయ్’ అరిచింది బొట్లపెట్టె.

అరుపుకు రెప్పలకింద ఒదిగిన పిల్లలు ఉలికిపడ్డాయి. బయటకు తొంగి చూసినాయి. కుక్క కొత్తగా విచిత్రంగా కనిపించింది. కుక్క దగ్గరికి పరుగెత్తబోయినాయి.

“వద్దు... జాక్కోండ్రి” అంటూ రెప్పలను గట్టిగా అదిమి పట్టింది బొట్ల పెట్టె. కుక్కను వగదారుగా పరిచయం చేసింది.

“అమ్మా... ఎందుకే? ఎందుకు జాక్కోవాలెనే...” పిల్లలు అడిగినాయి.

“అదంతే... లోకం తీరు. చిన్న జాతిని పెద్దజాతి, బలవంతుడు బలహీనున్ని మింగుతడు. మనకింకా చాలామంది వగదారులున్నరు

చూపిస్త. జాక్కోండ్రి అనంగనే మీరు జాక్కోవాలె. రెప్పల కింద నుంచి బయటకు రావద్దు.” అని చెప్పింది బొట్ల పెట్టె.

ఆ రోజుపొద్దు గూకింది ఇంట్ల గులుగుడు వినిపిస్తుంది. తల్లిదండ్రులు పిల్లల మీద విసుక్కుంటుండ్రు. ఇంక ఎన్నేండ్లు కూసుండ వెట్టి సాదాలని తిడుతుండ్రు. అన్ని విసుకుంట పిల్లలను జోకొడుతుంది పెట్టె.

తెల్లారి అరుగు దగ్గరనే సాము మొదలయింది. అమ్మా... ఈ అరుగు ఎక్కుడెందుకే. ఇంట్లనే ఉండవచ్చు గదా.’ ఒక పిల్ల అడిగింది.

‘తిండి కోసం తిరగాలె బిడ్డ’ తల్లి చెప్పింది.

తల్లి ఎక్కుతుంది దిగుతుంది. పిల్లలు ఎగురుతున్నాయి గనీ అరుగును అందుకుంట లెవ్వు చెప్పేంత చెప్పింది పెట్టె. చెప్పి చెప్పి ఒకసారి అరుగెక్కి పిల్లలకు కనిపించకుంట దాక్కుంది. తల్లి కనిపించకపోయే సరికి పిల్లలకు భయమయింది. తల్లిని అందుకోవాలని తెగువతో ఎగిరినాయి. రెండు మూడు సార్లకు ఒకటి రెండు పిల్లలు అరుగును ఎక్కి విజయగర్వంతో తల్లిదగ్గరికి పరుగుతీసినాయి.

బొట్ల పెట్టె ఆ పిల్లలను ఈపు తట్టింది. మెచ్చుకుంది. తెచ్చి కింద విడిచిపెట్టి మళ్ళీ అరుగు ఎక్కింది. ఈసారి ఒకదాన్ని చూసుకుంట ఒకటి నాలుగైదు పిల్లలు ఎగిరి గద్దెను అందుకున్నాయి. కొన్ని అంచును అందుకోబోతూ జారి కిందపడ్డాయి, ఏడ్చినాయి.

కిందపడ్డ పిల్లల్ని లేపి ఉత్తేజాన్ని నింపింది బొట్ల పెట్టె. పిల్ల పిల్లకూ పోటీ పెట్టింది.

మొత్తం మీద మరునాటికి పిల్లలన్నింటిని అరుగు ఎక్కించి కడుప దాటించి వాకిట్లకు తెచ్చింది. వాకిలిని చూసి పిల్లలు ఆగమైనాయి. అంతా కొత్తగా ఉంది.

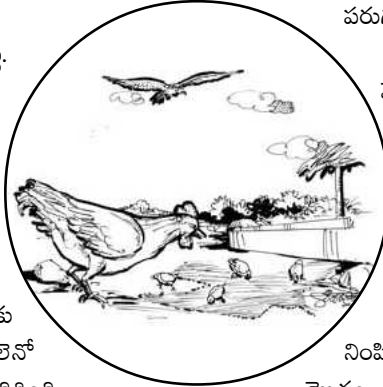
“అమ్మా... ఇక్కడ నూకలు లెవ్వుగదనే...” పిల్లలు అడిగినాయి.

“ఉండయి. మనమే దేవులాడుకోవాలె తవ్వుకోవాలె” తల్లి చెప్పి వాకిలి అంచుకు తెచ్చింది. వాకిలి పెద్దగా ఉంది. పిల్లలకు కొత్తగా ఉంది. పిల్లలు అటూ ఇటూ ఉరుకుతున్నాయి. ఒకదానితో ఒకటి కొట్లాడుకుంటున్నాయి. వద్దని చెబుతూ మెత్తటి మన్ను దగ్గరికచ్చింది. కాళ్లతో మన్నును తవ్వింది.

“ఇగో.. ఇట్ల పురుగుల్ని గింజల్ని ఏరుక బుక్కాలె” అని చూపించింది. పిల్లలు కొన్ని మన్ను బుక్కినాయి. కొన్ని ఇసుక బుక్కినాయి. కొన్నింటికి గింజలను ఏరుడు రాలేదు. ఒకటికి రెండు సార్లు చూపించింది పెట్టె.

“నీయవ్వు... గచ్చులనే నయముండె... ఇదేం గోసనే” ఒక పిల్ల బాధగా అన్నది.

బొట్లపెట్టె నవ్వింది. “ఒకల మీద ఆధారపడద్దు మనది మనం సంపాదించుకోవాలె. కష్టపడి బతుకాలె” చెప్పింది.

కొన్ని అవునన్నాయి. కొన్ని కాదన్నాయి. మొత్తం మీద పొద్దుగూకే వరకు మన్నుల ఏరుక బుక్కుడు నేర్చుకున్నాయి. పిల్లల గోసను చూసి తల్లి పురుగులను గింజలను ఏరిపెడుతుంది.

తల్లి తవ్వతుంది. ఏరుతుంది. పిల్లలు బుక్కుడు సంబూరంల వడ్డయి. సూరుకింది నుంచి గద్దె మీదికి వచ్చిన గండుపిల్లి ఒకటి పిల్లలను నాసుపెట్టింది. రెండు దుంకుల్ల పిల్లల మీదికి దుంకి ఒక తెల్ల పిల్లను అందుకుని ఉరికింది. పిల్లలు ఆగమైనాయి. తల్లి ఆగమైంది.

బొట్లపెట్ట పిల్లిని చూసి 'రాండ్రి రాండ్రి' అని బొబ్బవెట్టింది. వచ్చిన పిల్లలను రెప్పల కింద దాసుకుంది. పిల్లిని సాపెన పెట్టింది.

“అమ్మా... ఎవలే..?” ఒక పిల్ల భయంగా అడిగింది.

“అదే.. నేను చెప్పలేదా.. పగదారుడని... వాడే.. వాడు కనిపించగనే బొబ్బవెట్టాలె. ఉరికచ్చి జాకోవాలె...” అంటూ పిల్లి గురించి దాని రూపం గురించి, గుణం గురించి చెప్పింది

బొట్లపెట్ట. పిల్లలు భయం భయంగా విన్నాయి. తిన్న అలవాటుకు పిల్లి మళ్ళీ వచ్చింది. అది చూసింది బొట్ల పిట్ట. రాండ్రి రాండ్రి అని పిల్లలను పిలుచుకుంది. గాయిగాయి చేసింది. ఆ బొబ్బుకు పిల్లి పారిపోయింది.

పిల్లలు వాకిలి చుట్టు తిరుగుతున్నాయి. తల్లి చుట్టూ తింపుతూ తవ్వతుంది. వాకిలి దాటనిత్తలేదు. దూప అయినప్పుడల్లా మోరి దగ్గరికి తీసుకుపోతుంది. మళ్ళీ వాకిట్లకు తెస్తుంది. పిల్లలు బుక్కుతుంటే కావలి గాస్తుంది. బుక్కేటప్పుడు అటు ఇటు చూడుమని హెచ్చరిస్తుంది.

రెండు మూడు రోజుల్లో పిల్లలకు వాకిలి మొత్తం మెలితమైంది. ఏరుక బుక్కుడు అలవాటయింది. ఇది చూసి ఏరిపెట్టుడు మాని తవ్వి పెడుతుంది తల్లి.

ఒకనాడు కుక్క ఒక పిల్ల ఎంట పడ్డది. పిల్ల 'అమ్మో, అమ్మో' అంటూ తల్లి దగ్గరికి ఉరికచ్చింది. మిగిలిన పిల్లలు భయం భయంగా ఉరికినయి.

బొట్లపెట్ట 'ఆగుండ్రి' అనికేకపెట్టింది. అట్ల ఉరుకద్దు. ఎదురు తిరగాలె. వీడు మననే చెయ్యడు. బెదిరిత్తడంతే! అంటూ తిట్టుకుంటు కుక్కకు ఎదురు తిరిగి గెదిమింది.

వారం గడిచింది. ఈ వారంల కుక్క పిల్లి పోరులో ఇంకో మూడు పిల్లల్ని పోగట్టుకుంది. ఇప్పుడు ఏడు పిల్లలే మిగిలినయి.

పిల్లలకు కాళ్లు రెప్పలు గట్టివారినయి. ఒకనాడు పిల్లలను వాకిట్లకుతెచ్చింది. బొట్లపెట్ట మట్టిని తవ్వలేదు. ఎవలకు వాళ్లనే తవ్వకొమ్మని చెప్పింది. అట్లెందుకే అన్నయి పిల్లలు. ఒక్కొక్కటి నేర్చుకోవాలె అన్నది తల్లి. పిల్లలు కొద్దిసేపు అలిగినయి. ఆకలైతే తవ్వడు మొదలు పెట్టినయి. మన్నును గీరినయి. ముక్కుతో పొడిచినయి. ఒకటి తవ్వితే ఒకటి బుక్కినయి. కోట్లాడుకున్నయి. ముక్కుతో పొడుచుకున్నయి. ఆగమైనయి. ఆగం జేసినయి. రెండు రోజుల్లో తల్లి లేకుండా తవ్వడు,

బుక్కుడు, నీళ్లు తాగివచ్చుడు నేర్చుకున్నయి.

బుక్కేటప్పుడు ఏం నూదాలె.. ఎట్ల నూదాలె... ఎట్ల జాగ్రత్తగుండాలె చెబుతూ పక్కపక్కలు తిరుగుతుంది బొట్లపెట్ట. పిల్లలను వాకిలి దాటకుండా వాకిట్లనే తింపుతూ కావలి గాస్తుంది.

పిల్లలకు కడుపులు పెరిగినయి. వాకిట్ల దొరికే తిండి సాలతలేదని గుర్తించింది బొట్లపెట్ట. వాకిలిదాటి పెంట దిక్కు నడిచింది. పెంట చుట్టు చెట్లు పొదలు జిబ్బుగా ఉంది. అక్కడ పాముల గురించి చెప్పింది బొట్లపెట్ట. ఎవలకు ఏ కొత్త జంతువు కనబడ్డా బొబ్బకెత్తుకోవాలని చెప్పింది.

పెంటమీద పువ్వులమైన తిండి దొరుకుతుంది. పిల్లలు ఎవలకు వాళ్లు తవ్వక బుక్కుతున్నయి. తల్లి చుట్టే తిరుగుతున్నయి. తమ అనుభవాలను చెప్పుకుంటున్నయి. అన్నింటిని వింటూ తోచిన సూచన ఇస్తూ పిల్లల్ని పెంట సుట్టూ తింపుతూ కావలిగాస్తుంది.

ఒకనాడు మొగులు మీద గద్దె తిరుగుతుంది. గద్దె నీడను భూమ్మీద చూసింది బొట్లపెట్ట. 'జాకోవండి జాకోవండి' అని అరిచింది. పిల్లలన్నీ తల్లిదగ్గరికి పరుగెత్తుకచ్చినయి. ఆ పరుగులో ఒక పిల్ల తొవ్వతప్పింది. గద్దె పిల్లను తన్నుకుని ఎగిరిపోయింది. బొట్ల పెట్ట గద్దెను సాపనవెట్టింది.

“అమ్మా.. వీళ్లేవలే..?” పిల్లలు భయంగా అడిగినయి.

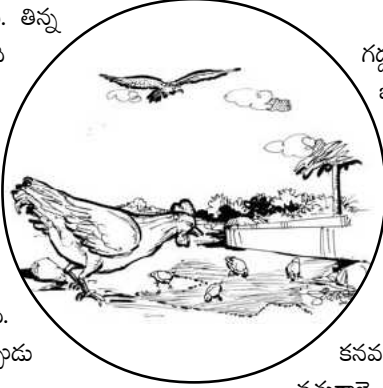
“చెప్పినగదా.. వీడుకూడా పగదారుడే. వీడు కనవడ్డప్పుడు నాదగ్గరికి ఉరికి రావద్దు. ఎక్కడియక్కడనే నతుకాలె. అయినా మీరు పెద్దగయిండ్లుకదా... నా రెప్పల కింద పట్టరు.” అంటూ గద్దెను నీడను వట్టి ఎట్ల గుర్తుపట్టాలెనో చెప్పింది.

పిల్లలు తలూపినయి. అయినా తల్లి నమ్మలేదు. పోయిన పిల్ల ఎట్లాగూపోయింది. ఉన్న ఆరు పిల్లలన్నా మంచిగ దక్కాలనుకుంది. వట్టిగనన్నా ఒకారి 'జాకోవండి' అన్నది. పిల్లలు ఎక్కడియక్కడ సాటుకు నతికినయి. 'పిల్లివత్తంది ఉరుకుండ్రి' అన్నది. పిల్లలు ఎక్కడియక్కడ పరుగుండుకున్నయి. “కుక్క వత్తంది ఎదురుతిరుగుండ్రి” అన్నది. పిల్లలు ఎగిరెగిరుంకినయి.

వారం పది రోజులల్ల పిల్లలు ఇంకా తెలివికచ్చినయి. గద్దెనీడను గుర్తుపట్టి జాక్కుంటున్నయి. కుక్క అడుగుల చప్పుడు విని ఎదురు తిరుగుతున్నయి. పిల్లిని చూసి ఉరుకగలుగుతున్నయి. పామును చూసి వక్కకు తవ్వకుంటున్నయి. ఏ చిన్న కదలిక వినబడ్డా బొబ్బకెత్తుకుంటున్నయి.

బొట్లపెట్ట మొదట తిండిముట్టలేదు. తర్వాత తర్వాత పిల్లలకు నేర్పడానికి గింజలను, పురుగులను మింగింది. ఇప్పుడు పిల్లలు ఈదేరినంక కడుపునిండ తింటుంది. తిండికి రెప్పలు ఉబ్బినయి. ఈకెలు నునుపెక్కినయి. మొకం కడదేరింది.

పెంట మీద తవ్వతున్న తెల్లమచ్చల పుంజోకటి బొట్లపెట్టను చూసింది. నవ్వుతూ తెట్టె దిగి దగ్గరికొచ్చింది. “నువ్వు అందంగా

సెప్టెంబర్ నెల పురస్కారాలు

రేపు..?

కథకు.....రూ.700/-

రచయిత: భమిడిపాటి గౌరీశంకర్

సినీ రచయిత జనార్దన మహర్షి అందిస్తున్న పురస్కార చెక్కులు ఈ రచయితలకు అందుతాయి.

కవితలు, మీరు చదివిన కథలలో నచ్చినవి కారణాలతో సూచించవచ్చు. ఒక రచయిత ఈ ఎంపిక నుంచి తనను మినహాయించాలని కోరాడు. అలాంటి అభిప్రాయాలున్న రచయితలు కూడా మాకు రాయవచ్చు.

- ఎడిటర్

నడిచే చెట్టు

కవితకు.....రూ.500/-

రచయిత: ఏటూరి నాగేంద్రరావు

ఉన్నావని" పొగిడింది. రెండు చుట్లు తిరిగి కాలెత్తి రెప్పను కప్పబోయింది.

బొట్లపెట్టకు కోపమొచ్చింది. "పిల్లలున్నరు కనవడుతలేదా..." అని దాన్ని ముక్కుతో పొడిచి గెదిమింది. కాని ఆ రోజంతా పుంజు మాటలే మనసులో మెదిలినయి. పొద్దుగూకే జాముల పిల్లలతో ఇంట్లకు వచ్చి మూలకు ఒదిగింది.

ఇంట్ల ననుగుడు మామూలె. "నచ్చెదాక సాముదప్పది. ఏం బతుకు పాడైంది. చెట్లకు చెట్లున్నరు. కలిపి పెడితే తింటరు. ఇంక ఎన్నేండ్లు సాదాలె." తండ్రి అంటున్నరు. తల్లి తిడుతుంది. పిల్లలు ఏదో అంటున్నరు. బొట్లపెట్ట కండ్లు మూసుకుంది.

మరునాడు పిల్లలను పరీక్షగా చూసింది బొట్లపెట్ట. మొగ పిల్లలకు జుట్టు ఈకె దేలింది. ఆడ పిల్లలకు రెప్పలు పగిలినయి. అనాడు పెంటలు కాకుంట పెరండ్లు తింపింది. వాడవాడనూ పరిచయం చేసింది. వారం రోజుల్లో అన్నీ వాడలనూ మెలితం చేసింది.

పిల్లలిప్పుడు దేనికదే తప్పుక బుక్కుతున్నయి. నీళ్లుతాగుతున్నయి. పిల్లి గద్ద నుంచి తప్పుకుంటున్నయి. ఇంట్ల నుంచి పోయేటప్పుడు, ఇంటికి వచ్చేటప్పుడు నడుమ నడుమ ఎప్పుడో తప్పు తల్లితో కలువడం లేదు. ఒంటిగనే తిరుగుతున్నయి.

పిల్లలు బతుకనేర్చినట్టు బొట్లపెట్ట గుర్తించింది. పిల్లలను చూసి తృప్తిగా నవ్వుకుంది. ఎవలంతలవాళ్లు సల్లగా బతుకుతే సాలనుకుంది.

మరో వారం గడిచింది. ఆ రోజు పుంజు పిల్ల 'అమ్మా' అంటూ ఏదో అడగడానికి వచ్చింది. వినకుండా ఒక్కపోటు పొడిచి దూరం గెదిమింది బొట్లపెట్ట. ఇంకో పిల్ల ఏదో అడుగబోయింది. వినకుండా

ముక్కుతో రేపును గీరింది. తల్లి తప్పుకుంటుంటే ఒక పిల్ల నసంతంగా బుక్కుబోయింది. బొట్లపెట్ట కలెబడి కొట్లాడింది.

పిల్లలందరికీ తల్లి ప్రవర్తన వింతగా అనిపించింది.

ఏడుస్తూ 'అమ్మ... ఏమయిందే.. ఎందుకు కొడుతున్నవే?' అడిగినయి.

'అమ్మలేదు బొమ్మలేదు... ఎవల బతుకు వాళ్లదే' మీ బతుకు మీది. నా బతుకు నాది.' అని పిల్లలను గెదిమింది.

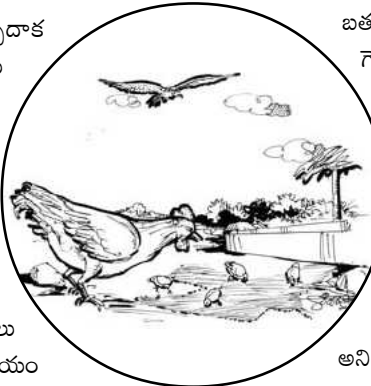
ఆ రోజు రాత్రి వేటికవే మూలలకు ఒదిగినయి. ఇంట్ల ఎప్పటిలా తిట్లు వినిపిస్తూనే ఉన్నయి.

'ఇరువై ముప్పయేండ్లు నిండినయి. ఇగెన్నడురా మీరు మా మీద ఆధారపడకుండా బతికేది..' తల్లి అంటుంది. తండ్రి 'ఏం సదువులో ఏం కతనో... నా బతుకంత సదువులకే అయింది' అని తండ్రి తిడుతుండు.

తెల్లారింది పిల్లలు ఎంటరావాలని చూసినయి. తల్లి దూరం గెదిమింది. పిల్లలన్నీ ఒక్క జాగల బుక్కాలని చూసినయి. అయినా గెదిమి చిల్లర చిత్తు చేసింది. ఆ రోజు పొద్దంతాపిల్లలు తల్లిని ఎడబాపి అమ్మా అమ్మా అని తిరిగినయి. మరునాడు అలువాటైపోయినయి.

యాభై ఎనిమిది రోజుల్లో బొట్లపెట్ట "సిలబస్" పిల్లలకు బతుకనేర్పింది. పిల్లలు కూడా ఈడేరి బతుకనేర్పినయి.

తల్లి పిల్లలను మరిచింది. పిల్లలు తల్లిని మరిచినయి. పెంటలు తిరిగి తిరిగి రాళ్ల తెట్టె ఎక్కిన బొట్లపెట్ట కోడిపుంజు కూత విని కేరుదురాగం అందుకుంది. ■

జీవితాదర్శం

- డా॥ సోమసుందర్ ఆవంత్స్

మన పితృదేవతలు
నిర్మించిన ఈ సుందర సౌధప్రాంగణంలో చూడు.
ఆ పావురాలు వచ్చి ఎంత చక్కగా
గింజలు ఏరుకుంటున్నాయో
ఎవరు ఆహ్వానించారు. జీవితం కాక.
ఈ పావురాలే మన తరతరాల కలలు.
మనశాంతి యుత ప్రతిబింబాలు.
ఈ పావురాల సామూహిక జీవనమే
మనకెప్పుడూ ఆదర్శం
పావురాలు కలహించుట కనిపించదు
కాసర బీసరగా కేరింతలు కొట్టడం
ఎవరైనా ఎప్పుడైనా చూశారా!
కాకులు తమలో జగడాలతో అరుస్తాయి
దొరికిన ఆహారం పంచుకుతినలేక వంచన చేసు
కుంటూ బ్రతుకుతాయి.
సోదర పక్షులపై అకారణ సమరాలు కోరుకుంటాయి.
కాకి బ్రతుకు వద్దు ! వద్దు! తమ్ముడా!
మన ప్రాంగణంలో ప్రశాంతంగా జీవిస్తున్న
అందాల గుమ్మలు “పావురాలే మనకు ఆదర్శం
పావురాలే మన జీవన పథం
శాంతియుత జీవన సాఫల్యం
పావురాలే తరతరాల కలలు.
మనశాంతియుత ప్రతిబింబాలు..
ఈ పావురాల సామూహిక జీవనమే
మనకు నిరంతర ఆదర్శం

ఈ దర్శనా తిలకంతోనే మనమంతా ఆగామినిదర్శిద్దాం..
గమ్యాన్ని సాధిద్దాం..
సంప్రదాయ భీరువులై చక్రభ్రమణం చేస్తూ
మనగతంలో మనం ఎన్ని కోల్పోయాము.. తమ్ముడా!
ఎన్ని విసర్జించాము! దారిలేక మన గతంలో
బాధ్యతలను మరచి పశుతుల్యంగా బ్రతికాము.
మానవ వ్యవస్థ నిర్మించటానికి కలలకాదారమైన
ఆశల మార్గంలో సాగలేకపోయాం
చతికిల పడిపోయాం
వర్తమానంలో అంతర్లీనమైన బాధలు పడటమే
పవిత్రమని సకల దరిద్రాలు అనుభవించాం
ప్రవాహాన్ని ఆపలేని బలహీనులమై కొట్టుకుపోయాం!
మునిగిపోయాం:-
గత చరిత్రలో నిశ్శబ్దంగా లీనమౌతుంది.
చర్మాత్మక స్ఫూర్తి చూపలేక తత్వం అందమవుతుంది.
గతంగాధ, గతం కలల వ్యభ
సకల మానవ దర్శనమే జాతికి తిలకం

ఆధునికతని గుర్తించని

“ఆధునికాంధ్ర వాఙ్మయ వికాస వైఖరి”

- డా॥ రాచపాలెం చంద్రశేఖరరెడ్డి

చరిత్ర రచన పట్ల నిజాయితీ లేకుండా చరిత్ర రచనకు పూనుకుంటే అది ఎలా వికృత రూపం ధరిస్తుందో జయంతి రామయ్య పంతులు గారు రుజువు చేశారు. ఆయన క్షతగాత్రుడేగాని, విజయవిహారి కాదు. ఆధునికత మీద విశ్వాసం లేకుండా ఆధునిక సాహిత్య చరిత్ర రాస్తే అదెలా ఉంటుందో “ఆధునికాంధ్ర వాఙ్మయ వికాస వైఖరి” నిరూపిస్తున్నది. ఇది పాక్షికమే కాదు, అసమగ్రం కూడా.

ఈ గ్రంథం జయంతి రామయ్యపంతులు రాసినది. బహుశా ఆధునిక తెలుగు సాహితీ రచనలో ఇది తొలిగ్రంథమేమో! జయంతి రామయ్య అనగానే మనకు గుర్తుకువచ్చేది గిడుగు గురజాడల వ్యవహారిక భాషావాదాన్ని ప్రతిఘటించిన పచ్చి గ్రాంథిక భాషావాది. తూర్పుగోదావరి జిల్లా ముక్కేళ్ళవరంలో పుట్టిన జయంతి రామయ్య డిప్యూటీ కలెక్టర్ ఉద్యోగం చేశారు. ఉద్యోగంలో ఉన్నప్పుడే ఆయన 1911లోనే ఆంధ్ర సాహిత్య పరిషత్తు అనే సంస్థను స్థాపించి దానికి అధ్యక్షుని పదవిని వహించారు. ఈయన గొప్ప శాసన పరిశోధకుడు. దాదాపు 1200 శాసనాలను సేకరించి పరిష్కరించి ప్రచురించారు. గ్రాంథిక భాషా సాహిత్యానికి నిఘంటువైన సూర్యరాయాంధ్ర నిఘంటు నిర్మాణంలో ముఖ్య బాధ్యత వహించారు. గ్రాంథిక భాషా వాదానికి బలం చేకూరుస్తూ “ఇన్ డిఫెన్స్ ఆఫ్ లిటరరీ తెలుగు” అనే ఆంగ్ల గ్రంథాన్ని రచించారు. 1935లో గ్రామ్య గ్రాంథికవాద విమర్శనము” అనే పెద్ద వ్యాసాన్ని ఆంధ్ర సాహిత్య పరిషత్తు పత్రికలో ప్రచురించారు. ఉత్తర రామచరిత్ర, ఆంధ్ర చంపూరామాయణం వంటి రచనలు చేశారు. కొన్ని అనువాదాలు చేశారు. ఆధునికతను ఏమాత్రం ఆమోదించని జయంతి కృషి కంతా స్ఫూర్తి జాతీయోద్యమం కావడం విశేషం. ఆయన రాసిన గ్రంథం “ఆధునికాంధ్ర వాఙ్మయ వికాస వైఖరి.”

1934 అక్టోబర్, నవంబర్ మాసాలలో ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయం వారి కోరికనుసరించి “తెలుగు సాహిత్యంలో ఇటీవలి ధోరణులు” అనే అంశం మీద విశాఖపట్టణం, కాకినాడ, గుంటూరులో జయంతి రామయ్య ఉపన్యసించారు. ఆ తర్వాత ఆ ప్రసంగాలను సంస్కరించి 1937లో ఈ పుస్తకాన్ని ప్రచురించారు.

“రాగ ద్వేషములు లేక నమబుద్ధితో గ్రంథమందలి గుణదోషములను ఉన్నవియున్నట్లు తెలుపుట సహృదయుడగు

విమర్శకుని పని” అని గ్రంథంలో (పు.123) చెప్పుకోవడమేగాక, నిష్పాక్షికంగా, నిర్మాతగా ఈ గ్రంథాన్ని రచించినట్లు చెప్పుకున్నారు. అయితే ఈ గ్రంథంలో లోపించింది ఈ లక్షణాలే. ఆధునిక కాలంలో వచ్చిన సంప్రదాయ సాహిత్యాన్ని ఆకాశానికెత్తి, అసలైన ఆధునిక సాహిత్యాన్ని విస్మరించడం లేదా వ్యతిరేకించడమన్నది ఈ గ్రంథ రచనోద్దేశం. విద్యార్థుల కోసం ఏర్పాటు చేసిన ఈ ప్రసంగాలలో జయంతి రామయ్య వాళ్ళకు అసమగ్ర, పాక్షిక, కాలం చెల్లిన జ్ఞానాన్నే అందించారు. 199 పుటల్లో గల ఈ గ్రంథాన్ని ఆరు అధ్యాయాలలో రచించారు. ఏ అధ్యాయంలోనూ, ఆయన విభేదించినా ఆమోదించినా, విషయాన్ని సమగ్రంగా అందించలేదు. ప్రతి అధ్యాయంలోనూ ఆయన తిరోగమన స్వభావం వ్యక్తమౌతూనే ఉంది.

1937 నాటికి సంఘ సంస్కరణ, జాతీయోద్యమాల సాహిత్యం పుష్కలంగా వస్తున్నది. భావకవిత్వం ఒక్క వెలుగు వెలిగి ఆరిపోయే దశకు చేరుకుంటున్నది. అభ్యుదయ సాహిత్యం పరుగుడుకుంటున్నది. సరే సంప్రదాయ సాహిత్య స్రవంతి ఎటూ కొనసాగుతూనే ఉంది. జయంతి రామయ్యకు ఆధునిక కాలంలో వచ్చిన ఈ సంప్రదాయ సాహిత్యం మీద ఉన్న ప్రీతి, అసలైన ఆధునిక సాహిత్యం మీద లేనే లేదు. నిష్పాక్షికంగా రాశానని చెప్పుకుంటారు. సారాంశంలో ఈ గ్రంథం మార్పును ధిక్కరించి, గతానికి మురిసిపోయి, ప్రగతిని అడ్డుకోవడమే.

‘అవతారిక’ అనే తొలి అధ్యాయంలో నన్నయ్య కాలం నుండి తనకాలం దాకా వచ్చిన పరిణామాలను చర్చించారు. ఇందులో “గతకాలము మేలు వచ్చు కాలము కంటెన్” అన్న భావం స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది. మహమ్మదీయ సంపర్కం వల్ల మన భాషలోని పాఠశీకాది భాషల పదాలు కొన్ని చేరడం తప్ప వచ్చిన నష్టమేమీ లేదు. ఆంగ్ల విద్యా సంపర్కం వల్ల తెలుగులో అనేక ‘వికృతులు’ కలిగాయని విచారం

వ్యక్తం చేశారు. ప్రాచీన విద్యా విధానాన్ని సుదీర్ఘంగా చర్చించి నేలంటు చదువులు పోయి అచ్చు పుస్తకాల చదువులు, వచన గ్రంథాల చదువులు వచ్చాయని వాపోయారు. ఈ అధ్యాయంలోనే నవలన్ని ప్రస్తావించారు. వీరేశలింగం కృషిని ప్రస్తుతించారుగాని, నవలా సాహిత్యాన్ని అంతగా ఆమోదించలేదు. చిలకమర్రిని ప్రస్తావించారు. భావజాలంలో తనతో కలిసి వచ్చే విశ్వనాథ వారి 'వేయి పడగలు' ప్రస్తావన లేదు. ఇక తనకు గిట్టని వ్యవహారిక (గ్రామ్య) భాషలో ఉన్నవ రాసిన 'మాలపల్లి'ని ఎలా స్మరిస్తారు? నవలా ప్రక్రియ చాలా ప్రముఖమైందని, దానిని ప్రత్యేక అధ్యాయంలో చర్చించాలనే స్పృహ లేదు జయంతి రామయ్యకు. అప్పటి నవలలన్నిటినీ ఆంగ్ల భాషలోని 'మూడవరకపు' (థర్డ్ రేట్) నవలలు మాతృకలని, చవకగా అమ్మడం వల్ల వాటిని ఎక్కువ మంది పాఠకులు చదువుతున్నారని తీర్పునిచ్చారు రామయ్య.

'నాటకం' అనే అధ్యాయం చాలా పెద్దది. 67 పుటలలో రాశారు. ఈ అధ్యాయంలో ప్రజల భాషలో గురజాడ రెండు సార్లు ప్రచురించిన 'కన్యాశుల్కం' నాటక ప్రసక్తి లేకపోవడమే జయంతి రామయ్య నిష్పాక్షికత. ఆధునిక నాటక చర్చ కన్నా ప్రాచీన యక్షగాన సంకీర్తనే ఎక్కువ స్థలాన్ని మింగేసింది. సంస్కృతాంగ్ల నాటకానువాదాల కీర్తినంత ప్రాముఖ్యం స్వతంత్ర నాటకాల

కివ్వలేదు. స్వతంత్ర నాటకాలలో బ్రాహ్మణ జీవిత ప్రతిఫలనమన్న అభినివేశంతో 'సందక రాజ్యం' నాటకాన్ని మాత్రం పరిచయం చేశారు. అదే బ్రాహ్మణ జీవితంపై విమర్శనాత్మకంగా స్థానిక భాషలో రాయబడిన కన్యాశుల్కం నాటక ప్రస్తావన లేదు. పానుగంటి, చిలకమర్రి రచించిన పౌరాణిక నాటకాలను, ప్రహసనాలను చర్చించారుగానీ, గురజాడ ఊసే లేదు. ప్రధాన ప్రత్యర్థి ఆయనే కదా! ఇంత ఆధునికతా వ్యతిరేకత కలిగి నిష్పాక్షికంగా గ్రంథరచన చేసినట్లు చెప్పుకోవడం తమాషా.

'వివిధ గ్రంథములు' అనే మూడవ అధ్యాయంలో కథలు, శాస్త్ర గ్రంథములు, నిఘంటువులు, ఇతిహాసములు, అవధానులు ఆశుకవులు, హరికథలు, వార్తా పత్రికలు, ఆధునిక పద్య గ్రంథములు అనే శీర్షికలలో వివిధ ప్రక్రియలను చర్చించారు. కథల్ని గురించి ఒక్క పుటలో చెప్పేసారు. ఇందులో కందుకూరిని గ్రంథచోరుడుగా జమ కట్టేసారు. అంతే తప్ప 1937 నాటికి వచ్చిన గురజాడ, శ్రీపాద, చలం లాంటి వాళ్ల కథల పేర్లు కూడా ప్రస్తావించలేదు. ఆధునిక పద్య గ్రంథాలుగా కూడా అనువాదమైన పౌరాణిక కావ్యాలనే ప్రస్తావించారు తప్ప ఆధునిక కావ్యమన్న దేనిని గుర్తించలేదు. బ్రాహ్మణ శాఖల్ని చిత్రించిన దాసు శ్రీరాములు కావ్యం 'తెలుగునాడు'ను తప్ప, కట్టమంచి 'ముసలమ్మ' మరణంగాని, మంగిపూడి 'నిరుద్ధభారతం' గాని రామయ్యకు కనిపించలేదు. జాషువా కావ్యాలు కూడా ఆయన దృష్టిలో పడలేదు. మత కావ్యాలు తప్ప మానవ కావ్యాలు జయంతి రామయ్యకు సాహిత్యం కాదేమో!

మూడు అధ్యాయాలలో తనకు నచ్చిన రచనలనే ఎక్కువగా కీర్తించిన రామయ్య తర్వాతి అధ్యాయాలలో తనకు నచ్చని సాహిత్యాన్ని ప్రతిఘటించడానికే కృషి చేశారు. 'కృతివిమర్శనము' అనే నాల్గవ అధ్యాయాన్ని కట్టమంచి (కవిత్వతత్వ విచారము) కవిత్వవేది (ఆంధ్ర వాఙ్మయ చరిత్ర సంగ్రహము) కోరాడ రామకృష్ణయ్య (ఆంధ్ర మహాభారత కవితా విమర్శనము)ల విమర్శనా పద్ధతులను తిరస్కరించడమే ఈ అధ్యాయంలో రామయ్య చేసిన పని. వాళ్లను గురించి చర్చించడానికి ముందు రామయ్య కావ్య విమర్శ పద్ధతిలో పెడఠోరణులను ప్రస్తావించి ఒక కావ్యంలో మంచి పాత్రలు, చెడ్డ పాత్రలు రెండూ ఉంటాయి, చెడ్డ పాత్రలున్నది గొప్ప కావ్యం కాకపోతే వాల్మీకి రామాయణం కూడా అసత్యమే అవుతుందని చేసిన సూచన మంచిదే. తర్వాత తమకున్న సంప్రదాయ వ్యామోహంతో ఆధునిక విమర్శకులను పూర్తిగా తిరస్కరించే

ప్రయత్నం చేశారు. కట్టమంచి 'కవిత్వతత్వ విచారంలో' దేశ చరిత్రకు, సాహిత్య చరిత్రకు గల సంబంధం చెప్పి ఆంధ్ర దేశంలో వీరశౌర్య గుణాలు విరాజిల్లే కాలంలో నన్నయ్య తిక్కనల కావ్యాలు ఉత్సాహగుణ ప్రధానంగా వచ్చాయని, మహామ్మదీయల శౌర్యానికి తెలుగు రాజులు లోబడిపోయినప్పుడు ఉత్సాహగుణం లేని కావ్యాలు వచ్చాయని సూత్రీకరించారు. శ్రీకృష్ణ దేవరాయల

కాలంలో కొంత పౌరుషం కనిపించినా తర్వాత అది మాయమైందన్నారు. దీనిని ఖండిస్తూ జయంతి రామయ్య కట్టమంచికి దేశచరిత్రలో ప్రవేశం తక్కువని నిర్ధారించారు. ప్రబంధ యుగంలో రాజకీయంగా తెలుగు జాతి బలహీనంగా లేదని వాదించారు. అయితే ఆ మాట కట్టమంచే అన్నారు. ఈ విషయంలో రామయ్య కట్టమంచి మీద మండిపడినంత పని చేశారు. స్త్రీల అవయవ వర్ణన విషయంలో మాత్రం కట్టమంచి వైపు నిలిచారు. ఈ ముగ్గురు విమర్శకుల పట్ల ఆయనకున్న వైముఖ్యం ఏమిటంటే వీరు ఆంగ్లం చదువుకొని, ఆ సాహిత్య విమర్శ సూత్రాల ఆధారంగా తెలుగు సాహిత్యాన్ని పరామర్శించడమే. కృతికర్తల అభిరుచులకు అనుగుణంగా మన కవులు కావ్యాలు రాశారనే ఆధునికుల వాదనను జయంతి రామయ్య ఆమోదించలేదు. "సామాన్యముగా ప్రభువులు కేవలం శృంగార ప్రియలనియింప వారి యనుమతిననున రించియే శృంగార ప్రబంధములు రచించబడినవనియు సూచించుటయనుచితము" (పు 138). ఈ అధ్యాయమంతా చదివితే సాహిత్య విమర్శలో ఆధునిక పద్ధతులనుసరించడాన్ని ఈయన ఆమోదించలేరని అర్థమౌతుంది. "సంప్రదాయ సిద్ధమగురీతిని సరసహృదయముతో పరిశీలించినప్పుడే కావ్యామోదము సిద్ధించునుగాని యప్రస్తుత శాస్త్ర చర్చలతో స్తనశల్యపరీక్ష చేయుటచే సిద్ధింపదు" (పు. 125). అయితే వీళ్ల కన్నా ముందు, వీళ్లతో పాటు అనేక మంది సంప్రదాయ విమర్శులు రాశారు. వాటి జోలికిపోలేదు. పాశ్చాత్యుల కృషి ప్రసక్తేరాలేదు.

'వివిధ గ్రంథములు' అనే మూడవ అధ్యాయంలో కథలు, శాస్త్ర గ్రంథములు, నిఘంటువులు, ఇతిహాసములు, అవధానులు ఆశుకవులు, హరికథలు, వార్తా పత్రికలు, ఆధునిక పద్య గ్రంథములు అనే శీర్షికలలో వివిధ ప్రక్రియలను చర్చించారు. కథల్ని గురించి ఒక్క పుటలో చెప్పేసారు. ఇందులో కందుకూరిని గ్రంథచోరుడుగా జమ కట్టేసారు. అంతే తప్ప 1937 నాటికి వచ్చిన గురజాడ, శ్రీపాద, చలం లాంటి వాళ్ల కథల పేర్లు కూడా ప్రస్తావించలేదు.

మట్టి ముడుచుకొంటోంది

- బండ్ల మాధవరావు

మట్టి - పంట
 మట్టి - బువ్వ
 మట్టి - జీవితం
 ఇప్పుడు
 మట్టిని కౌగలించుకొంటే
 దుఃఖం రాలుతోంది
 నిన్నటి దాకా
 గజాల లెక్కన
 డబ్బైన మట్టి
 నేడు డొక్కల్లో ముడుచుకొని
 దీనంగా చూస్తోంది
 అందినంతమేరా
 కాళ్లు బార్లా చాపి
 అపుకొన్నవాడు
 కాళ్లు చేతులు చాస్తూనే ఉన్నాడు
 నిన్న ఈ రోజు లేదు
 కాళ్ల కిందుగా కదిలిపోయిన మట్టిలో
 నేనూ కరిగిపోయాను

 మట్టి - బొగ్గు
 మట్టి - ఖనిజం

మట్టి - బాక్సైట్
 అడవుల్లోంచి
 కొండల్లోంచి
 గుట్టల్లోంచి
 సొరంగాలు సొరంగాలుగా
 డబ్బువుతున్న మట్టి
 రాజ్యాలకు రాజ్యాలకు రాజ్యాలే
 శాసించబడుతున్నాయి
 డబ్బును తప్పుకుంటున్న చేతులు
 ఎవర్ని లెక్క పెట్టవు
 లెక్కించడానికెవడొచ్చినా
 మట్టిలోంచి పుట్టిన తడి
 చేతుల్ని తడుపుతుంది
 తడిచి గర్భ మవ్వాలైన మట్టి
 ఎండి బీటలు వారుతోంది
 రహదారులవుతున్న మట్టి మీంచి
 బువ్వ పెట్టే చారెడు నేల కోసం
 తట్ట బుట్టల్లో సర్దుకుంటున్న జీవితాలు

చెట్లకు వేలాడుతున్న బతుకుల్లో
 ఎందుటాకుల కలవరం

ఎవడో
 మట్టిని పణంగా పెట్టి
 రాజ్యాల్ని కొంటున్నాడు
 సువిశాల సామ్రాజ్యాల్ని స్థాపిస్తున్నాడు
 ఆకలిని అణగ దొక్కుతున్నాడు
 పాడైన జీవితాల్ని తరుముతున్నాడు
 అరవై ఏళ్ల క్రితం మారిన రంగు
 ఇంకా ఇంకా నలుపెక్కుతోంది
 తెలుపైనా నలుపైనా
 పాదాల కింద నలుగుతున్న బతుకులు
 వలసలవుతున్నాయి.

భావకవిత్వాన్ని కూడా ఈయన ఆమోదించలేదు. అందుకే భావకవిత్వ వ్యతిరేకులను ఎక్కువగా ప్రస్తావించారు. మళ్ళీ భావతంత్రానికి వెళ్లిపోయారు. మన భావకవులకు మూల పురుషుడైన రాగూర్ను గురించి మాట్లాడినంత కూడా ఈ భావకవులను గురించి మాట్లాడలేదు. ఈ గ్రంథంలో విభిన్న అధ్యాయాలలో ఆధునిక కవిత్వం గురించి రామయ్య చేసిన చర్చలో పౌరాణిక కవిత్వమే ప్రస్తావించబడింది గాని, గురజాడ, కుసుమధర్మన్న, మంగిపూడి వెంకటశర్మ, గరిమెళ్ల వంటి సంఘ సంస్కరణ, జాతీయోద్యమ కవుల ఊసూ లేకపోవడం సంప్రదాయ వాది జయంతి రామయ్య పక్షపాతానికి, తిరోగమన స్వభావానికి సంకేతం. జనమంచి శేషాద్రి శర్మలు, వాసురాసులు కనిపించిన వ్యక్తిని వీళ్లు కనిపించలేదంటే పరమార్థం ఇంకేమై ఉంటుంది?

‘గ్రామ్య వాద విమర్శనము’ అనే చివరి అధ్యాయం ఆయన కురుక్షేత్రం. ఈ అధ్యాయం పచ్చేదాకా ఆగే ఓపికలేక అయిదో అధ్యాయంలోనే “గ్రామ్యవాదమాంధ్ర వాఙ్మయ వృక్షమునకు వేరు పురుగు వంటిది” అని నిర్వచించారు. మనం వ్యవహారిక భాష అంటున్న దానిని నాటి సనాతనులు ‘గ్రామ్యం’ అన్నారు. ఆ పదప్రయోగంలోనే వాళ్ల ఆధిపత్య అహంకార స్వభావం ద్యోతకమౌతుంది. అంతేకాదు “పడబోసిన నిర్మల జల ప్రవాహమువంటిది గ్రాంథిక భాష. తత్తత్తదేశములందలి కల్పవృక్షములతో గూడిన వాననీరు వచ్చిపడుచుండుటచే కలుషమైన నీటి జాలువంటిది గ్రామ్య భాష” అని కూడా ఆయన అభిప్రాయపడ్డారు. తానూ, తన భార్య, పిల్లలు, తన తల్లిదండ్రులు మాట్లాడే వ్యవహారిక

భాషను ఇంత అన్యాయంగా వ్యాఖ్యానించడం సాంస్కృతిక దౌర్భాగ్యమే. ఈ గ్రామ్య భాషావాదమంతా ఆంగ్ల భాషా సంపర్కం వల్లనే పుట్టిందని ఆయన ప్రగాఢ నమ్మకం. సమాజం ఆయా కాలాల్లో తనకవసరమైన భాషా వ్యవస్థను నిర్మించుకుంటుందనే చారిత్రక జ్ఞానం కొరవడటం వల్ల ఆయన వ్యవహారిక భాషావాదాన్ని ఢీకొన్నారు. ఎస్ఎస్ఎల్సీ పరీక్షలలో విద్యార్థులతో గ్రాంథిక భాషలోనే గాక ఆధునిక భాషలో కూడా పరీక్షలు రాయించవచ్చనే నిర్ణయం వీగిపోయినందుకు ఆయన అపారమైన ఆనందాన్ని పొందారు. అయితే ఆంధ్ర, మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయాలలో వ్యవహారిక భాషావాదులు పరీక్షకులుగా, పాఠ్యనిర్ణాయకులుగా వస్తున్నందుకు మళ్ళీ వ్యవహారిక భాషావాదం తలెత్తనేమో అని ఆయన అనుమానించారు. ఆయన అనుమానం నిజమై విశ్వవిద్యాలయాలనుంచి గ్రాంథిక భాషకు ఉద్వాసన జరిగింది. ఏ రకమైన ప్రజా ఉద్యమాన్ని అడ్డుకున్నా ఫలితం ఇలాగే వుంటుంది. మృతభాషను కౌగిలించుకుని జీవద్భాషను నిరాదరించిన వారికి విశ్వవిద్యాలయాలు ఆలస్యంగానైనా బుద్ధి చెప్పాయి. అంతకుముందే మాధ్యమాలు గ్రాంథిక భాషావాదమును విరగొట్టాయి.

చరిత్ర రచన పట్ల నిజాయితీ లేకుండా చరిత్ర రచనకు పూనుకుంటే అది ఎలా వికృత రూపం ధరిస్తుందో జయంతి రామయ్య పంతులు గారు రుజువు చేశారు. ఆయన క్షతగాత్రుడేగాని, విజయవిహారి కాదు. ఆధునికత మీద విశ్వాసం లేకుండా ఆధునిక సాహిత్య చరిత్ర రాస్తే అదిలా ఉంటుందో “ఆధునికాంధ్ర వాఙ్మయ వికాస వైఖరి” నిరూపిస్తున్నది. ఇది పాక్షికమే కాదు, అసమగ్రం కూడా. ■

కాలసూచిక

- డా॥ సి.నారాయణరెడ్డి

ఈ గడియారం ఆగేది కాదు.
కాలంతోపాటు సాగేది.
చేతికి పెట్టుకున్నా
టేబిల్ మీద పడుకోబెట్టినా
దాని చలనశీలంలో మార్పుండదు.
నా కనురెప్పలు మూతబడిపోయినా
దాంట్లో క్రమబద్ధంగా కదిలిపోయే ముళ్లు
మూసుకుపోవు.
పగలైనా రాతైనా
అది సచేతనంగా ఉంటుంది.
గడియారం నా దినచర్యకు దిక్సూచి.
ఎప్పుడైనా బద్ధకించి నేను
సమయ నియమోల్లంఘనం చేసినప్పుడు
అది మౌనంగా హుంకరిస్తుంది.
కార్యక్రమాలను నిర్దేశించేది డైరీ అయినా
నాకు సారధ్యం వహించేది గడియారమే.
గడియారం పట్ల నాకున్న అభిమానం
రోజు రోజుకూ గాఢమవుతుంది.
నా అవయవాల్లో అదే ఒకటనే భావన
నాలో నాటుకుపోతున్నది.
ఓ పూట దానితో అన్నాను
ఇలా ఎంతకాలం అవిశ్రాంతంగా సాగిపోతావు.

కొన్నాళ్లు విశ్రాంతి తీసుకోరాదా అని.
అది మెరుపునవ్వుతో బదులు పలికింది.
“నన్ను నువ్వు
అదృశ్యంగా కదిలిపోయే కాలానికి
దృశ్య ప్రతీకగా చూసుకుంటున్నావు.
అందుకు ప్రత్యామ్నాయంగా
కాలమున్నంతసేపు నేను కదిలిపోతుంటాను.
ఉద్దేశపూర్వకంగా ఏనాడూ నా గమనాన్ని ఆపను.
నాకూ చివరిగడియ వస్తే అప్పుడు కూడా
నీకు సమయ నిర్దేశం చేస్తూ కన్ను మూస్తాను”
అలా అంటున్న
గడియారం సేవాప్రవృత్తికి ముగ్ధుణ్ణై
దాన్ని నా గుండెకు హత్తుకున్నాను.

మీడియా - రాజకీయాలు - సంస్కృతి

- తెలకపల్లి రవి

మీడియా పాత్రపై ఇంతగా వినిపిస్తున్న విమర్శలూ, ప్రశంసలూ వాస్తవమేనా? మీడియా వరమా? శాపమా? మీడియా అన్నది ఒకప్పుడు నివేదించేదే. ఇప్పుడు నిర్ణయించేదైపోయిందా? ఈ దూకుడు వెనక శక్తులేమిటి? దీనివల్ల కలుగుతున్న లాభనష్టాలేమిటి? ఇదంతా కేవలం ఎలక్ట్రానిక్ మీడియా అనబడే టీవీ వల్లనే వచ్చిన మార్పా? పత్రికలకు దీనితో సంబంధం లేదా? ఈ రెంటికీ మధ్య సాంకేతికంగానే కాక సామాజికంగా కూడా పెద్ద తేడాలున్నాయా? మీడియా నిష్పాక్షికంగా వుండకుండా వివాదాస్పదంగా ఎందుకు వ్యవహరిస్తుంది?

“మీడియాలో రాలేదే?

మీడియా ఎందుకు పట్టించుకోదో తెలియదు..

మీడియా కూడా సరిగ్గా లేదు. మీడియా మరి ఇదిగా చేస్తుందండీ! మీడియాలో గొప్పగా చూపిస్తారు గాని జరిగేదేమీ వుండదు..”

కాస్త రాజకీయ ఆసక్తిగల, లేదా పరిశీలనా ధోరణి గల ఏ ఇద్దరు కలిసినా మీడియా ప్రస్తావన తప్పదు. మీడియాను విమర్శిస్తూనే విసుక్కుంటూనే దానిలో వచ్చిన విషయాల చుట్టూ చర్చ సాగించకా తప్పదు.

నిజం చెప్పాలంటే ఇప్పుడు నడుస్తున్నది డెమోక్రసీ కాదు. మీడియోక్రసీ అంటుంటారు కొందరు. మీడియోక్రసీ అంటే రెండు అర్థాలు- ఒకటి మీడియా ప్రధానమైంది అని, మరొకటి మీడియోకర్ అన్న అర్థంలో ముతగ్గా వుంది అని. ఈ రెండూ నిజమే. మీడియా విస్తరణ వల్ల, 24 గంటల ఛానళ్ల వల్ల ప్రతిదీ ప్రజల్లో సంచలనంగా చిత్రించబడుతుంటుంది. ప్రతి దానిపైనా తీవ్రమైన చర్చ జరుగుతున్నది. నిద్ర లేవకముందే పతాక శీర్షికలు తయారుగా వుంటాయి. అహోరాత్రాలు అప్రమత్తంగా వున్న మీడియా తాకిడి నుంచి ఏదీ, ఎవరూ తప్పించుకోవడం దాటేయడం సాధ్యం కానట్టే కనిపిస్తున్నది. మీడియాకు సమాజంతో సంబంధం లేని స్వతంత్ర అస్తిత్వం వున్నట్టే కనిపిస్తుంటుంది. ఫోర్ట్ ఎస్టేట్ అనీ, సమాచార స్వేచ్ఛ అనీ, పత్రికా స్వాతంత్రం అనీ రకరకాల మాటలు వినిపిస్తుంటాయి. మీడియా నిష్పాక్షికంగా ఉన్నట్టు వుండాలన్నట్టు కూడా మాట్లాడుతుంటారు. ఒకప్పుడు కమ్యూనిస్టులకు మాత్రమే పత్రికలుంటాయనే వారు. కాని ఇప్పుడు ప్రతి పత్రిక ప్రతి ఛానల్ చేసే వాదన, ఇచ్చే వార్తలు ఏ దిశలో వున్నాయో ఎవరు ఎవరికి అనుకూలమో ప్రతికూలమో సామాన్య పాఠకులు ప్రేక్షకులు కూడా చెప్పగలిగిన స్థితి.

మీడియా అంటే జరిగింది చెప్పడం, జరుగుతున్నది నివేదించడం, జరగబోయేదాన్ని గురించి వివరించడం అన్నది మామూలుగా అనుకునే

విషయం. కాని ఇప్పుడు అదంతా మారింది. జరిగేదీ జరగబోయేదీ మీడియానే శాసిస్తుందని చాలా మంది అనుకుంటున్నారు. (అలా అనుకుంటున్నవారిలో కొందరు మీడియాధిపతులూ వున్నారు.) రాజకీయాలే కాదు, సామాజిక సాంస్కృతిక, ఆర్థిక, వాణిజ్య, ఆధ్యాత్మిక తదితర రంగాలన్నిటినీ మీడియా గుప్పిట్లో పెట్టుకున్నదా అనిపిస్తుంది.

మీడియా పాత్రపై ఇంతగా వినిపిస్తున్న విమర్శలూ, ప్రశంసలూ వాస్తవమేనా? మీడియా వరమా? శాపమా? మీడియా అన్నది ఒకప్పుడు నివేదించేదే. ఇప్పుడు నిర్ణయించేదైపోయిందా? ఈ దూకుడు వెనక శక్తులేమిటి? దీనివల్ల కలుగుతున్న లాభనష్టాలేమిటి? ఇదంతా కేవలం ఎలక్ట్రానిక్ మీడియా అనబడే టీవీ వల్లనే వచ్చిన మార్పా? పత్రికలకు దీనితో సంబంధం లేదా? ఈ రెంటికీ మధ్య సాంకేతికంగానే కాక సామాజికంగా కూడా పెద్ద తేడాలున్నాయా? మీడియా నిష్పాక్షికంగా వుండకుండా వివాదాస్పదంగా ఎందుకు వ్యవహరిస్తుంది?

ఇవీ ఇలాంటివి ఇంకా సవాలక్ష ప్రశ్నలు ఆలోచనా పరులను కలవరపరుస్తున్నాయి. చేసే విమర్శలన్నీ చేసి చివరకు మీడియా స్వాతంత్ర్యాన్ని అందరూ బలపరుస్తారేమిటని కూడా ప్రశ్న పీటన్నిటికీ సమాధానాలు తప్పక చెప్పుకోవలసిందే. సవ్యవైస వైఖరినీ తీసుకోవలసిందే. ఎందుకంటే మీడియా లేని ప్రజాస్వామ్యాన్ని ఊహించలేము. బాధ్యతా రహితమైన మీడియా పోకడలు ఆమోదించనూ లేము. కనుకనే ఇదొక సంక్లిష్ట సమస్య. సామాజిక సమస్య కూడా. చారిత్రక రాజకీయ ధృక్పథాలతో పరిశీలిస్తే తప్ప మనకు సరైన సమాధానం లభించదు. ఒక రాష్ట్రానికో దేశానికో పరిమితమైన సమస్య కాదిది. ప్రస్తుత ప్రపంచీకరణ యుగంలో మీడియాకు కూడా సరిహద్దులు లేవు గనక ఇది ప్రపంచ సమస్య.

సమాచారం అంటే ఏమిటి? ఏది? అనే ప్రశ్నకు జవాబు చెప్పడం అంత తేలిక కాదు. ఒకరికి ఇష్టమైన ఆహారం మరొకరికి విషంలా వుండొచ్చని ఇంగ్లీషులో ఒక సామెత. అలాగే సమాచారంలోనూ ఒకరికి

చాలా అవసరమైన సమాచారం మరొకరికి బొత్తిగా దండగమారిది కావచ్చు. ఒకరికి ప్రాణాపసరం లాంటి ప్రకటన మరొకరు అసలే పట్టించుకోవోవచ్చు. ఉదాహరణకు చదువుకునే పిల్లలున్న ఇంట్లో పరిక్ష తేదీలు, ఫలితాలు చాలా ముఖ్యం. చదువులు పూర్తయిన చోట్ల ఉద్యోగాల ప్రకటనలు ముఖ్యం. రైతులకు వాన కురుస్తుందా లేదా అన్న వార్త జీవన్మరణ సమస్య అయితే పట్టణ వాసులకు వాన పడుతుందంటే పనులు వాయిదా పడతాయన్న బెంగ వుండొచ్చు. ఉద్యోగులకు వేతనాల పెరుగుదల, సెలవుల ప్రకటన కీలకం కావచ్చు. ఇవన్నీ వ్యక్తిగతంగా తరగతుల వారిగా చెప్పుకునే విషయాలు. ఇదే మాట వర్గాలకు దేశాలకు కూడా వర్తిస్తుంది. ఎందుకంటే మనది వర్గ విభజితమైన సమాజం. ఈ సమాజంలో నూటికి తొంభై మందిని పది మందిగా వున్న కుబేర వర్గాలు కొల్లగొడుతుంటాయి. ఈ దోపిడీకి సంబంధించిన సమాచారం వీరందరికీ చాలా కీలకం. కాగా అది తప్ప అన్నీ చెప్పి తప్పించుకోవడం దోపిడీ వర్గాల స్వార్థం. అందుకే పైన అన్ని తరగతుల వారికీ అవసరమైన ఈ ఒక్కముక్క తప్ప తక్కిన వన్నీ మీడియా గుప్పించి వదులుతుంది. ఆ పని చాలా ఆకర్షణీయంగా ఆర్పాటంగా చేస్తుంది. ఎప్పటి సమాచారం అప్పుడు ఇరవై నాలుగంటల ప్రసారాల ద్వారా టీవీలోనూ, సవివరమైన సచిత్ర కథనాల ద్వారా పత్రికల్లోనూ మొత్తం సమాచారం ఇచ్చినట్టు కనిపిస్తుంది. అన్నీ తెలుసుకున్నావున్న భ్రాంతి కలుగుతుంది. కాని అసలు ముక్క మాత్రం వుండదు. మీడియా అన్నది సమాచార పాత్ర నుంచి వినోదం స్థాయికి పడిపోవడం చూస్తూనే వున్నాం. పత్రికలతో పోలిస్తే టీవీలలో మరింతగా అప్రధాన వ్యవహారాలతో సమయం గడిచిపోతుంటుంది. ఎందుకంటే ప్రపంచీకరణలో వస్తు వినిమయ సంస్కృతికి టీవీ విస్తరణకు చాలా సంబంధం ఉంది. వస్తు వ్యామోహం పెంచడానికి వ్యాపార ప్రచారానికి టీవీ తప్పనిసరి అవసరం. ఈ క్రమంలో అన్నింటినీ వస్తువులుగా మార్చేసి ప్రయోజనం పొందే ప్రయత్నం జరుగుతుంది. ఇది రాజకీయ సామాజిక అంశాలకూ వర్తిస్తుంది. ఉదాహరణకు దేశంలో టీవీ విస్తరణ భారతీయ జనతాపార్టీ ప్రాబల్యం పెరగడం రెండూ ఒకేసారి జరిగాయి. ఉపగ్రహ ప్రసారాలు రాకమునుపే దూరదర్శన్ దశలోనే రామాయణ్ ధారావాహిక ప్రసారం కావడాన్ని ఆరెస్సెస్ ఎంతగా ఉపయోగించుకుందంటే ఉత్తరాదిని చాలా చోట్ల ఆ రోజున టీవీ సెట్లను సామూహికంగా ఏర్పాటు చేసి దానికి పూజలు చేసేవారు! అదే దూరదర్శన్ లో దాని తర్వాత మతసామరస్యాన్ని చెప్పే తమన్ ప్రసారం చేసేసరికి ఇదే సంఘపరివార్ టీవీ స్టేషన్లపై దాడి చేసి విధ్వంసానికి పాల్పడింది. ఇక్కడ మత విశ్వాసాలు కూడా సరుకుగా మారిపోవడం స్పష్టం. ఎల్.కె.అద్వానీ రథయాత్ర చేసినప్పుడు రాముడి బొమ్మను ఎక్కడా లేనట్టుగా రెచ్చగొట్టే భంగిమలో చిత్రించుకుని దేశమంతా తిరిగారు. ఆ విధంగా రాముడు

దూరదర్శన్ లో దాని తర్వాత మతసామరస్యాన్ని చెప్పే తమన్ ప్రసారం చేసేసరికి ఇదే సంఘపరివార్ టీవీ స్టేషన్లపై దాడి చేసి విధ్వంసానికి పాల్పడింది. ఇక్కడ మత విశ్వాసాలు కూడా సరుకుగా మారిపోవడం స్పష్టం. ఎల్.కె.అద్వానీ రథయాత్ర చేసినప్పుడు రాముడి బొమ్మను ఎక్కడా లేనట్టుగా రెచ్చగొట్టే భంగిమలో చిత్రించుకుని దేశమంతా తిరిగారు. ఆ విధంగా రాముడు రాజకీయ ప్రసార సాధనంగా మారడం టీవీ మీడియా లేకపోతే సాధ్యమయ్యేది కాదు.

రాజకీయ ప్రసార సాధనంగా మారడం టీవీ మీడియా లేకపోతే సాధ్యమయ్యేది కాదు. భారత సమాచార రంగంలో పత్రికలది ఒక వరవడి అయితే ప్రభుత్వ ఆధ్వర్యంలో ప్రారంభమై విస్తరించిన రేడియో, దూరదర్శన్ లది మరో వరవడిగా వుండేది. వీటిని ఆల్ ఇండియా రేడియో అనీ, రాజీవ్ దర్శన్ అనీ అపహాస్యం చేసేవారు. అయితే అలాంటి సమయంలో కూడా ప్రభుత్వ సంస్థలుగా వాటికి ఇతర అంశాల్లో కొంత బాధ్యతాయుతమైన నియమావళి వుండేది. విచక్షణా రహితమైన వ్యాపార ప్రచారం, కులమత ప్రాంతీయ పరమైన వ్యక్తి ప్రధానమైన కథనాలు వెలువడకుండా నియంత్రణ వుండేది. ఇన్ని వున్నా టీవీ వచ్చాక అద్వైతమెంటు ప్రభావం బాగా పెరిగింది. ఇంతకుముందు చెప్పుకున్నట్లే స్వార్థ వ్యూహాలకు సాధనంగానూ అది ఉపయోగపడింది. 1991లో ఆర్థిక సరళీకరణతో పాటు మీడియా ప్రపంచీకరణ కూడా నిరాఘాటంగా సాగిపోయింది. మొదట్లో కేబుల్ మీడియాగా వెబుదలై నాలుగైదేళ్లలోనే ఉపగ్రహ ప్రసారాల వరకూ విస్తరించింది. వంటిళ్లలోకీ, పడకటిళ్లలోకీ చొరబడింది. దీని వల్ల జరిగిందేమిటంటే మీడియా స్వభావం మరింతగా మారింది. సమాచారం సరుకుగా తయారైపోయింది. సమాచార సేకరణ, ప్రసారం, సారాంశం అన్ని వ్యాపారమయమైనాయి. దినపత్రికల కాలంలో వాటిని చదువుకోవడం ద్వారా విషయాలు తెలుసుకునే అవకాశముండేది. వచ్చిన వార్తలు వ్యాసాలను ఒకటికి రెండుసార్లు చూసేందుకూ, విశ్లేషించేందుకూ అవకాశం వుండేది. అప్పుడే వార్తలపై చాలా విమర్శలుండేవి. నేరాలూ, ఘోరాలూ వంటి వార్తలకు ఎందుకు ఇంత ప్రాధాన్యతనిస్తారని, పత్రికలలో రావడం వల్లనే నేరాలు పెరుగుతున్నాయని రకరకాల వ్యాఖ్యలు వినిపిస్తూండేవి. కట్టుకథలు, మాహాగానాలపై నిరసన వుండేది. అయినా దినపత్రికలకు సాంకేతికంగానూ, సంస్థాగతంగానూ కొన్ని పరిమితులు పద్ధతులు వుండటం తప్పనిసరి. పైగా వాటి ప్రభావం చదువుకున్నవారికి పరిమితం. ఆపైన దినపత్రికలు ఎప్పుడూ ఒక రోజు తర్వాతనే ప్రభావం చూపించగలుగుతాయి. గతంలో ఒకటి రెండు ఎడిషన్లు మాత్రమే వుండి సాయంకాలం పత్రికలు వస్తున్నప్పుడు ఆ ప్రభావం కొంత వెంటనే కనిపించేది గాని జిల్లాకో ఎడిషన్ మొదలైన తర్వాత సాయంకాలం పత్రికల ప్రచురణ తగ్గింది. మరో వంక దాంతో పాటే ఛానళ్ల విస్తరణ జరిగింది. పాశ్చాత్య దేశాలలో ముందు దినపత్రికల విస్తరణ జరిగిపోయాక టీవీ మీడియా పెరిగింది. మన దేశంలో అలాగాక ఈ రెండూ సమాంతరంగానే పెరిగాయి. 1980లలోనే దినపత్రికలకు పెద్ద వూపు వచ్చింది. మరో అయిదేళ్లలో టీవీ కూడా రంగంలోకి వచ్చింది. కనక ఈ రెంటికీ మధ్యన పెద్ద కాలవ్యవధి కూడా

లేకపోవడంతో ఒకదాన్ని మరొకటి అనుకరించడం అనివార్యమైంది.

పత్రికలకు లేని కొన్ని అదనపు లక్షణాలు ఎలక్ట్రానిక్ మీడియా అనబడే టీవీకి ఉంటాయి. అందులో మొదటిది దాని మితిమీరిన వ్యాపార స్వభావం. ముందే చెప్పినట్లు దాని ప్రధాన సేవ వ్యాపార ఉత్పత్తులకు నిరంతర ప్రచారం కల్పించడం. దాన్ని అహోరాత్రులు నడిపించాలి. దినపత్రికలా తర్వాత చదవడం కాక ఎప్పటికప్పుడు చూసే ప్రేక్షకులుండాలి. చూసే విధంగా నడిపించగలగాలి. వీటన్నిటి వల్లా టీవీ ఛానెళ్లకు వ్యాపార ధోరణి బాగా ఎక్కువగా వుండక తప్పదు. ఒకసారి చూసే దినపత్రికవలె రాజకీయ సామాజిక విషయాలే ఎక్కువగా వుండటం వాటికి కుదరదు. ఎందుకంటే టీవీలను ఎంటర్టైన్మెంట్, ఇన్ఫర్మేషన్ కలగలసిని ఇన్ఫోటైన్మెంట్ విభాగం కింద చేరుస్తున్నారు. అసలు సరళీకరణ యుగంలో బాగా విస్తరించిన రంగాలలో ఇదొకటి. దీన్నే ఇన్ఫర్మేషన్, ఎంటర్టైన్మెంట్, కమ్యూనికేషన్ మూడింటిని కలిపి 'ఐస్' పేరిట పిలుస్తున్నారు. ఈ అందమైన పేరు నిజానికి ఒక విధమైన మృత్యు శీతలత్వాన్ని అలవాటు చేస్తుంది. సమాజంలో పరిణామాలను నిరంతరంగా చూపిస్తూనే ప్రజలను ప్రేక్షకుల, వీక్షకుల స్థాయికి చేరుస్తుంది. ఇంకా చెప్పాలంటే దిగజారుస్తుంది. వార్తా ప్రాధాన్యత కన్నా దృశ్య ప్రాధాన్యత, ఆకర్షణ ప్రధానమై పోతాయి. అది ఆషామాషిగా వుంటే ఇంకా మంచిది. ఎందుకంటే తీవ్రమైన అంశాలను అదే పనిగా చూపిస్తే ప్రేక్షకుల దృష్టి నిలవదు. ఇన్ని నిముషాలకు మించి కేంద్రీకరణ వుండదని పరిశోధనలు చెబుతున్నాయి. ఆలోచన ఏదో ఒక విరామం వుండాలి. విరామం అంటే నిర్విరామమైన వస్తు వ్యాపార ప్రచారాలే. ఇదే టీవీల మనుగడకు మూలాధారం. ఆ ప్రకటనలు రావాలంటే టీఆర్పి అనబడే ప్రేక్షకాదరణ లెక్కలు అనుకూలంగా ఉండాలి. అవి వుండాలంటే విషయంతో నిమిత్తం లేకుండా ఆషామాషిగా సాగాలి. ఇదో విష వలయంగా మారిపోయి సమాచార స్వభావమే మారిపోతుంది. ఉదాహరణకు చిరంజీవి గుర్రమెక్కడం, నారాయణ చిక్కిన తినడం వంటి ఘటనలు పత్రికలలో మహా అయితే అరకాలం వార్త ఒకటి రెండు ఫోటోలతో అయిపోతాయి. టీవీల విషయానికి వస్తే అవే పెద్ద ఆకర్షణలుగా ఎడతెగని రీతిలో సమయాన్ని హరిస్తాయి. సానియా మీర్జా సోయల్ మాలిక్ల పెళ్లి తతంగం... అందులో మలుపులు, కుదుపులు, అన్నీ అయిన తర్వాత వారు ఎంత ఖరీదైన దుస్తులు వాడారు, ఏం తిన్నారు వంటి కబుర్లు.. మీడియాను అనుమతించకపోతే దొంగదారుల్లో వెళ్లి మరీ సేకరించిన వైనాలు.. ఇదంతా ఎందుకంటే వీక్షకులలోని చవకబారు అభిరుచులను తృప్తిపర్చడానికి. మనస్తత్వ శాస్త్రంలో వోయరిజం అనేది ఒక రకంగా చూసి ఆనందించే మనస్తత్వాన్ని చెబుతుంది. భారతీయులకు ఇది మరీ ఎక్కువని అంటుంటారు. అదేమైనా టీవీ కార్యక్రమాల మూల సూత్రమే అది.

ఒకసారి చూసే దినపత్రికవలె రాజకీయ సామాజిక విషయాలే ఎక్కువగా వుండటం వాటికి కుదరదు. ఎందుకంటే టీవీలను ఎంటర్టైన్మెంట్, ఇన్ఫర్మేషన్ కలగలసిని ఇన్ఫోటైన్మెంట్ విభాగం కింద చేరుస్తున్నారు. అసలు సరళీకరణ యుగంలో బాగా విస్తరించిన రంగాలలో ఇదొకటి. దీన్నే ఇన్ఫర్మేషన్, ఎంటర్టైన్మెంట్, కమ్యూనికేషన్ మూడింటిని కలిపి 'ఐస్' పేరిట పిలుస్తున్నారు.

రియాల్టీ షో అనబడేవన్నీ వాస్తవానికి ఆ కోవకు చెందిన తతంగాలే. ఇక్కడ వాస్తవం షోగా మారిపోతుంది. అసలు టీవీలలో కనిపించడమే గొప్ప విషయమైనట్లు మారిపోతుంది. వీరినే సెలబ్రిటీలు అంటున్నారు. గతంలో ఏదైనా ఘనత సాధించినవారిని చూపించే వారిని ఇప్పుడు చూపించడం ద్వారానే ఘనత కట్టబెడుతున్నారని మీడియా విశ్లేషకులు చెబుతున్నారు. ఇదంతా జన బాహుళ్యం చైతన్యాన్ని మొద్దుబార్చే ప్రయత్నం. సామాన్యుల విలువ తగ్గించి సంపన్నులు, కులీనుల పట్ల వ్యూహాంశం పెంచే కుయత్నం. ఇది ఎవరో పనిగట్టుకుని చేసేది కాదు. స్వభావ రీత్యానే జరిగేది. కావాలంటే ఎప్పుడైనా పై వర్గాలకు చెందిన వారిని ఆకర్షణీయంగానూ కింది వర్గాల వారిని వివాదగ్రస్తంగానూ చూపించడం కద్దు. పై వర్గాల వారు నోరు పారేసుకుంటే గొప్పగా చూపిస్తారు. కింది వర్గాల వారి వివాదాలను మాత్రం చిల్లర తగాదాలుగా చిత్రించి నీతులు చెప్పిస్తుంటారు.

ఈ మీడియాలో మరో సూత్రం నాటకీయత, ఉత్కంఠ పెంచడం. పర్యవసనాలతో నిమిత్తం లేకుండా ప్రతిదాన్ని అతిశయోక్తిగా చూపించడం. దేశభక్తి వంటి వాటిని కూడా కృత్రిమంగా మార్చేయడం.

గోదావరి గ్యాస్ నిక్షేపాలపై ముఖేష్ అంబానీ, అనిల్ అంబానీల మధ్య వాజ్యం. ఇందులో ధర్ నిర్ణయం ప్రభుత్వం చేయవలసిందేనని సుప్రీం కోర్టు ఇచ్చిన తీర్పు ప్రజలకు గొప్ప విజయమని ప్రచారం. ఈ నిర్ణయం వాస్తవంలో ఎవరికి ఉపయోగపడుతుంది? తమ్ముడికి తక్కువ ధరకు గ్యాస్ సరఫరా చేయవలసిన అవసరం నుంచి ముఖేష్ కు పూరట తప్ప జనానికి కలిగే లాభం ఏమీ వుండదు. ఇది నిజంగా జనానికి చెందాలని వామపక్షాలు, ప్రజా సంఘాలు వాదించినప్పుడు కోర్టు ఒప్పుందాలు గొప్పవని వాటిని పాటించాలని చెప్పింది. అంటే రెండు సందర్భాల్లో కూడా తీర్పులు కోటిశ్వరుల వైపునే వున్నాయి. మీడియా కూడా అదే వైపున వుంది గనకనే తెలుగు జాతి ఆస్తి వంటి మాటలు తప్ప వనరులన్నీ ప్రైవేటు పరం అవుతాయన్న పరమ సత్యాన్ని వివరించే ప్రయత్నం వుండదు. ధనస్వాములకు కేంద్ర బడ్జెట్లో రెండు లక్షల కోట్ల రూపాయల రాయితీలు ఇస్తే పరిశ్రమలకు ప్రోత్సాహం, పేదలకు రెండు రూపాయలకు కిలో బియ్యం ఇవ్వడం మాత్రం దుర్వినియోగం అన్నట్లు మన మీడియాలో మాట్లాడుతుంటారు. ఇదంతా తలకిందులు తర్కం. ఆఖరుకు ఈ మధ్య సోపేట కాల్పులను అందరూ ఖండిస్తూనే అభివృద్ధి కోసం భూములను షణం పెట్టకతప్పదన్నట్లు మీడియాలో వాదనలు వచ్చాయి. కేవలం వ్యాపారావసరాల కోసమే కాదు, వర్గ రీత్యానే మీడియా ఇలా చేస్తుంటుంది.

ముంబాయి టెర్రరిస్టు అహ్మద్ అజ్మీర్ కనబ్బకు ఉరిశిక్ష పడుతుండా లేదా అన్న దానిపై ఎక్కడిక్కడ అభిప్రాయాలు అడిగి అందరూ అదే

కోరుతున్నారన్నట్లు చిత్రించడం. తర్వాత అమలు జరుగుతుందా లేదా అని మీమాంస. ఇంతకూ ఉగ్రవాద మూలాలేమిటి? అందులో అమెరికా, పాకిస్తాన్ల పాత్ర ఏమిటి? అనే సమగ్ర పరిశీలన కనిపించదు. అసలు మన మీడియాలో సామ్రాజ్యవాదం వంటి మాటలే వినిపించవు.

ఇటీవలనే మన పార్లమెంటు అణ విద్యుత్ కేంద్రాలలో ప్రమాదం జరిగితే అందుకు బాధ్యత మన దేశంపైనే వుండేలా బిల్లు చేసింది.

ఇది అమెరికా కంపెనీలకు ఎంతో అవసరమైన లాభదాయకమైన బిల్లు. మూడేళ్ల కిందట అణ ఒప్పందం సమస్యపై వామపక్షాలు మొదటి యుపిఎ ప్రభుత్వానికి మద్దతు ఉపసంహరించినప్పుడు చెప్పిందే ఇది. ఆ సమయంలో మనకు దీని వల్ల చాలా మేలు జరుగుతుందని ప్రభుత్వం వాదించింది. వామపక్షాలు కాలం చెల్లిన సిద్ధాంతాలను పట్టుకు వేళ్లాడుతున్నాయనీ, అమెరికా అంటే వ్యతిరేకత వల్లనే ఇలా చెబుతున్నాయనీ చాలా మంది దాడి చేశారు. ఇప్పుడు అసలు ఒప్పందాలు కుదరడానికి ముందే అమెరికా సరఫరా దారులకు పూర్తిగా లొంగిపోయేరీతిలో ఈ బిల్లు తీసుకువచ్చినా వారెవరూ నోరు మెదపడం లేదు. అలాగే కనబ్ విషయంలో ఇంతగా అగ్రహారేణులు వ్యక్తం చేస్తున్నవారు అదే ముంబాయి దాడి కేసులో ఒక కీలక సూత్రధారి హెడ్లీని అమెరికా దగ్గర పెట్టుకుని మనకు కనీసం చూసే అవకాశం కలిగించకపోయినా కిక్కురుమనడం లేదు. ఇంతకంటే ద్వంద్వ నీతి ఏముంటుంది?

ఇవన్నీ చెదురు మదురు ఉదాహరణలు కాదు. కళ్ల ముందు సాగుతున్న కపట నాటకాలు, కఠోర వాస్తవాలు. ఆ నుంచి క్ష వరకూ స్వరం అనుక్షణం చూపిస్తున్నామని అన్ని సత్యాలు జనం ముందు పరుస్తున్నామని చెప్పే బడా మీడియా సంస్థలు దాచేస్తే దాగని సత్యాలతో దాగుడుమూతలాడుతున్న తీరుకు దాఖలాలు.

ఇలాగే ఎందుకు జరుగుతుంది? దీని వెనక వున్న తర్కమేమిటి? మీడియా కూడా సరిగ్గా లేదు అని జనం పదే పదే అంటున్నారంటే అది మిగిలిన వాటికి అతీతంగా నిష్పాక్షికంగా వ్యవహరించాలని వారు కోరుకుంటున్నారన్న మాట. అలా అనుకోవడానికి కారణం స్వాతంత్ర పోరాట కాలంలోనూ, సంఘ సంస్కరణ ఉద్యమంలోనూ పత్రికలు సామాజికంగా నిర్వహించిన పాత్రే. కమ్యూనిస్టులైతే తమ చైతన్య వ్యాప్తికి పత్రికలను సాధనంగా చేసుకోవడం ఎప్పుడూ జరుగుతూనే వుంది. అయితే ఇవి కొన్ని ఆశయాల్తోనో, లక్ష్యాలతోనో స్థాపించిన పత్రికలు. నిజానికి ఒక వ్యవస్థగా పత్రికలు ఎప్పుడూ పాలకవర్గాల తరపున పనిచేస్తుంటాయి. ఎందుకంటే పాలకవర్గాల రాజకీయార్థిక ఆధిపత్యంతో పాటే భావపరమైన ఆధిక్యత కూడా వుంటుందని కారల్ మార్క్స్ ఏనాడో స్పష్టంగా చెప్పాడు. దేశ దేశాలలో పాలకవర్గ తాత్వికులు, మేధావులు

బాహుటంగానే ఆ పనిచేశారు. యూరప్ లో మాకియ వెల్లి రచనలు చదివినా, భారతదేశంలో కౌటిల్యుని బోధలు చూసినా ఒకే కోవలో వుంటాయి. సమాజంలో పాలితులు పాలకుల మూలాలను ప్రశ్నించకుండా చేయడమే ఈ భాష్యకారుల, సిద్ధాంతకర్తల, తాత్వికుల పరమలక్ష్యమైంది. 'కులము గల వారు, గోత్రము గల వారు విద్య చేత విర్రవీగు వారు పసిడి గల వాడి బానిస కొడుకులు' అని వేమన ఏనాడో గానం చేశాడు. అశోకుని శిలా శాసనం నుంచి ఆధునిక

ఛానళ్ల ప్రసారాల వరకూ అన్ని ఇందుకోసమే. దానికే బోలెడు ఆకర్షణలు జిలుగు వెలుగులు... పాశ్చాత్య దేశాలలో మేధావులు, ఆర్థిక వేత్తలు చాలా బాహుటంగా సూటిగా తాము ప్రభువర్గం పక్షాన నిలబడాలని చెప్పారు. జాన్ మేనార్డ్ కీన్స్ 1930లో సిద్ధాంత విషయాలతో రాసిన ఎస్సేస్ ఇన్ పర్సనల్ ఇన్ అన్న ఉపన్యాస సంపుటిలో ఇలా అంటాడు: "వర్గ పోరాటం అనే సమస్య వచ్చేట్టుయితే.. వర్గ సంఘర్షణలో నేను విద్యాధిక బూర్జువా వర్గంవైపే వుంటాను..." అమెరికాలోనూ, బ్రిటన్ లోనూ ప్రజాస్వామ్యం పేరిట వచ్చిన అనేకానేక శాసనాలు, ఘర్షణలు దాన్ని ఓటింగుకు మాత్రమే పరిమితం చేశాయి. పాశ్చాత్య దేశాల ఉదారవాదం అన్నది ఉత్కృష్టమైన ప్రజాస్వామ్యమన్న భావన కలిగించేందుకు తంటాలు పడ్డాయి. వారి

చేతుల్లో వున్న పత్రికలు, టీవీలు, హాలివుడ్ చిత్రాలు అన్ని కూడా ప్రజాస్వామ్య జపం చేస్తూనే ప్రజల చైతన్యాన్ని హరించే నల్లమందు సంస్కృతిని మప్పాయి. మరో వైపున కాస్త ప్రగతిశీలంగా మాట్లాడేవారికి కూడా జాబితాలు తయారు చేసి మరీ మీడియా నుంచి ఏరివేశాయి. పైగా తమలాంటి స్వేచ్ఛ సోషలిస్టు దేశాలలో లేకపోవడం గొప్ప లోపమని గగ్గోలు పెట్టాయి. ఈ విషయంలో సోషలిస్టు దేశాలు కూడా తీసుకోవలసిన గుణపాఠాలు తీసుకోకపోవడంతో ప్రజల్లోనూ అసంతృప్తి పెరిగింది. చివరకు సోవియట్ పాలకులు విచక్షణారహితంగా పశ్చిమ దేశాల నమూనాను అనుసరించడంతో ఒక్కసారిగా ఆ వ్యవస్థల ఉనికికే ముప్పు తప్పలేదు. దాంతో ప్రచ్ఛన్న యుద్ధం పరిసమాప్తమైందన్నారు గాని వాస్తవంలో ప్రత్యక్ష దాడి పెంచారు. ఆ దాడికి కార్టోరేట్ మీడియానే వాహికగా వుంది. టీవీ జర్నలిజానికి మూల సాధం అమెరికానే. తర్వాతనే బ్రిటన్. ఈ రెండు దేశాల నమూనాలో సమాచారంతో టీవీ ఛానెళ్లు నడుస్తుంటాయి. వచ్చే ప్రసారాలలో సగానికిపైగా ఆ దేశాలవే కాగా అనుసరించే సూత్రాలు నూటికి నూరు శాతం అవే. ఇదంతా సమాచార స్వేచ్ఛ నిరంతర ప్రసారాల పేరిట జరిగిపోతుంది. కాని కాలక్షేపమే ప్రధానం. అనారోగ్యకరమైన పరస్పర పోటీలో తమ వాణిజ్య స్థానాన్ని నిలబెట్టుకోవడమే కీలకాంశంగా మీడియా సంస్థలు అవాంఛనీయ ధోరణులను కుమ్మరిస్తాయి. వాణిజ్య ప్రకటనల

యూరప్ లో మాకియ వెల్లి రచనలు చదివినా, భారతదేశంలో కౌటిల్యుని బోధలు చూసినా ఒకే కోవలో వుంటాయి. సమాజంలో పాలితులు పాలకుల మూలాలను ప్రశ్నించకుండా చేయడమే ఈ భాష్యకారుల, సిద్ధాంతకర్తల, తాత్వికుల పరమలక్ష్యమైంది. 'కులము గల వారు, గోత్రము గల వారు విద్య చేత విర్రవీగు వారు పసిడి గల వాడి బానిస కొడుకులు' అని వేమన ఏనాడో గానం చేశాడు. అశోకుని శిలా శాసనం నుంచి ఆధునిక ఛానళ్ల ప్రసారాల వరకూ అన్ని ఇందుకోసమే.

ఆదాయమే కాక రాజకీయ ఆర్థిక అంశాలలో తమ ప్రాబల్యం నిలుపుకోవడం కోసం అడ్డదారులు తొక్కుతాయి. జనం తీవ్రంగా ఆలోచించే కార్యక్రమాలు వస్తే అడ్డుర్లయిజేమంటున్న శ్రద్ధ వుండదు గనక ఆషామాషి అంశాలకే పెద్ద పీట వేసి ప్రోత్సహిస్తాయి. సమాచార విస్తోటనం పేరిట జరిగే తతంగంలో జన సామాన్యం, మరీ ముఖ్యంగా శ్రమ జీవుల హక్కులు ప్రయోజనాలను బడా పెట్టుబడిదారీ పారిశ్రామిక ప్రయోజనాలకు బలి చేయడం కనిపించని రీతిలో సాగిపోతుంది. ఇదంతా సంస్కృతి అంటే మనం ఏ విధంగా జీవిస్తున్నాము ఆలోచిస్తున్నాము అన్నదేని మేధావులు నిర్వచించారు.

సంస్కృతిని మీడియా ఏ విధంగా వక్రీకరణకు గురిచేసి భ్రష్టుపట్టించిందో తెలుసుకోవాలంటే దాని మూలాల్లోకి వెళ్లాలి. ఆ అన్వేషణ మనను అవెరికాకు తీసుకెళ్తుంది. ఇప్పుడు కార్పొరేట్ మీడియా వాడుకలోకి తెచ్చిన కల్చర్ మాస్ కల్చర్. అభ్యుదయ వాదుల దృష్టిలో మాస్ అంటే జన బాహుళ్యం. చాలా గౌరవప్రదమైన పదం అది. మాస్ డ్రగ్గుల్స్ జరగాలన్న మాట ఎప్పుడూ వినిపిస్తుంటుంది. కాని సామ్రాజ్యవాదులు లేదా దోపిడీ వర్గాల దృష్టిలో మాస్ అంటే ఒక విధంగా ఆలోచనా శక్తి లేని వెర్రి గొర్రెల వంటి జనం. వీరి చైతన్యంతో ఆడుకోవడం (మ్యూనిపులేటింగ్ ద మాస్ మైండ్) దాన్ని

నిద్ర వుచ్చే ఆషామాషీ అంశాలలో ముంచి తేల్చడం, ఈ మధ్యలో తమ ఆధిపత్య ప్రయోజనాలను చల్లగా కాపాడుకోవడం. 1995లోనే డబ్ల్యుగ్రీన్ అమెరికా మీడియాపై చేసిన పరిశోధనలో నాలుగు రకాలైన వాణిజ్య పోకడలను తమ దేశం ప్రపంచంపై రుద్దించని తేల్చాడు. ఒకటి: చవకబారు వాణిజ్య కార్యక్రమాలు. టేబులాయిడ్ తరహా జర్నలిజంలో మానవాసక్తి గాఢల చుట్టూ తిప్పుడం. నిరర్థక సంచలనశీలత, సొల్లు కబుర్ల టాక్‌షోలు. ఇవి ఉద్వేగాలను రగిలిస్తూ వ్యక్తిగత అంశాల చుట్టూ పరిభ్రమిస్తుంటాయి. అసలు మన మీడియా నాలుగు 'సి'ల చుట్టూ తిరుగుతుందనే మాట వింటున్నాడే. అవేమంటే- సినిమా, క్రైమ్, క్రీకెట్, సెలబ్రిటీస్. అతి చైతన్యవంతమైన అయిదవ 'సి' అంటే కమ్యూనిజం కనిపించకుండా చేయడం, దాన్ని అపహాస్యం చేయడం కూడా ఇందులో భాగమే. కమ్యూనిస్టులకు కాలం చెల్లించనే మాట వీటిలో నిరంతరాయంగా వినిపిస్తుంటుంది. కమ్యూనిస్టు భావాలు గొప్పవే గాని ఇవ'డున్న కమ్యూనిస్టులు మంచి వాళ్లు కాదనే రీతిలోనూ వాదనలు నడుస్తుంటాయి. మరో వైపున మావోయిస్టుల వంటి వారికి మాత్రం నాటకీయమైన ప్రచారం లభిస్తుంటుంది. వారిని అడవుల్లో నుంచి మరీ మాట్లాడిస్తుంటారు. ఇందులోని నాటకీయత సంచలన

శీలత ఒకటైతే అసలైన ప్రజాఉద్యమాల నుంచి దృష్టి మళ్లించి వారే విప్లవకారులన్నట్టు ప్రజలను నమ్మించడం మరొకటి.

నామ్ చోమ్స్కీ మీడియాపై చేసిన పరిశోధనలో తమ వర్గ ప్రయోజనాలకు 'అంగీకార సృష్టి' చేయడం దాని పని అని స్పష్టంగా తేల్చారు. అందుకు అడ్డు తగిలే వారిపై విషప్రచారం చేయడం మరొకటి. తమ తరపున కనిపించిన ఏజెంట్ల వంటి వారిని మీడియాలో ప్రయోగించడం మూడవది. తమ విస్తారమైన సమాచార సంబంధాలు పిఆర్‌వోల ద్వారా మీడియాకు అనుకున్న సమాచారాన్ని అందించి ప్రభావితం చేయడం నాల్గవది. ఇవన్నీ మనం ఇప్పుడు చూస్తున్నాం. ప్రపంచీకరణ వాణిజ్య వ్యవస్థలో మన సంస్థలకు బహుళశాతి

తిమింగలాలకు బ్రహ్మముడి వుంటుంది గనక వాణిజ్య పరమైన వత్తిళ్లు తేవడం కూడా సులభం. చాపకింద నీరులా ఇది సాగిపోతుంటుంది. ఒకప్పుడు సబ్బుల ప్రకటనలతో సెంటిమెంటు సీరియళ్లు ఎక్కువగా వస్తుండేవి గనక వీటికి సోప్ ఒపేరాలని పేరొచ్చింది. ఇప్పుడు కూడా మన సీరియళ్ల కథ అంతే. తమిళం హిందీ తెలుగు భాషా భేదం లేకుండా అన్నింటా అదే తంతు సాగుతుందంటే దీని వెనక ఒక నూత్రం ఏదో వుందనేది తెలుసుకోవలసిన విషయం. వీటి ప్రధాన లక్ష్యం స్త్రీలే. కెనడాలో ఒకసారి కాస్త

మన మీడియా నాలుగు 'సి'ల చుట్టూ తిరుగుతుందనే మాట వింటున్నాడే. అవేమంటే- సినిమా, క్రైమ్, క్రీకెట్, సెలబ్రిటీస్. అతి చైతన్యవంతమైన అయిదవ 'సి' అంటే కమ్యూనిజం కనిపించకుండా చేయడం, దాన్ని అపహాస్యం చేయడం కూడా ఇందులో భాగమే. కమ్యూనిస్టులకు కాలం చెల్లించనే మాట వీటిలో నిరంతరాయంగా వినిపిస్తుంటుంది. కమ్యూనిస్టు భావాలు గొప్పవే గాని ఇవ'డున్న కమ్యూనిస్టులు మంచి వాళ్లు కాదనే రీతిలోనూ వాదనలు నడుస్తుంటాయి.

అలోచనాత్మకమైన స్త్రీల కార్యక్రమాలు రూపొందిస్తే వెంటనే అడ్డుర్లయిజర్ల నుంచి వత్తిడి- వెంటనే వాటిని మార్చండి అని. ఎందుకంటే వాటిని చూసి ఆలోచించడం మొదలెడితే మా ఉత్పత్తుల ప్రకటనలు ఎవరు చూస్తారు అని! ఇది రాజకీయ అంశాలకూ వర్తిస్తుంది. ఉదాహరణకు గత కొన్ని మాసాలుగా ఈ రాష్ట్రంలో తెలంగాణా, జగన్ తప్ప వేరే విషయాలే వుండవా? అంటే జనం మెదళ్లను వాటికే పరిమితం చేయాలంటే. మీడియాపైన అదుపాజ్ఞలు కూడా అందుకు దోహదం చేస్తాయి. అందుకు భిన్నమైన అభిప్రాయాలు గల వారు కూడా తమ వంతు కథనాలు వదులుతూనే వుంటారు. ఇది టీవీలూ, పత్రికలూ అన్న చర్చ కానే కాదు. ఎందుకంటే ఇప్పుడు అనేక ప్రముఖ పత్రికలు టీవీలు ఒకే యాజమాన్యాల కింద నడుస్తున్నాయి. ఆ రెండు పత్రికలు ఈ నాలుగు ఛానళ్లు అనవలసిన స్థితి. దీన్నే క్రాస్ మీడియా ఓనర్‌షిప్ అంటారు. ఇలా వుండటం గుత్తాధిపత్యాన్ని పెంచుతుందని హెచ్చరికలు వున్నా నివారించలేని స్థితి. అందుకే ఈ రెండు రకాల మీడియా వ్యవస్థల మధ్య తేడా హరించుకుపోతున్నది. మొదట్లో టీవీల పోటీని తట్టుకోవడానికి పత్రికలు ప్యాకేజీ జర్నలిజం పేరిట మ్యూగజ్జెన్ల తరహాలో నడిచేవి. ఇప్పుడు అది కూడా లేకుండా టీవీలతో పెనవేసుకుని

నడుస్తున్నాయి. ఉమ్మడిగా కథనాలు రూపొందుతున్నాయి. ఉదయాన్నే పత్రికలు చూసి టీవీలు మొదలవుతాయి. రాత్రి వరకూ టీవీలలో వచ్చిన దాన్నే పత్రికలు మరుసటి రోజు మరింత వివరంగా నివేదించడం. ఒక వలయంగా మారిపోయింది. ఇంటర్వ్యూలు వంటివి ఉమ్మడిగానే చేస్తుంటారు. మొత్తంపైన మొదట చెప్పుకున్నట్టు మీడియా సమాజంలో నడుస్తున్న అజెండాను నివేదించే స్థితిపోయి నిర్ణయించే దశ మొదలైంది. ఉదయాన్నే స్క్రోలింగ్ తో చర్చలతో అది నిర్ణయమైపోతుంది. ఈ మధ్యలో పోరాటాలు ఉద్యమాల వంటివాటికి లభించే చోటు వాటా నామమాత్రం. అది కూడా సూటిగా వుండదు. ఖండనలు వ్యాఖ్యానాలతో కావలసినంత గందరగోళభరితంగా వుంటుంది. వ్యక్తిగతంగా ప్రగతిశీల వాదులైనా ప్రజాస్వామిక వాదులైనా ఈ వలయంలో చేరుగలిగింది వుండదు. ఎందుకంటే మీడియా మూల సూత్రాలే అలా వుంటాయి.

అత్యంత విస్తారమైన మీడియా సంస్కృతి వ్యవహారాలను ఒక్క వ్యాసంలోనే పరిశీలించడం కుదిరే పని కాదు. కాకపోతే మరికొన్ని ముఖ్యాంశాలను చెప్పుకోవాలి.

మీడియాను వ్యాపార ప్రపంచీకరణ మార్కెట్ వ్యవస్థ శాసనం అంటారు. అదృష్టవశాత్తూ తమ దబ్బు తాము చెల్లిస్తున్నట్లు కనిపిస్తున్నా వాస్తవంలో ఆ భారం కూడా వినయోగదారులపైనే మోపుతారు. మన అనుమతి లేకుండా మన సమయాన్ని హరించి మరి మన బుర్రల్లో వారి ఉత్పత్తుల ప్రచారాన్ని జొప్పిస్తారు. సమయాన్ని హరించడమే గాక చైతన్యపరిచే సమాచారాన్ని అందకుండా చేస్తారు. నిరంతరం ఏవో వస్తువుల గొప్పతనాన్ని చెప్పడం ద్వారా సమాజంలో వస్తు మోహాన్ని పెంచుతారు. యుద్ధం, మరణం, ఉద్యమాలు ఏ వార్తలు వస్తున్నాయనే దాంతో నిమిత్తం లేకుండా వాణిజ్య ప్రకటనలతో దాడి చేయడం ద్వారా మానవీయ విలువలను మసకబారుస్తారు. బీభత్సకర వార్తలనూ, అందాల సామగ్రి ప్రకటననూ ఒకేసారి చూపించుతూ జీవిత పార్శ్వాలను కలగాపులగం చేస్తారు. పిల్లలనూ, మహిళలనూ ప్రత్యేక లక్ష్యాలుగా చేసుకోవడం ద్వారా కుటుంబ సంబంధాలను కలుషితం చేస్తారు. వాణిజ్య ప్రచారం కోసం మహిళలను అసభ్యంగా వస్తువులతో సమానంగా చిత్రించడం ద్వారా వారి గౌరవానికి ప్రతిపత్తికి భంగం కలిగిస్తారు.

మానవాసక్తి లేదా దృశ్యపరమైన ఆకర్షణకు పెద్ద పీట వేయడం వల్ల అనేక అవాంఛనీయమైన, అనుచితమైన ఆఖరులనూ, అశ్లీలమైన అంశాలను కూడా అతిగా చూపించి విలువల క్షీణతకు కారణమవుతారు.

సామ్రాజ్యవాదం, దోపిడీ పీడన వంటి అంశాలనూ, వర్గ చైతన్య పరమైన అంశాలనూ, వాటిపై జరిగే ఉద్యమాలనూ తక్కువ చేస్తూ వ్యక్తి ప్రధానమైన సంస్కృతిని పెంపొందించడం ద్వారా ప్రజాస్వామిక విలువలను కనిపించని రీతిలో దెబ్బతీస్తారు. ఆశయాలు కన్నా అందచందాలూ, ఐశ్వర్యాలే మిన్న అన్న భ్రమ కలిగించి జనం వాటివెంట పరుగులు తీసేలా చేసేందుకు కారకులవుతారు. ఈ విధంగా వివిధ రూపాలలో జరిగే దాడులను తట్టుకుంటూ ప్రజాస్వామిక ఉద్యమకారులు ప్రస్థానం సాగించవలసి వుంటుంది.

వర్గ సంఘర్షణను దారి తప్పిస్తూ ఇతరేతర ఘర్షణలను పెంచే అంశాల చుట్టూ తిప్పుతారు. కులాలు, మతాలు, ప్రాంతాలు, కుటుంబాలు, వ్యక్తులు, దేశాలు సంస్థలు వీటి మధ్య ఘర్షణను పెంచడానికి ఉత్సాహం చూపిస్తారు. ఆట కార్యక్రమమైనా, రాజకీయ చర్చ అయినా సరే అర్థవంతమైన వివేచనగాక అరుచుకోవడమే ఆకర్షణీయమనుకుంటారు. ఆఖరుకు భక్తి విశ్వాసాలను కూడా సొమ్ము చేసుకోవడానికి పాకులాడతారు. దాదాపు అందరూ స్వాములు, అంతర్జాతీయ క్రైస్తవ ఇస్లామిక్ సంస్థలు తమ ప్రవచనాలను పెట్టుబడి పెట్టి మరీ ప్రసారం చేయించుకుని అంతకురెట్టింపు రాబట్టేందుకు దోహదం చేస్తారు. నిత్యానంద, కల్కి వంటి వారి ఉదంతాలు ప్రసారం చేసినా వాటిని

చూపించే తీరులో మూఢత్వంపై సమరం కన్నా నాటకీయతకే ప్రాధాన్యత లభించడంతో వారికి మరింత ఆకర్షణ పెరుగుతుంది. పైగా పరస్పర పోటీలో వారికి అనుకూలమైన కథనాలు కూడా వెలువరిస్తారు. విచక్షణారహితంగా మూఢత్వ కార్యక్రమాలను ప్రసారం చేస్తారు. కనక ఈ మీడియా లౌకిక వాదాన్నిగాక మూఢత్వాన్ని పెంచడానికే కారణమవుతుంటుంది.

సెలబ్రిటీ సంస్కృతిలో ఆర్థిక, సామాజిక అసమానతలను మరింత పెంచడమే గాక కింది తరగతుల వారు మనుషులే కారన్న న్యూనతా భావాన్ని సృష్టిస్తుంది. అంగబలం, అర్థబలం, అంద చందాలు, వాక్పాఠ్యం, పేరు ప్రఖ్యాతులు వున్నవారే మనుషులన్న భావనను నూరిపోసేలా చేస్తుంది. ఆ విధంగా కింది తరగతులలో పోరాట శీలత కంటే అల్పత్వ భావననూ, ఆశపోతు పోకడలనూ పెంచడానికి ప్రయత్నిస్తుంది.

సామ్రాజ్యవాదం, దోపిడీ పీడన వంటి అంశాలనూ, వర్గచైతన్య పరమైన అంశాలనూ, వాటిపై జరిగే ఉద్యమాలనూ తక్కువ చేస్తూ వ్యక్తి ప్రధానమైన సంస్కృతిని పెంపొందించడం ద్వారా ప్రజాస్వామిక విలువలను కనిపించని రీతిలో దెబ్బతీస్తారు. ఆశయాల కన్నా అందచందాలూ, ఐశ్వర్యాలే మిన్న అన్న భ్రమ కలిగించి జనం వాటివెంట పరుగులు తీసేలా చేసేందుకు కారకులవుతారు. ఈ విధంగా వివిధ రూపాలలో జరిగే దాడులను తట్టుకుంటూ ప్రజాస్వామిక ఉద్యమకారులు ప్రస్థానం సాగించవలసి వుంటుంది. అన్నిటికన్నా తీవ్రమైన పోరాటం సైద్ధాంతిక రంగంలో జరుగుతుండన్న లెనిన్ మాట ఇప్పుడు గతం కన్నా ఎక్కువగా వర్తిస్తుంది. అనివార్యంగా కొంత అవకాశం ఇస్తున్నా అది మౌలిక వర్గ స్వభావం రీత్యా ప్రగతి శీల శక్తులతో వుండే అవకాశమే లేదనే ప్రాథమిక సత్యాన్ని వినాడూ ఏమరకూడదు. మీడియాకు సంబంధించిన లెక్కలు గణాంకాలు చూస్తే ఈ సత్యం మరింతగా అవగతమవుతుంది. త్వరలోనే విదేశీ పత్రికలకు కూడా అవకాశం కల్పించితే ఈ సవాలు ఇంకా తీవ్రమవుతుంది.

సందేశం

- కోకా విమలకుమారి

మారాయి మారాయి రోజులు మారాయి
 “తల్లీ నిన్ను దలంచి పుస్తకము చేతన్ బూనితిన్”
 అనునది అలనాటి మాట. మరి నేటి బాట!
 టి.వి. నిన్ను ‘దలంచి అవిశ్రాంత పోరాట మొనర్చి
 అంతులేని అలసటల ఆర్చినొందిరిన్”
 రచ్చబండ రాజకీయాలు కాపురాన చిచ్చుబెట్టు
 కక్షలు కార్పణ్యాలు, పరస్పర దూషణలు
 కత్తీ మందులు కత్తీ సారా, నూనె, నెయ్యి, పప్పు, ఉప్పు,
 ఒకటేమిటి చివరకు డాక్టర్లు కత్తీనే-
 బ్రహ్మాంగారు చెప్పినట్లు మనిషిని మనిషి చంపుకొనే రోజురానే వచ్చింది-
 పట్టెను బూజు పాత పోత్తములను విజ్ఞాన విత్తములకు.
 చరిత్ర చెరిగి పోయెనా యన్నట్లు “కృష్ణరాయలంటె
 ఎవరను ప్రశ్నలుత్పన్నమాయె యువతయెడ-
 శతకాలేపు- చరిత్ర లేదు లోకజ్ఞానమసలే లేదు.
 స్వార్థం సంకుచితమై కోర్కెలు కోట్లకు పడగలెత్తాయి.
 బాల్యం కరిగి భవిష్యత్తు భ్రష్టు పడుతోంది-
 అవిశ్రాంత జీవన పోరాటంలో అమ్మ నాన్నల
 ఆప్యాయతలడుగంటి పోతున్న పసిమొగ్గలు-
 ప్రేమానురాగాల క్రమశిక్షణలందించగ
 పుస్తక పఠనమొక భాగమై వెలగాలి బాల్యానికి-

పరిశోధనా పఠనమగు విద్యార్థులు దక్క
 నేటి గ్రంథాలయాల గడప దాటు వారత్యల్పం-
 ప్రతి మంచి పుస్తకం మననేస్తం, మన జ్ఞానమని తలచి
 కొనిన నాడు నెరవేరును మన ధ్యేయం
 ప్రతి ఇంటా ఉండాలొక గ్రంథాలయం
 ప్రతి నోటా పలకాలిక శతక నీతులు చరిత్రగాధలు
 ప్రతి బిడ్డా నేర్వాలి పద్య పఠనం తెలుగు సంస్కృతీ సంప్రదాయం
 ఆధునికపు అమ్మనాన్నల్లారా! బిడ్డల మనసు తెలియండి
 తెలుగు పలుకులు పలికించండి! తెలుగు తిండి తినుపించండి!
 అమ్మంటె ఆదరణ పెంచండి ! నాన్నంటే గౌరవముంచండి!
 రామాయణ భారతాదుల భాగవతం చెప్పండి.
 అన్నిటికి మూలం మంచి పుస్తక పఠనం గ్రంథాలయపయనం!
 ప్రతి మంచి పుస్తకం కొనండి- మీ ఇంట గ్రంథాలయం నిలపండి!
 మీ విలువైన సమయం మంచి పుస్తకమని తెలియండి!
 టీ.వీలకు తిలోదకాలివ్వండి! జ్ఞాన సంపదను పొందండి!

‘ప్రస్థానం’కు చందా కట్టండి!
నెల నెలా మీ ఇంటికే ప్రస్థానం తెప్పించుకోండి!!

<p>ఆయిదేళ్లకు : రు. 500/- పదేళ్లకు : రు. 1000/-</p>	<p>సంవత్సర చందా (వ్యక్తులకు) : రు.120/- సంవత్సర చందా (సంస్థలకు) : రు. 150/- ఐడి ప్రతి : రు. 10/-</p>
--	---

చందా దారులకు విజ్ఞప్తి చిరునామా పైన చందా ప్రారంభ మరియు ముగింపు నెలలు సూచించబడినవి. దయచేసి చందా ముగిసిన వారు తమ ముగింపు నెలను గుర్తించి వెంటనే చందాను పునరుద్ధరించుకోగలరు.

ప్రస్థానం
 ఎం. హెచ్. భవన్, ప్లాట్ నెం. 21/1, అజామాబాద్, ఆర్టిసి కళ్యాణమండపం దగ్గర, హైదరాబాద్-20
 వివరాలకు : 040-27660013, సెల్: 9490099059 ; ఇ.మెయిల్: Prasthanam_ss@yahoo.co.in

ప్రజా రచయిత లక్ష్మీకాంత మోహన్

- హిమజ్ఞుల

లక్ష్మీకాంతమోహన్ నవల 'సింహగర్జన' తెలంగాణ సాయుధ పోరాటం పట్ల ఆయనకున్న ప్రేమనూ గౌరవాన్ని తెలిపే నవల. లక్ష్మీకాంత మోహన్ 'పేదరాసి పెద్దమ్మ కథలు' అనే పేరుతో కొన్ని ఫెయిరీటేల్స్ రాశాడు. ఫెయిరీ టేల్స్ని ఆయన 'శాస్త్రాలు' అని పిలిచాడు. తెలంగాణలో కథను శాస్త్రం అని ప్రజలు అంటారు. మూడు భాగాలుగా ఈ కథలు వచ్చినాయి. ఫెయిరీ టేల్స్ని ఆయన మొదట శాస్త్రం అని పిలిచినా తర్వాతర్వాత కథలనే అన్నాడు.

లక్ష్మీకాంత మోహన్ మట్టి మనుషులను ప్రేమించిన మంచి మనిషి. మట్టి మనుషుల కోసమే ఆయన కలం కూడా పోరాడింది. ఆయన కథలు రాశాడు. నవల రాశాడు. షేక్స్పియర్ నాటకాలనన్నింటినీ తెలుగులోకి తెచ్చాడు. షేక్స్పియర్ నాటక సాహిత్యం మీద విమర్శనాత్మక గ్రంథమూ రాశాడు.

ప్రజల్ని ప్రేమించిన లక్ష్మీకాంతమోహన్ ప్రజలు పాడే పాటలనూ సేకరించాడు. తెలంగాణ చుట్టే ఆయన జీవితం పరిభ్రమించింది. తెలంగాణలో పల్లె పల్లె తిరిగి 'తెలంగాణ జానపద గేయాలు' అని పుస్తకం రాశాడు. తెలంగాణలో వందల జానపద కళారూపాలను ప్రదర్శించాడు. లక్షలాది మంది వాటిని చూశారని, ఈ పని ఇరవైయేళ్లుగా కొనసాగిందని ఆయనే అన్నాడు.

జానపద సంగీతాన్నీ, శాస్త్రీయ సంగీతాన్నీ ఆయన వేరు వేరుగా చూడలేదు. ఉన్న తేడా అల్లా భూమికి, భూమి నుండి పుట్టిన చెట్టుకీ, పున్న తేడాయే అంటాడాయన. శాస్త్రీయ సంగీతానికి మూలం జానపద సంగీతమేనని, నాగరికత పెరిగేకొద్దీ, వేర్వేరు వృత్తులు ఏర్పడి, సంగీతాన్ని ఒక ప్రత్యేక కళగా శాస్త్రంగా అభ్యసించడం, సాధన చేయడం జరిగిందని ఆయన రాశాడు. అమెరికా, కెనడా లాంటి పాశ్చాత్య పారిశ్రామికవేత్తలు అభివృద్ధి చెందిన దేశాలలోనూ జానపద సంగీతానికి, కళలకూ పున్న ఆసక్తిని గురించి చెబుతూ న్యూయార్కులాంటి చోట గూడా జానపద కళా కేంద్రాలున్నాయని, అయితే వారిప్పుడు మామూలు పల్లె పాటలు పాడటం లేదు. వియత్నాంను గురించి వర్ణ వివక్ష లాంటి సమస్యల్ని తీసుకొని అక్కడి విప్లవకారులు జానపద గేయాల బాణీల్లోనే

పాటలు రాసి ప్రజల వద్దకు వెళుతున్నారని గుర్తించమంటారు.

లక్ష్మీకాంతమోహన్ నవల 'సింహగర్జన' తెలంగాణ సాయుధ పోరాటం పట్ల ఆయనకున్న ప్రేమనూ గౌరవాన్ని తెలిపే నవల. లక్ష్మీకాంత మోహన్ 'పేదరాసి పెద్దమ్మ కథలు' అనే పేరుతో కొన్ని ఫెయిరీటేల్స్ రాశాడు. ఫెయిరీ టేల్స్ని ఆయన 'శాస్త్రాలు' అని పిలిచాడు. తెలంగాణలో కథను శాస్త్రం అని ప్రజలు అంటారు. మూడు భాగాలుగా ఈ కథలు వచ్చినాయి. ఫెయిరీ టేల్స్ని ఆయన మొదట శాస్త్రం అని పిలిచినా తర్వాతర్వాత కథలనే అన్నాడు. లక్ష్మీకాంతమోహన్ సమసమాజ స్వాప్నికుడు. 'పేదరాసి పెద్దమ్మ కథలు'లో ఒక పాత్ర పెద్దమ్మను పెద్దమ్మా! నాకు మంచి భార్య కావాలి. ఎలా దొరుకుతుందే అంటే సోషలిస్టు సమాజంలోనే ఆ కోరిక తీరేది అందాక సర్దుకుపోవటమే అని చెబుతుంది పెద్దమ్మ. లక్ష్మీకాంత మోహన్ రాసిన కథలు 'అత్తబలి' అనే పేరుతో 1949లో పుస్తక రూపంలో వచ్చాయి. ఈ పుస్తకాన్ని మోహన్ అంకితమిచ్చిన తీరు మనల్ని ఆకర్షిస్తుంది.

'వయసు గాని వయసులో ఆకస్మిక మరణం పొందిన మోటూరు రామారావుకు సాహసం, ప్రజాశత్రువు పట్ల ద్వేషం అనే ఉత్తమ లక్షణాలకి' తన పుస్తకాన్ని అంకితమిస్తున్నానంటాడు రచయిత. వ్యక్తికి కాకుండా ఆయనలోని ఉత్తమ లక్షణాలకి అంకితమివ్వడం ఇక్కడ విశేషం. 'అత్తబలిలో' పదిహేడు కథలున్నాయి. అన్నీ ఏదో ఒక సాంఘిక సమస్యలను ఇతివృత్తంగా స్వీకరించిన కథలే. మోహన్ రాసిన కథల్లో వర్ణ స్పృహ ఎక్కువ. 'ఏ కులం గొప్పది' అనే కథలో ఓ కమ్మకులం భూస్వామి దగ్గర ఓ కమ్మకులం జీతగాడు, మాలకులం జీతగాడు పని

దీపశలభం

నా బాల్యం నుండీ
నాదృష్టంతా
వాడుపట్టుకున్న జెండాపైనే...!
జెండా ఎజెండాలో
వాడి బతుకు ఉజ్వలమైపోతుందని
కార్యకర్త శ్రమిస్తూ
భ్రమిస్తూనే ఉన్నాడు !
నాయకులకు జేజేలు కొట్టి
పదవుల్ని వాళ్ల జేబుల్లో పెట్టి
ప్రతిఫలం కోసం
నిత్యం కలలగంటూనే ఉన్నాడు !

- పి.లక్ష్మణ్ రావు

పదవులు పొందిన ప్రతీ నాయకుడూ
వీడి పేరుని ఎజెండా నుండి
తీసేస్తూనే ఉన్నాడు.
నేను యువకుణ్ణి అయ్యాను !
వాడు వృద్ధుడు అయ్యాడు !
అయినా సరే...
దీప శలభమై
నాయకుల చుట్టూ
జెండాతో పరిభ్రమిస్తూనే ఉన్నాడు
భ్రమల ఎజెండాతో బతుకుతునే
ఉన్నాడు !

చేస్తూ ఉంటారు. వెంకయ్య కమ్మ, వెంకడు మాల. జీతగాడైనా వెంకయ్య కులాధిక్యతా భావంతో వుంటాడు. మాలవాడైన వెంకణ్ణి హీనంగా చూస్తాడు. ఈ కథలో మాల కులస్తుడైన వెంకడి ద్వారా వెంకయ్యకు హితోపదేశం చేయిస్తాడు రచయిత.

‘ఎందుకయ్యా నీ కులము. ఆ బాసయ్య దొరా, నీవూ కమ్మ వారే కదా నువ్వు కమ్మయినవని నిన్నేమైనా ఆ దొర ప్రత్యేకంగా చూస్తున్నాడా? దేనికయ్యా నీ కులం? నాకు మల్లె నువ్వు కూలి చేయటంలా! నాకు మల్లె నువ్వు పూరి కొంపలో వుండటం లేదా? నాకు మల్లె నువ్వు కారం కూడు తినటం లేదా యేందయ్యా నీ కులం గొప్పా? అని మాల వెంకడు యెద్దేవా చేస్తాడు. ఇద్దరూ ఘర్షణ పడతారు. కష్టపడతారు. ‘చివరికి ఒకటవుతారు.’ మనం బీదవాళ్లం మనకి కులం వద్దు. కులం సావుకార్లది. మనదంతా ఒకే కులం. బీదవాళ్లదంతా ఒకే కులం. బీదవాళ్ల కులమే గొప్పది’ అని ఓ పాత్ర నోట పలికిస్తాడు రచయిత.

కుల సమస్య పరిష్కారం వర్గపోరాట విజయం పైనే ఆధారపడివుందని ఆ ఇద్దరి మధ్యా ఐకమత్యం సాధించటం ద్వారా రచయిత సూచిస్తాడు. ‘రక్తబలి’ అనే మరో కథ బ్రాహ్మణకులానికి సంబంధించిన వితంతు వివాహ సమస్యను గురించి చెబుతుంది. వితంతు వివాహం చేయడానికి మూఢ సంప్రదాయం అడ్డు తగలడాన్ని చూసి ఆధునిక జీవితంతో, భావాలతో పరిచయమున్న ఓ పాత్ర - ‘స్త్రీకి మాత్రం సుఖపడాలని వుండదా! స్త్రీ మనిషి కాదా? ఎవరో ఒకరు మొదలు పెట్టండి ఏ పద్ధతైనా ఎలా అమల్లోకి వస్తుంది?’ అని సంఘానికెదురు తిరగాలని అలా బతికిన క్షణాలే నిజంగా బతికిన క్షణాలనీ’ చెబుతుంది. సంప్రదాయంలోని కుళ్లునూ కూహకాన్ని విమర్శిస్తుంది. ఏమీ చేయలేక నిట్టూరుస్తుంది. సంప్రదాయం జుయిస్తుంది. మూఢ సంప్రదాయం ఎంత బలంగా వుండో చూయిస్తుంది ఈ కథ. స్వాతంత్ర్యానికి కొంచెం ముందో తర్వాతో వచ్చిన కథ. అప్పటి పరిస్థితిని పట్టిస్తుంది.

1947లో లక్ష్మీకాంత మోహన్ మేడేని గురించి కథ ఈ సంపుటిలో వుంది. మేడే కథలో చికాగో వీరులు కళ్లముందు నిలుస్తారు. ప్రవాసంలో వున్న లెనిన్. నాటి రష్యాను గురించి ఓ కథ ఇందులో వుంది. సోవియట్ రష్యాలో మనుషులు మనుషుల్లా ఎలా బతుకుతున్నారో చూయించే కథ కూడా ఇందులో వుంది. ఇలాంటి కథలను రచయిత ‘స్వతంత్ర రచన’ అనే పేరుతో పిలుస్తాడు.

లక్ష్మీకాంత మోహన్ సామాన్య జనాలని చిత్రించేటప్పుడు ప్రేమాభిమానాలు చూపుతాడు. అగ్రవర్ణాలను ‘గురించి ధనస్వాములను గురించి రాసేప్పుడు అసహ్యం ప్రదర్శిస్తాడు. విప్లవకారులకు సాయపడుతూ విప్లవ జీవితాన్ని గడిపే ఓ యువతి కథ ‘అత్తబలి’. ‘ఆమె సామాన్య కూలిస్త్రీ. మధ్య తరగతి స్త్రీలలో కనబడే పిరికితనం, అహంకారం, అలంకారం, అంకమ్మ శోకాలు కడుపుబ్బరం లాంటి అంటురోగాలు ఆమెకి లేవు. గుండె నిబ్బరం, సాహసం, ప్రజాశత్రువుల పట్ల ద్వేషం ఈ మూడు మాత్రం ఆమెలో వున్నాయి. అలాంటి ఉత్తమ మానవ లక్షణాలున్న ఆమె కాబట్టే ఆమె శత్రువులు పెట్టిన హింసలను గుండె చెదరదు, బెదరదు. శ్రమజీవుల విశిష్టతను ఎత్తి చూపే కథ ఇది. ఈ కథ తెలంగాణ సాయుధ పోరాట కాలం నాటి ‘సంఘం’ కథను వినిపిస్తుంది.

లక్ష్మీకాంతమోహన్ రాసిన కథలను మరీ ముఖ్యంగా ఆయన రాసిన పేదరాసి పెద్దమ్మ శాస్త్రాలను వెలుగులోకి తేవాలిని అవసరం ఎంతైనా ఉంది. ఇరవై సంవత్సరాలుగా వందలాది జానపద కళారూపాలను ప్రదర్శించానని ఆయనే చెప్పిందాన్ని గురించి తెలిసినవాళ్లు ఆ విషయాన్ని వెలుగులోకి తేవాలిని అవసరం ఎంతైనా వుంది. అదే ఆయనకు మనమిచ్చే నివాళి. అంతకంటే, ఆయన ప్రేమించిన నవ సమాజ వాస్తవాన్ని, సామాన్య జనాలను, వాళ్ల పోరాటాలను ప్రేమించటం, వాళ్ల కోసం నిలబడటమే సృజనకారులుగా రచయితలు ఆయనకందించే ఘనమైన నివాళి.

కన్నీటి సంద్రం

- చల్లగాలి బాబూరావు

ఈ కలల లోకంలో
 ఊహల పల్లకి ఎక్కి
 నాదారి నేను చూసుకున్నానని మీకు
 కోపం కదూ?
 నన్నూ పాడెక్కించాలని
 నా బతుకు నాశనం కావాలని
 ఎన్నెన్ని శాపనారాలనీ
 తెంచుకుంటే తెగిపోయేవేనా?
 ఈ బంధాలూ... అనుబంధాలూ...?!

అమ్మానాన్న! తోబుట్టువుల్ని
 'వద్దపో' అంటే వదలిపోయే
 సంబంధాలేనా?
 రక్త సంబంధాల్ని కాదని వదలివెళ్లిన ప్రతివాడు
 పేగుబంధాల్ని ఎప్పటికైనా మరచిపోడు!

అమ్మా
 నీ జోల పాటల్లో
 నాకు లాలపోసిన
 నీ అనురాగ పల్లవులేమైయ్యాయి
 దీవించాల్సిన నీ అమృతపు వాక్కులో
 శాపనారాల అపశ్రుతులెలా దొర్లుతున్నాయి
 నా హృదయాక్రోశాన్ని చూసేనా
 నన్ను క్షమించలేరా!?

రోజూ
 ఆలోచనల్లో కుస్తీ పడ్డా
 వెక్కిరింపుల వేల ప్రశ్నలకు
 కన్నీటి సమాధాన మౌతున్నాను!

అజ్ఞాత క్రమం పాపమని క్రీస్తు సెలవిచ్చాడు
 మిమ్మల్ని మరిచి పొమ్మని మీరు జూరీ చేసిన
 ఆజ్ఞల్ని నేను ఇప్పటికీ పాటించలేక పోతున్నాను
 అమ్మా నాన్న! నన్ను క్షమిస్తారు గదూ?

కేవలం అవిటితనానికీ
 ఆసరా అయ్యాననే కదూ
 మీ మనసుల్ని విరక్తి వైకల్యంతో నింపేస్తున్నదీ!

మీరన్నట్టు
 నా కళ్లను తాకింది గ్రుడ్డి తనం కాదు

నా హృదయవనంలో పాదుకున్న
 అనంతమైన ప్రేమ సౌందర్యం!
 దుఃఖాన్ని ప్రవహింప చేస్తూ
 ఎన్ని శోక వర్షాలూ..
 ఈ మనస్సు మైదానాల్ని నింపుకొంటూ
 వెళ్లిపోయాయో.. మీకు తెల్సా?

ఎన్నిసార్లు రాత్రుల్లో
 కలతనిద్ర దుప్పట్లను కప్పుకొని కన్నీరు కార్చానో...
 మనస్సు కూడ మొద్దుబారిపోయింది ఇందుకనేమో...

తోడు కోసం, నీడకోసం మమతల ఆసరా కోసం
 ఈ హృదయపు ఎడారి వెదుకులాట అయ్యాక
 సంఘర్షణ పోరాటాల్లో
 మీ తిరస్కార సంతకాలు
 నన్నెన్ని సార్లు వ్యధా వేదికల మీద నిలిపాయో
 మీకు తెలీదు కదూ?

భుజాల మీదెత్తుకొని ముద్దులు చేసి మురిపించిన
 నిన్ను నేనెలా మరిచి పోతాను నాన్నా
 బ్రతుకు ప్రసాదించిన నిన్ను కాదన్నానా
 తెంపరి తనపు తెగింపులో
 మిమ్మల్ని దూరం చేసుకున్న
 నా అంతర్మథనపు సుడిగుండంలో సుళ్లు తిరుగుతున్న ఆవేదనను
 నాన్నా ఒక్కసారి అర్థం చేసుకో కూడదూ...

పిల్లలు దూరమైనప్పుడు కలిగే బాధేంటో
 ఇప్పుడు నాకు పిల్లలు కలిగినాకగాని
 నా కర్థం కాలేదు నాన్నా
 మీ నుంచి నన్ను దూరం చేసుకున్న ఆ క్షణాల్ని
 నేనిప్పటికీ మరువలేక పోతున్నాను
 ఇప్పటికైనా నన్ను క్షమిస్తారా!?

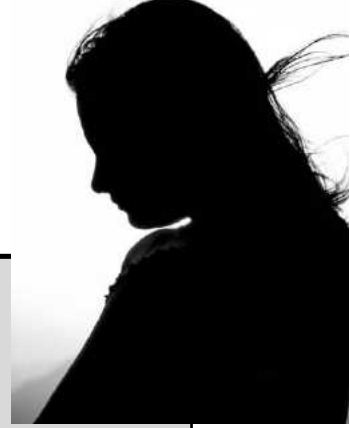
ఇప్పుడనిపిస్తోంది! ఎందుకు పుట్టానా? అని
 కన్నీళ్లు తుడిచే అపన్న హస్తాల కోసం
 హృదయం వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తోంది
 స్నేహశీలి అక్క ప్రియ బాంధవ్యం
 నన్ను మళ్లీ నా శైశవంలోకి లాక్కెల్లై బాగుండును కదా?
 ఆశలు నాలో మళ్లీ మొలకలేస్తున్నాయి

పశ్చాత్తాపాల్ని మించిన ప్రాయశ్చిత్తం వుంటుందంటరా?
 మట్టిలో కలిసేలోగ మిమ్మల్ని ఒకసారి కలవాలి
 మనస్సార మిమ్మల్ని ఒకమాట అడగాలి
 ప్లీజ్? నన్ను క్షమిస్తారు గదూ
 మీలో నన్ను కలుపుకుంటరా?!
 ఆరోజు కోసం-
 ఆశల కళ్లతో ఎదురు చూస్తుంటాను

వసుంధరాదేవి కథల్లో

అస్తిత్వ సంవేదనలు

- డా॥ కె.శ్రీదేవి

స్త్రీ రచయితలలో ముఖ్యంగా వసుంధరాదేవి కథలలో అన్ని భావాలు ఏదో ఒక స్థాయిలో ఉన్నప్పటికీ ఆమె కథలు తాత్విక, అస్తిత్వవాద ధోరణిలో నడుస్తాయి. అందువలననే ఈమె కథల్లో Intuition కి ప్రాధాన్యత ఎక్కువ. ఈ తరహా కథల్లో కథకులు తాము పరిగణిస్తున్న వాస్తవికతను విశ్లేషణాత్మకంగా చూడటం కాకుండా, అనుభవాత్మకంగా, తమ Intuition స్పందనలను ఆధారభూతం చేసుకొని చూడటం జరుగుతుంది. ఈ తరహా కథల్లోని పాత్రలు నిరంతరం అనుభవం ఆధారంగా జీవించడమే కాకుండా తమ అస్తిత్వాన్ని గురించిన ఆందోళనలో వుంటాయి.

ఆధునిక తెలుగు సాహిత్య కారుల్ని పరిశీలిస్తే, వీళ్లలో కొందరు హేతువును (reason) ఆధారం చేసుకొని రచనలు చేస్తే, మరికొందరు Intuitionని ఊతం చేసుకొని రచనలు, ముఖ్యంగా కాలానిక సాహిత్యాన్ని చేశారు. ఇందుకు ఉదాహరణలు ఇవాల్ని వస్తే, మొదటి తరహా రచనలకు కొడవటిగంటి కుటుంబరావుని చూపించవచ్చు. అలాగే రెండవ కోవలో చలాన్ని చూపించవచ్చు. ఈ తరహా రచనలు ఇప్పటికీ తెలుగులో కొనసాగుతున్నాయి. స్త్రీ రచయితలలో ముఖ్యంగా వసుంధరాదేవి కథలలో అన్ని భావాలు ఏదో ఒక స్థాయిలో ఉన్నప్పటికీ ఆమె కథలు తాత్విక, అస్తిత్వవాద ధోరణిలో నడుస్తాయి. అందువల్లనే ఈమె కథల్లో Intuition కి ప్రాధాన్యత ఎక్కువ. ఈ తరహా కథల్లో కథకులు తాము పరిగణిస్తున్న వాస్తవికతను విశ్లేషణాత్మకంగా చూడటం కాకుండా, అనుభవాత్మకంగా, తమ Intuition స్పందనలను ఆధారభూతం చేసుకొని చూడటం జరుగుతుంది. ఈ తరహా కథల్లోని పాత్రలు నిరంతరం అనుభవం ఆధారంగా జీవించడమే కాకుండా తమ అస్తిత్వాన్ని గురించిన ఆందోళనలో వుంటాయి. ఈ తరహా పాత్రలు వసుంధరాదేవి కథల్లో అనేకం కనిపిస్తాయి. “చెరువు దగ్గర” అనే కథలో సుశీలమ్మ “నేను ఏ అనుభూతీ లేకుండా ఇలానే వడలిపోతాను” అని ఆందోళన పడుతుంది. ఈ అస్తిత్వ అనుభవ సంబంధిత ఆందోళన సుశీలమ్మ మనసులో వ్యక్తమైన తీరును కథకురాలు చాలా శక్తివంతంగా చిత్రించటం జరిగింది. ఈ కథలో “నిస్సృహతో, ఏవేం చెయ్యాలని, దేన్నో పొందాలని, ఏదో తపన, ఏమీ చెయ్యలేని నిరాశ. తన జీవితం తనది కాదన్నట్లు, ఎవరి బలవంతం మీదనో బతుకుతున్నట్లు బాధ. జీవితంలో ముప్పై అయిదేళ్లు చాలా భాగం గడచిపోయింది తేలీకుండానే “ఇహ చచ్చిపోవటం తరువాయి. బ్రతుక్కుండానే చావు!” ఈ విధంగా పాత్రల వైయక్తిక

భావనల్ని, అనుభూతుల్ని తాత్వికంగా చిత్రించటం వసుంధరాదేవి కథల్లో చాలా సాధారణం. అలాగే “బదిలీ” కథలో ప్రారంభంలోనే Narrator “నాకు ప్రపంచం లేదు” బదిలీ అయిపోయింది. నాలోకి బదిలీ అయిపోయింది. ఇప్పుడు నేనే ప్రపంచాన్ని” అన్న మాటలు ఇందుకు ఉదాహరణ. (పుట-55; ‘ఆర్.వసుంధరాదేవి కథలు’). తెలుగులో తాత్విక స్పర్శతో కథలు రాసిన రచయితలు చాలా తక్కువ. అందులోనూ స్త్రీ రచయితలలో చాలా అరుదు. ఈ అరుదైన రచయితల్లో వసుంధరాదేవి ఒకరు. నిజానికి తాత్విక స్పర్శ ఎక్కువ సందర్భాల్లో readabilityని దెబ్బతీయటం జరుగుతుంది. రచయితకు ఎంత సహనం, సంయమనం వుంటే తప్ప ఆ స్థితి నుంచి కథను కాపాడుకోగలగటం సాధ్యం కాదు. వసుంధరాదేవి కథల్లో ఈ సంయమనం చాలా ఎక్కువగానే వుంది. అందువలననే ఆమె తాత్విక కథలు సిద్ధాంత చర్చల్లా కాకుండా కథల్లాగానే మిగిలాయి. అస్తిత్వవాద కథల్లో పాత్రలు తమ చుట్టూ ఉన్న, తమను నిరంతరం నిర్దేశిస్తున్న సమాజ భారాన్ని భరించలేని స్థితిలో ఆవేదన చెందటం ఆ ఆవేదనకు సంభాషణలలో (ఈ సంభాషణలు ఎక్కువ సందర్భాలలో మనోగతం (monologue) రూపంలో వుంటాయి.) వ్యక్తమవుతాయి. సరిగ్గా ఈ ధోరణి వసుంధరాదేవి కథల్లో చాలా ఎక్కువగానే కనిపిస్తుంది. అలాగే తమ బాధను ఫిర్యాదులాగా ప్రపంచానికి మనోగత సంభాషణ రూపంలోనే వ్యక్తం చేయటం జరిగింది. ఉదాహరణకు “బదిలీ” కథలోని ఈ వాక్యాలు చూడండి. “అబ్బ! నా మనసు కరిగి పోతున్నది. అందులోని భరింపరాని వేదనను భరిస్తున్నది.. ఈ బాధ నేను భరించలేను... ఆ నిరాశా సముద్రాన్ని నేనీదలేను. ఆ నిస్సృహ పర్వతాల్ని నేనెక్కలేను. నేనెక్కలేను.. నేను వేరుగానే వుంటాను. మనసంటే ఏమిటి? ఆశలూ అనుభవాలూ అంటూ దాన్నే పోగేసి ఎంత కొండకట్టాను! ఎంత

సముద్రాన్ని సృష్టించాను..అంతా బూడిదై పోయింది.. దాన్ని భరించలేను” (పుట-56; ఆర్.వసుంధరాదేవి కథలు)

వసుంధరాదేవి కథలు అస్తిత్వవాద ధోరణికి దగ్గరగా వుంటాయని చెప్పుకున్నాం. ఇక్కడ అస్తిత్వవాదం అంటే ఏమిటో కొంత నిర్వచించుకుంటే, వసుంధరా దేవి కథలు ఆ తరహాలోకి ఎంతవరకు ఇమిడి పోతాయో తెలుస్తుంది. Mustaq Ahmad అస్తిత్వ వాదాన్ని ఇలా నిర్వచిస్తారు.

"It is exclusively a man oriented philosophical movement propounding that, man. Being alone in the world, has no essence, no fixed nature, and therefore, cannot be defined. He bestows meaning to the world which is essentially absurd, having no meaning and value. Man's being is not but is always in the process of becoming". (Existential Aesthetes, New Delhi: Atlantic publishes 1991, p.73)

ఈ నిర్వచనాన్ని వసుంధరాదేవి యథాతథంగా తన సాహితీ సంస్కారంలో సంతోషం చేసుకున్నట్లుగా అనిపిస్తుంది. ఎందుకంటే, ఆమె కథల్లోని ఏ పాత్ర కూడా ముందే ఏర్పరచుకున్న భారాల్లోంచి తన అస్తిత్వాన్ని నిర్వచించుకుని ఆ ప్రకారంగా జీవించటం, సందర్భాలకు స్పందించటం జరుగడం. ప్రతి సందర్భంలో అవి రూపొందుతూ వుంటాయి. తమని తాము నిరంతరం రూపొందించుకుంటూ వుంటాయి. పై వాక్యాలలోని "always in the process of becoming" అనే దాని అర్థం అదే.

ఆర్. వసుంధరాదేవికి జీవితం వేరు సాహిత్యం వేరు కాదు. సాహిత్యమే జీవితంగా జీవించిన రచయిత్రుల కోవకు చెందుతారు. 'స్త్రీలు స్త్రీల సమస్యలను మాత్రమే చెప్పగలరు. వీరిది వంటింటి సాహిత్యం తప్ప జీవితపు లోతుల్ని స్పృశించే శక్తి సామర్థ్యాలు స్త్రీలకు లేవు' అనే ప్రాస్పెర్టిస్ గల విమర్శకులకు వసుంధరాదేవి గట్టి సమాధానాన్ని ఇవ్వగలిగిన తాత్విక కథలను రాయగలిగారు. స్త్రీల జీవితాల్లో వున్న ఖాళీని (Vacume) తాత్వికంగా చెప్పగలిగారు. సాధారణంగా తాత్వికత అనేది సర్వసూఖాలను అనుభవించడం వలన వుట్టేది ఒక పార్శ్వమే, రెండో పార్శ్వంలో వేదనా భరితమైన జీవితంలో నుండి కలిగే వైరగ్యం అనుకుంటారు. కానీ వసుంధరాదేవి కథలు పరిశీలించినప్పుడు, ఈ రెండు కోవలకు కాకుండా నిర్దిష్ట అస్తిత్వ

సంబంధిత అనుభవంలో నుంచి జీవితాన్ని తనదైన తాత్వికతతో వ్యాఖ్యానించి కనిపిస్తుంది. ఈ వ్యాఖ్యానం వెనుక, పైన చెప్పుకొన్న అస్తిత్వవాద ఛాయలు అనివార్యంగా వుంటాయి.

పితృస్వామ్య వ్యవస్థలో స్త్రీల జీవితాలలో కొనసాగుతున్న నియంత్రణా భావజాలం వలన సహజంగా, స్వేచ్ఛగా వ్యవహరించలేక పోతున్న సామాజిక వ్యవస్థలో వారి జీవితాలలో ఏర్పడుతున్న అసంతృప్తులు, చిన్ని చిన్ని ఆనందాలు ధ్వంసమైన తీరును ఈ కథలు ప్రతిబింబిస్తున్నాయి. అలాగే ఎన్నో కలలతో దాంపత్య జీవితాన్ని ఊహించుకున్న అమాయకపు మనసులు, వాస్తవ స్థితిలో దాంపత్య జీవితంలో దొల్లతనాన్ని అంగీకరించలేని, భరించలేని మానసిక స్థితిని కూడా ఈ కథలు చిత్రించాయి. స్త్రీవాద ఉద్యమంలో ఏ మాత్రం లేని సామాజిక సందర్భంలో స్త్రీ జీవితాన్ని చాలా నిశితంగా పరిశీలించడానికి తాత్వికత జోడించి వసుంధరాదేవి రచనకు పూనుకున్నారు. మరింత స్పష్టంగా చెప్పాలంటే, స్త్రీల అస్తిత్వ స్పృహను వారి జీవితాల్లోని సంక్షేమాన్ని చాలా ముందుగానే గుర్తించి తన కథల్లో అవిష్కరించారు.

అమలులో వున్న పితృస్వామిక వ్యవస్థ స్త్రీల సంబంధిత అస్తిత్వాన్ని మొత్తాన్నీ నియంత్రిస్తుంది. ఈ నియంత్రణ ఫలితంగా స్త్రీలు తమ సహజ వాంఛల్ని, సహజాతాలను తమకు తాముగా నియంత్రించుకునే స్థితి కలిగిస్తుంది. ఉదాహరణకు.. "చెరువు దగ్గర" అనే కథలో చిన్నప్పటి నుండి 'మనింట్లో ఆడ పిల్లలు మగ రాయల్లలాగా చెట్టుచేమలు ఎక్కి తిరగరాదు...' మనింట్లో ఆడ పిల్లలు ఒకరింటికి

వెళ్లరు" అంటూ మాటకు ముందు ఆంక్షలు విధిస్తున్న నాయనమ్మను ఎదిరించలేక, తనకిష్టమైన తనకు ఆనందాన్నిచ్చే పనులన్నింటినీ తన పుట్టింటి గౌరవాన్ని నిలబెట్టడానికి, మంచి అమ్మాయిగా పేరు తెచ్చుకోవటానికి త్యాగం చేస్తుంది. ఈ త్యాగం అంతిమంగా, తన వ్యక్తిత్వాన్ని నిలబెట్టుకోవటానికి ఏ మాత్రం ఉపయోగపడక పోగా, ఆ తర్వాత కాలంలో తాను నిస్సహాయురాలిగా మిగలడానికి మాత్రమే ఉపకరిస్తుంది. సీతలోని ఈ స్వభావం ఆమె భర్త గోపాలావు సంబంధంలోనూ ప్రతిఫలిస్తుంది. భర్త గోపాలావుకు జలుబు చేసినా, జ్వరమొచ్చినా ఆమె తల్లడిల్లిపోతుంది. మంచి భార్యగా మన్ననలు పొందుతుంది. గోపాలావు కూడా సుశీలాదేవి ఈ స్వభావాన్ని పెంచిపోషిస్తూ ఆమెను "సీత" అని సంబోధిస్తుంటారు.

ఒక సందర్భంలో బ్యాంకు ఉద్యోగి అయిన గోపాలావు ఋణగ్రస్తులకు కోర్టు నోటీసులు ఇప్పిస్తారు. కోర్టు రుణగ్రస్తులకు వ్యతిరేకంగా తీర్చునిస్తుంది. దాంతో గోపాలావుపై కక్ష పెంచుకున్న

ఎన్నో కలలతో దాంపత్య జీవితాన్ని ఊహించుకున్న అమాయకపు మనసులు, వాస్తవ స్థితిలో దాంపత్య జీవితంలో దొల్లతనాన్ని అంగీకరించలేని, భరించలేని మానసిక స్థితిని కూడా ఈ కథలు చిత్రించాయి. స్త్రీవాద ఉద్యమంలో ఏ మాత్రం లేని సామాజిక సందర్భంలో (స్త్రీ జీవితాన్ని చాలా నిశితంగా పరిశీలించడానికి తాత్వికత జోడించి వసుంధరాదేవి రచనకు పూనుకున్నారు. మరింత స్పష్టంగా చెప్పాలంటే, స్త్రీల అస్తిత్వ స్పృహను వారి జీవితాల్లోని సంక్షేమాన్ని చాలా ముందుగానే గుర్తించి తన కథల్లో అవిష్కరించారు.

రుణగ్రస్తులు దారికాచి గోపాల్రావు ముందే సుశీలపై అత్యాచారం చేస్తారు. ఆ తరువాత అందరూ వేదాంతం వల్లిస్తారు తప్ప ఆమె ప్రమేయం లేకుండా ఆమె శరీరంపై జరిగిన దాడిని గురించి ఆమెకు ఎటువంటి మద్దతు ఇవ్వరు. తనకెటువంటి సంబంధబాంధవ్యాలు లేని బంధ్రోతు చూపించిన మానవత్వాన్ని కూడా ఇంట్లో సభ్యులు గానీ, భర్తగానీ కన్న తల్లిదండ్రులుగానీ చూపించలేకపోవడంతో సుశీలలో అంతులేని నైరాశ్యం చోటుచేసుకుంటుంది. ఇన్ని రోజులుగా స్త్రీలపై విధించే ఆంక్షలన్నీ పాతివ్రత్యాన్ని కాపాడుకునేందుకు చేసే ప్రయత్నాలుగా, అవసరమయినపుడు అవన్నీ రక్షిస్తాయనే అపోహల్లో జీవించే సుశీలలాంటి వారి భ్రమలు ఎలా పటాపంచలవుతాయో ఈ కథ ఆవిష్కరిస్తుంది.

స్త్రీలు తమ జీవితాల్లో ఎక్కువ భాగం ఒంటరితనాన్ని అనుభవిస్తున్నారు. ఎవరూ వారిని పట్టించుకోరు. అందరి మధ్యా వున్నా స్త్రీ ఒంటరి జీవే. అందుకు కారణం చుట్టూ ఉన్న వాతావరణం. ఆమె వ్యక్తిత్వానికీ, స్వేచ్ఛాపూర్వకమైన అభివ్యక్తికీ సమాజంలో కుటుంబంలో అవకాశం లేకుండా పోయింది. వారి కోరికలు, ఆశలు ఆలోచనలూ, అభిప్రాయాలూ, ఆశయాలూ ఎవరికీ పట్టవు. ఆ కారణంగా తన చుట్టూ జరుగుతున్న సంఘటనలకు ఆమె కేవలం ప్రేక్షకురాలిగా మాత్రమే మిగిలిపోతుంటుంది. ఈ పై అంశాలతోపాటు వసుంధరాదేవి కథలో స్త్రీల జీవితాలలో అంతర్లీనంగా విషాదం, దైన్యం, అసంతృప్తి మొదలైన అంశాలు వ్యక్తమవుతాయి.

చావు, పుట్టుక అనే రెండు వాస్తవిక అంశాలు మనిషి అంతరంగాన్ని ఎలా తీర్చిదిద్దుతాయో తెలియజేప్పే కథలు 'బదిలీ' 'జాన్ పాల్' చేసిన బీరువా కథ. మనిషిలోని నిరాశ నిస్పృహలకు ఎక్కువ సందర్భాలలో దేనికో ఒకదానికోసం ఎదురు చూడటమే కారణమని ఆ ఎదురు చూపులు మనిషిని అంతిమంగా నిస్పృహలోకి తీసుకెళ్తాయని బదిలీ కథలో వసుంధరా దేవి ఋజువు చేస్తారు. ఆ కథలోని ఈ వాక్యాలు ఆ విషయాన్నే సంతేతిస్తాయి.

“ఆశ లేకుండా నిరాశ రాదు. నిరాశ నుండి పుట్టాలి నిస్పృహ. కావాలన్నది దొరకనప్పుడు దొరికిన దాన్ని చూడలేము. ఆశ అంటే ఎదురుచూడటం- అన్ని అసర్థాలకు ములకారణంగా వున్నది”. అది ఎంత గొప్ప విషయం నిజానికి ఎంత చిన్నదిగా ఉన్నది. (పుట-56)

“చావు పుట్టుకలను సమన్వయం చేసే ఇంకో స్థాయిలో నుండే రావాలి. ఎందుకు? ఎందుకు అట్లా జరిగింది?”

ఇది జీవన్మరణ సమస్య ఏమిటో ఎందుకో ఎక్కడో భయం. అర్థంకాని భయం (పుట-67).

కథ ప్రారంభం నుంచీ చివరి దాకా జరిగిన సంఘటనలన్నీ పొంతన లేని చింతనగా అనిపించినప్పటికీ రచయిత కథ ముగింపులోపే వీటి మధ్య అంతర్లీనంగా వున్న సంబంధాన్ని ప్రతిష్ఠించటం వలన దీన్ని ఒక మంచి కథగా మలచడానికి ఆస్కారం ఏర్పడింది.

జాన్ పాల్ చేసిన బీరువా అనే కథ కూడా ఒక సాధారణాంశాన్ని అసాధారణ స్థాయిలో చర్చించిన కథ. నిజానికి తాత్వికమైన ఏ కథకన్నా

సాధారణాంశాల వెనుక వుండే లేక సాదా సీదాగా కనిపించే అంశాల అంతఃసారాన్ని విశ్లేషించగలగాలి. అటువంటి శక్తి వసుంధరా దేవిలో వుందని ఈ కథ రుజువు చేస్తుంది. ఈ కథలో జాన్ మంచి వనిమంతుడు, ధైర్యవంతుడు, బలవంతుడు కూడా. అయితే, అతనిలోని సోమరితనం, తాగుబోతు లక్షణం వంటి వ్యననాలు అతనిలోని మంచి లక్షణాలన్నింటినీ హరించినాయి. అతని కొడుకు ఫిలిప్ కూడా అతన్ని మించిన సోమరితనంతో బతికేస్తూ హఠాత్తుగా వరదల్లో చిక్కుకుని మరణిస్తాడు. కొడుకు మరణం జాన్ లో మౌలిక మార్పుకు కారణమవుతుంది. తన పూర్వపు అస్థిత్వ ఛాయలన్నింటినీ వదిలించుకొని తను ఒక కొత్త వ్యక్తిత్వాన్ని హుందా తనాన్ని సంతరించుకొంటాడు. ఈ జాన్ లో వచ్చిన ఈపరివర్తనను రచయిత చాలా తాత్వికంగా చిత్రించడం జరిగింది. జాన్ లోని

స్త్రీల సమస్యలకు ఏదో ఒక తాత్కాలిక పరిష్కారం చూపటం కంటే, అసలు అలా ఉండడానికి గల మూల కారణాలేమిటి? అన్న జిజ్ఞాసతో వసుంధరాదేవి కథలు సాగినట్లుగా అనిపిస్తాయి. ఒక్కోసారి స్త్రీలకు జీవితం నిస్సారంగా, నిరర్థకంగా కనిపిస్తుంది. భర్త బిడ్డలు లోకంలోని ప్రతిబంధము అవసరాలకు పరిమితమైనదిగా స్వార్థపూరితంగా తోస్తుంది. మంచితనం, దయ, ప్రేమ అన్నీ మోసం అనుకుంటారు. ఆశించిన ప్రేమ, ఆప్యాయతలు లుప్తమవడంతో మనసులో నిస్పృహ నిండిపోతుంది. ఈ అర్థంలేని తనం వారి మానసిక ప్రపంచాలను ధ్వంసం చేసి కృంగదీస్తాయి.

సహజ స్వభావాన్ని అది ధ్వంసమైన తీరును మళ్లీ అతను నూతన వ్యక్తిత్వాన్ని సంతరించుకున్న క్రమాన్ని ఈ కథ చిత్రిస్తుంది.

వసుంధరాదేవి కథలోని స్త్రీ పాత్రలు ఆలోచనా ప్రపంచంలో వుక్కిరి బిక్కిరి అవుతుంటారు. దీనికి తోడు తాత్వికత తోడవటం వలన అవి పాఠకుల్ని గాఢంగా తాకగలుగుతాయి. సమాజంలో ద్వంద్వ నీతులు మనుషుల శారీరక, మానసిక ఆవరణాలను ఎలా నియంత్రిస్తూ వుంటాయో ఆ నియంత్రణ ఫలితంగా వారి ప్రవర్తనా తీరుకెప్పులు ఎలా వుంటాయో వసుంధరా దేవి సజీవ సన్నివేశాల రూపకల్పనతో చక్కగా ప్రదర్శింపబడినాయి. స్త్రీల సమస్యలకు ఏదో ఒక తాత్కాలిక పరిష్కారం చూపటం కంటే, అసలు అలా ఉండడానికి మూల కారణాలేమిటి? అన్న జిజ్ఞాసతో వసుంధరాదేవి కథలు నడిచినట్లుగా అనిపిస్తాయి. ఒక్కోసారి స్త్రీలకు జీవితం నిస్సారంగా, నిరర్థకంగా కనిపిస్తుంది. భర్త బిడ్డలు లోకంలోని ప్రతిబంధము అవసరాలకు పరిమితమైనదిగా స్వార్థపూరితంగా తోస్తుంది. మంచితనం, దయ, ప్రేమ అన్నీ మోసం అనుకుంటారు. ఆశించిన ప్రేమ, ఆప్యాయతలు

లుప్తమవడంతో మనసులో నిస్సహ నిండిపోతుంది. ఈ అర్థంలేని తనం వారి మానసిక ప్రపంచాలను ధ్వంసం చేసి కృంగదీస్తాయి. అటువంటి సమయంలో స్పష్టత లేకుండా చలించే మనసు ఎప్పుడూ దేనికోసమో వెతుక్కుంటూ వుంటుంది. దేన్నో పట్టుకోవాలన్న నిరంతర ప్రయత్నంలో ఉంటారు. ఎవరితో మాట్లాడకుండా, ఏమీ చేయకుండా వంటరిగా కూర్చోని తమకు చేరువైన దుఃఖ సముద్రం మధ్యన అందరానిదేదో అందకుండా నిలిచిపోయినట్లుగా భావిస్తూ దాన్ని అందుకోవడం కోసం నిరంతరం జ్వలిస్తూ ఉద్వేగంతో ఆమె పాత్రలు చలించిపోతుంటాయి.

“పెంజికటి కవ్వల” కథలో జయలక్ష్మీ రెండవ కూతురు చంద్రిక మానసిక దౌర్బల్యం కారణంగా తన జీవితంలోని ఆనందాన్ని కోల్పోతుంది. ఇలా ఎందుకయ్యింది అన్న ఆలోచనలతో నతమతమవుతూ నిత్యం సంఘర్షణకు లోనవుతుంది. అటువంటప్పుడు ఆమె ఎవరితోనూ పలుకదు. వూరికే అర్థంలేని చూపులు చూస్తూ కూర్చుంటుంది. శ్రావ్యంగా, దుఃఖభరితంగా ఆలపించే సంగీతాన్ని ఏమాత్రం భరించలేకపోతుంది. అది ఆమెను తాత్విక వెతుకులాట నుండి బలవంతంగా బయటకు లాక్కొస్తుంటుంది. ఆమె జీవితంలో ఏర్పడిన బంధాలు, దిగంతాలకు వ్యాపించిన తీయదనాలు, ఎరుగరాని ఆనందానికి సంకేతాలు. అన్నీ ఆ దుఃఖ సాగరంలో లయమైపోతున్నట్లుగా భావిస్తారు. భరింపరాని బాధావేశంతో ఏ పని చేయనివ్వని నిస్సత్తువ ఆ పాత్రలకు ఆవరిస్తుంది. అలాంటి సమయంలో ఎవరు పలకరించినా ఆమెకు పట్టరాని కోపం వస్తుంది. అలాంటప్పుడు “ఎప్పుడూ మీకందరికీ వేళకు తిండి, బట్టలూ అందిస్తూ కూర్చోవడమేనా నా జీవితానికి పరమార్థం? మీరు నన్ను పీక్కుతినేస్తున్నారు. నా రక్తం తాగేస్తున్నారు”. (పుట-71 ‘వసుంధరాదేవి కథలు’) అంటూ వారిపైన విరుచుకుపడుతుంది.

కూతురి జీవితం ఏమైపోతుందోనన్న తీవ్ర స్పందనలు ఆమెలోని విచక్షణా జ్ఞానాన్ని చంపేస్తాయి. తను చూపినట్లుగా, తన భర్త కూడా పాపపట్ల శ్రద్ధ చూపరని ఆమె ఆవేశపడుతుంది. పిల్లల పెంపకం, కుటుంబ నిర్వహణా భారం స్త్రీలపై మాత్రమే రుద్దబడుతున్న స్థితి నుండి, ఆ బాధ్యతల నుండి తమంతకు తాము తప్పుకోలేక పోవటం వలన కలిగే బాధ స్త్రీలను అంతిమంగా ఒకానొక నిస్సహాయ, అయోమయ స్థితికి నెట్టివేస్తున్నాయి. పురుషులు తప్పుకున్నంత సులభంగా స్త్రీలు కుటుంబ బాధ్యతల నుండి తప్పుకోలేకపోవడం అనే స్థితి అనివార్యంగా వాళ్లు చేసే ఇతర పనులలో ఆ పర్యవసానాలు వ్యక్తమౌతాయి. స్త్రీలు లోపలున్న వత్తిడిని బయటకు పంపేదారులు

కనబడకపోతే, ఒక్కో పరిస్థితిలో బయటకు కక్కలేని కోపాన్ని దిగమింగుకుంటూ వెళ్లడంతో, ఇక భరించే శక్తి వారి మనసుకు లేనప్పుడు కోపం పేరుకుపోయిన వత్తిడిని పోగొట్టుకొనేందుకు సేఫ్టీవాల్వ్ (Safty volve) లాగా బద్దలైపోతుంటారు. ఇలాంటి స్థితిని జయలక్ష్మీ, రాధ పాత్రలలో ఈ విధమైన స్థితి, ఉపస్థితులను వసుంధరాదేవి బట్టబయలు చేయగలిగారు.

అంతేకాదు, వసుంధరాదేవి కథలు దుఃఖితల పట్ల, అభాగ్యుల పట్ల పేదల పట్ల అంతులేని సానుభూతిని ప్రకటిస్తాయి. మనుషుల్లో సాటి మనిషి బాధ, దుఃఖాల పట్ల ఉండే నిర్దిష్టతను ప్రశ్నిస్తాయి.

ఎక్కడో సర్కస్ లో పాప క్రింద పడుతుండేమోనని నీవేందుకు

పురుషులు తప్పుకున్నంత సులభంగా స్త్రీలు కుటుంబ బాధ్యతల నుండి తప్పుకోలేకపోవడం అనే స్థితి అనివార్యంగా వాళ్లు చేసే ఇతర పనులలో ఆ పర్యవసానాలు వ్యక్తమౌతాయి. స్త్రీలు లోపలున్న వత్తిడిని బయటకు పంపేదారులు కనబడకపోతే, ఒక్కో పరిస్థితిలో బయటకు కక్కలేని కోపాన్ని దిగమింగుకుంటూ వెళ్లడంతో, ఇక భరించే శక్తి వారి మనసుకు లేనప్పుడు కోపం పేరుకుపోయిన వత్తిడిని పోగొట్టుకొనేందుకు సేఫ్టీవాల్వ్ (Safty volve) లాగా బద్దలైపోతుంటారు. ఇలాంటి స్థితిని జయలక్ష్మీ, రాధ పాత్రలలో ఈ విధమైన స్థితి, ఉపస్థితులను వసుంధరాదేవి బట్టబయలు చేయగలిగారు.

బాధపడి, నీలో ఈ విపరీత ధోరణింటి? అందరూ ఆ పాప తీగమీద నడుస్తుంటే, ఆనందంతో చప్పట్లు కొడుతుంటే, నువ్వు మాత్రం ఎందుకు బాధపడుతున్నావ్ అంటూ భార్యపైన కేకలేస్తారు. “నీవు బాధపడేదానికి లోకంలో ఏదో ఒక అంశాన్ని తీసుకొని బాధపడుతూ వుండటమేనా” అని అరిచే భర్త, “ఎక్కడికివెళ్లినా దుఃఖ పడడానికి ఒక కారణం కనబడుతుంది అమ్మకి” (పుట-76; వసుంధరాదేవి కథలు) అంటూ నవ్య, రాధిక ఇద్దరూ కూడా ఆమెలోని మానవీయ అంశాన్ని గుర్తించకపోగా హేళన చేస్తారు. అయితే తమ సహజ సిద్ధమైన స్వభావంతో తన చుట్టూ ఉన్నవాళ్ల ఉదాసీనతను ప్రశ్నించడమే కాకుండా, ఆ ఉదాసీనత వెనుక వున్న కారణాలను వసుంధరాదేవి పాత్రలు సామాజిక బాధ్యతతో వ్యవహరిస్తాయి. అలా వ్యవహరించడంతో ఆ పాత్రల చిత్తశుద్ధికి క్రింది వాక్యాలు గమనించవచ్చు:

“ఒక శరీరంలోని సహజమైన కోణాలన్నింటి మధ్యనా ఒక ప్రాణం, ఒక నియమం, ఒక సంబంధం వుంటుంది. సంబంధం తప్పిపోయినవి అసహజమై కాస్పర్ కణాలై వూరికే అస్తవ్యస్తంగా పెరిగిపోయి శరీరాన్ని నాశనం చేస్తాయి... ఈ మానవ జాతి కూడా ఎదుటి మనిషితోనూ అతని సుఖదుఃఖాలతోనూ, కష్టనిష్టారాలతోనూ, సంబంధం లేకపోవడాన రోగగ్రస్తమైపోతున్నది... స్వామీ! మానవ జాతిని కాస్పర్ పుండుగా మార్చకు. ఏడ్చే.. నవ్వే మనుషులుగా ఎదుటివాళ్లను అర్థం చేసుకునే వాళ్లుగా వుండనీ!” అంటూ మూర్తిభవించిన మానవత్వంతో స్పందించిన అమ్మ పాత్ర వెనుక వసుంధరాదేవి లోతైన అవగాహన వుంది. మొత్తానికి స్త్రీల జీవితాల చుట్టూ అల్లుకున్న ద్వంద్వ నీతిని, సమాజంలో వున్న అన్యాయ ప్రవర్తన మనుషులుగా ఏమాత్రం స్పందించ కుండా అతి మామూలుగా సాగిపోయే సగటు ప్రపంచానికి వసుంధరాదేవి కథలు నిలదీసే నిలువెత్తు సవాళ్లుగా నిలుస్తాయి.

కవిత

వైకుంఠ పాళి!

- కపిల రామ్ కుమార్

తెలుగునాట భక్తి రసం
తెప్పలుగా పారుతోంది
మురుగు కాల్వ లేక
ప్రమాదంగ మారుతోంది!

రాజకీయ రాబందులు
జనం గోస మరిచారు!
రాజకీయపుటెత్తులతో
స్వీయభజన మొదలెట్టారు!

ఎన్నికల్లో ఎన్నికలలో
అన్ని కళలు ఒకపోసి
మాటల మూటలతో
ప్రజలని ఏమార్చారు!

ఇందిరమ్మ ఇళ్లు,
చదువు "కొను" బళ్ళు!
తెల్లతెల్ల కార్డులు
ఒంటికి, ఇంటికి!

సంక్షేమం చంకనాకి
సంక్షోభం పైకిలేచి
క్షామం వచ్చినా
ప్రజాక్షేమం మరిచారు!
ప్రతిపక్షం ప్రశ్నిస్తే
కక్షతోటిదాడంటరు!
స్వపక్షం ఎదిరిస్తే
అధిష్టానబూచంటరు!

జలయాగం హవిస్సులో
అవినీతి జలగలెన్నో!
సురాపాన వేలంలో
వారకాంతలహోయలెన్నో!

కుర్చీలను ఖాళీ చేసి
కుస్తీలు పడుతున్నారు!
ఉప ఎన్నిక పేరుమీద
వృథాఖర్చు పెడుతున్నారు!

ఉద్యమాల పరుగుల్లో
ఆగిన ఊపిరులెన్నో?
అడుగడుగున చదువులకు
వేసిన అడ్డంకులెన్నో?
నల్లత్రాచు రహదారులు
యముని విధులు చేస్తాయి!

రక్తసిక్త మడుగులతో
గుండె చెరువులవుతాయి!

ప్రకటనల ఎరతో
వివస్రలను చేస్తారు!
ఉన్మాదులు చెరబట్టి
ప్రాణాలను తీస్తారు!

పోటీతత్వం చెంపపెట్టె
చదువు "కొను"ల చంపుతోంది!
కన్నతల్లి కడుపుకోత
నిత్యకృత్యమవుతోంది!

అంత మిథ్యలాగ
వింత వధ్యశిలలాగ
రాజకీయ కేళిలో
ఎత్తుల వైకుంఠపాళి!

వంటిని, ఇంటిని కప్పలేక
అప్పులతో పలు తిప్పలెన్నో
చాలీచాలని కూలీతో
కూలుతున్న బతుకులెన్నో!

మొలకలురాని చెలకల్లో
చిలకొయ్యకు నాగళ్లు
గిజిగాడి గూళ్లలా
వ్రేలాడే రైతు శవాలు

జనం కళ్లు తెరవడం గిట్టదు!
తెరిస్తేగాని ప్రభుత గిట్టదు!
కాకుల తరిమి గ్రద్దలకు పెట్టే
కాలానికి సమాధి ఎప్పుడు?

రాజ్య హింస క్రీడల్లో
ప్రపంచకప్పు వారిదే!
ప్రజాస్వామ్య ఖానీల్లో
గిన్నిన్ బుక్కు వారిదే!

బుకాయించే బూర్జువాలకు
బూజుకర్రలే ఉరితాళ్లు!
బూటకాల తూటావ్రాలుకు
బూటుకాళ్లే ఆనవాళ్లు!

ఎగిరిపడే జెండాలెన్నున్నా
ఎజెండాలేక కూలునన్నా!
జనం కొరకు పోరుచేసే
ప్రభంజనానిదే గెలువన్నా!

మరో యుద్ధ స్వరం

- గౌర

గుడ్డి దేవత పక్కనున్న
జడ్డి గారిని చూసినప్పుడల్లా
నాకెందుకో
గాంధారి పక్కనుండిన
ధృతరాష్ట్రుడే గుర్తొస్తాడు

చుట్టు ముట్టిన నల్ల కోటు దుశ్శాసనుల మధ్య
నిస్సహాయంగా నిలబడ్డ నా దేశ మాతను చూస్తుంటే
దద్దమ్మలైన ఐదుగురు భర్తల ముందు
దీనంగా రోదించిన ద్రౌపదే గుర్తొస్తుంది
వచ్చి రక్షించగల అన్నలున్నారో లేదో గానీ
నాకు మాత్రం
ఈ మహాన్ భారతంలో మరో యుద్ధ పర్యం
ఎప్పుడెప్పుడా అనిపిస్తోంది.

కథ

మృగణ

డా॥ బిలావర్

నాకు తెలియకదుగుతా, ఇద్దరి మధ్యా ఏమన్నా పొరపొచ్చాలు వస్తే 'దిద్దుబాటు' చేసుకోవాలి గాని ఇలా అలకల గుర్రం ఎక్కి లోకం మీద ఏడవటం ఏం బావుంటుంది? ఇదేమన్నా ఇవ్వాళ వుండి రేపు వెళ్లే వ్యవహారమా? ఇది ఈనాటి అనుబంధమా? ఎన్నెన్ని జన్మల సంబంధం.....?

ఆమె నన్ను ఉపేక్షించినంత సులభంగా నేను ఆమెను వొదలుకోలేను కదా! ఇంక నాకు తప్పేదేముంది? ఆమెను వెదకడానికి బయలు దేరాను...

ఇక్కడేదో రద్దీగా వున్నట్టుంది. ఏంటో చూద్దామని ముందుకు కదిలాను. అది నగరభామిని కంఠంలో తళతళలాడుతున్న నెక్లెస్ రోడ్డు. పీపుల్స్ ఫ్లాజా ప్రాంతమంతా కళ్లు మిరుమిట్లు గొలిపే కాంతితో జిగేలుమంటున్నది. ఆకాశంలో లెక్కలేకుండా, జులాయ్ గా తిరిగే తారకలన్నీ ఇక్కడ బుద్ధిగా భారులు తీరి కాంతులు విరజిమ్ముతున్నాయి. డిసెంబర్ శీతగాలులు, మంచు పూల వాసలా శరీరాన్ని మృదువుగా స్పృశిస్తున్నాయి.

దీపావళి నాటి దీపాల వరుసలా, ఇక్కడ రెండు వందల గదులు కనిపిస్తున్నాయి. ఎవరో ఒక సముద్రాన్ని తీసుకొచ్చి ఆ రెండు వందల గదుల్లో వొలకబోసినట్టు అనిపిస్తున్నది. ఈ సముద్ర తీరంలో బహుశా ఆమె సేద తీర్చుకుంటున్నదేమో... అసలు ఇక్కడున్నది ఒక్క సముద్రమేనా...? లక్షలకు లక్షలు అక్షర సముద్రాలా? ఒకదాన్నొకటి వొరుసుకొని, ఒకదాన్నొకటి కావులించుకొని వున్నవి పుస్తక సముద్రాలే కదా...! శాంత మహా సముద్రం. కరుణ సముద్రం, శృంగార సముద్రం, గాయాల సముద్రం, ప్రేమ సముద్రం, ఎర్ర సముద్రం, ఉద్యమాల సముద్రం, పోరాటాల సముద్రం... ఎన్నెన్ని సముద్రాలు!

ఆ సముద్రాల తీరంలో జనం గుంపులు గుంపులుగా కబుర్లు చెప్పుకుంటూ, జోకీలు కట్ చేస్తూ, నవ్వుకుంటూ కొందరు, సమూహంలో వున్నా ఏకాకిలా, ఉదాసీనంగా, తమకేమీ పట్టనట్టు కదులుతూ కొందరు. చైత్ర మాసపు గోదారి నీళ్లలా ఉండీలేనట్టు వున్నారు జనం. ఫరవాలేదు. తెలుగు వాడి టేస్టు మరీ చప్పబడి పోలేదు అనుకున్నాడు. 'ఆమె' మనస్తత్వం మొదటి నుంచీ నాకు తెలుసు.

ఖచ్చితంగా ఆమె ఇలాంటి చోట్లలోనే మనులుతూ వుంటుంది. ఆమెను ఇక్కడ వెదకడమే సులభం అని ముందుకు కదిలాను.

జనం గుంపులు గుంపులుగా కదులుతున్న రంగు రంగుల పూపొదల్లా వున్నారు. వయస్సు పై బడ్డ వాళ్లు చలువ చేసిన ధోవతీ లాల్నీలో మల్లెపువ్వుల్లా కనిపిస్తున్నారు. అదే వయస్సున్న అడవాళ్లు పెద్ద పెద్ద అంచులున్న పెద్దరికపు చీరలు కట్టుకొని మందార పూలలా ఉన్నారు. మధ్య వయస్కులైన మగవాళ్లు పాంటూ, షర్టుల్లో మొగలిపొత్తుల్లా కనిపిస్తున్నారు. అదే వయస్సు స్త్రీలు ఫ్యాషీ చీరలూ, జాకెట్లు ధరించి ముద్దబంతి పువ్వులను తలపిస్తున్నారు. పైలాపట్నీసులో వున్న అబ్బాయిలు జీన్స్ పాయింటూ, గళ్ల చొక్కాలు వేసుకొని పొద్దు తిరుగుడు పువ్వుల్లా అటూ ఇటూ తిరుగుతున్నారు. పడుచు అమ్మాయిలు గాగ్రా చోళీలు, పాటియాలా దుస్తులు, జీన్స్ పాయింటూ, మినీస్కర్టులూ, రంగు రంగుల టాప్లతో అదిరేటిడ్రెస్సులు వేసుకొని గులాబీల్లా మెరిసిపోతున్నారు.

కార్లలో, టాక్సీల్లో, ఆటోలలో, ద్విచక్ర వాహనాల్లో- వచ్చేవాళ్లు వస్తుంటే, పోయేవాళ్లు పోతున్నారు....

ఇవన్నీ చూసుకుంటూ కదులుతున్నా - ఓ పక్క ఆమె మీద మనసుగుంజుతూనే వుంది. గుంపులను చీల్చుకుంటూ ముందుకు నడిచాను...

అదో... ఆమె...! ఎవరితోనో ముచ్చట్లు పెట్టుకుంటూ కులాసాగా నవ్వుతున్నది. ఆ రెండో ఆమె ఎవరబ్బా అని పరిశీలనగా చూశాను. ఏదో మాట్లాడుతున్నది... ఆ... గుర్తుపట్టాను... 'రాజేశ్వరి!' "అయినా నాకు తెలియక అడుగుతాను. ఆడవాళ్లు మేడలతో,

కాల్తో, నగలతో, చీరలతో, హోదాలతో కాపురం చేస్తారా? మొగుడితో కాపురం చేస్తారుగాని.....” అన్నది కిసుక్కున నవ్వుకుంటూ. అప్పటికీ ఇప్పటికీ రాజేశ్వరి ఏం మారలేదు. అదే పెడసరం. అదే నోటి దురుసుతనం.

నేను దగ్గరికి వెళ్లే ప్రయత్నం చేస్తుండగానే వాళ్లు గుంపుల్లో మాయమయ్యారు.

‘ఆమె’ చేరువలో ఉన్నప్పుడు మా ఇద్దరి మధ్యా ఎన్నెన్నో విషయాలు చర్చకొచ్చేవి. ఓసారి ‘నువ్వు చాలా అందంగా వున్నావు’ అన్నాను మనసులోని మాట దాచుకోలేక.

ఆమె హుందాగా నవ్వింది. నవ్వుతున్నప్పుడు ఆమె పెదాల మీద మెరుపు తీగలు చేసే నాట్యం ఎంత అందంగా వుంటాయి!!

“శారీరక అందం అందం కాదు. అంతస్సౌందర్యం- చాలా అందమైంది. విద్య వల్ల వచ్చే సౌందర్యం అనువమానమైనది. విద్యావంతుల ముఖవర్ణనను నువ్వెప్పుడయినా గమనించావా? కోకిలానాం స్వరో రూపం అన్న విషయం నువ్వెప్పుడూ వినలేదా. వికృత రూపం వున్నవారికైనా విద్య అవ్యక్తమైన అందాన్నిస్తుంది....” అనేది తూనీగల్లాంటి కనురెప్పల్ని రెపరెపలాడిస్తూ.

ఆమె నిజంగా ఓ సముద్రమంత గంభీరంగా కనిపించేది. నేను ఇంకా తీరంలోని ఇసుకమేటల్లో ఆల్పిప్పులు, గవ్వలూ ఏరుకుంటున్నానే తప్ప ఆ సముద్ర గర్భంలోని అణిముత్యాల దగ్గరికి వెళ్లనే లేకపోయాను. ఆమెతో మాట్లాడమే ఓ ఎడ్యుకేషన్... ఏవేవో విషయాలు మనసు పొరల్ని చీల్చుకొని తొంగి చూసేవి.....

ఓ అంకుల్ ఎప్పుడూ షేర్వాని ధరించేవాడు... ఆ షేర్వాని మీద తన పరిమళాలు వెదజల్లుతూ ఓ తాజా గులాబి పువ్వు తీవని వొలకపోస్తూ వుండేది. గుర్తుకొచ్చాడా...? అసలు పుస్తకాలు ఎందుకు చదవాలి అని ఎవరైనా ప్రశ్నిస్తే... ఆ అంకుల్ ఏమనేవాడో తెలుసా? “జీవితాన్ని, దానికున్న సహస్ర పార్శ్వాలతో అర్థం చేసుకునేందుకు చదవాలి. జీవితాన్ని, ఎలా జీవించాలో నేర్చుకునేందుకు పుస్తకాలు చదవాలి.” అని చాలా గొప్పగా గ్రంథపఠనం గురించి వివరించేవాడు.

అంతమారమెందుకు? ‘ఒకే ఒక్క సిరాచుక్క లక్షమెదళ్లకు కదలిక’ అని అన్నాయన కూడా చిన్నాయనేం కాదు. ఏంటో తీగలాగితే డొంకంతా కదులుతూ వుంది. అంతా గొడవ గొడవగా వుంది. ‘నా గొడవే’ సుమా....

పెద్ద పెద్ద విషయాలు మనకర్థం కావనుకోండి. అప్పుడు మనకు దగ్గర్లో ఉన్న విషయాల్ని ఆకళింపుకు తెచ్చుకోవాలి. ‘పుస్తకం హస్తభూషణం’ అని సింపుల్ గా అన్నారు కదా. కనీసం ఇలాంటి చిన్న చిన్న విషయాలైనా గమనంలో పెట్టుకుంటే సరిపోతుంది కదా.

ఒక్కోసారి నేను బుర్ర బద్దలు కొట్టుకున్నా అర్థమై చాపని విషయాల్ని చెప్పేది ఆమె. అసలు మన బుర్రలో గుఱ్ఱ వున్నట్టా?

లేనట్టా? అన్న అనుమానం కూడా వచ్చేది. చిరాకుతో బుర్ర గోక్కుంటుంటే ఆమె నా వైపు ఓరగా చూసి పకపకా నవ్వేది. నన్ను అల్లరి పెట్టడానికే నవ్వుతున్నా- ఆ నవ్వు ఎంత అందంగా వుంటుందని! ఆకాశం నుండి తారలు రాలినట్టు. మల్లెపందిరి నుండి ఝల్లుమని మల్లెలు రాలినట్టు. ఆల్పిపు నుండి ముత్యాలు జాలువారినట్టు.... ‘వొక్క’ నవ్వే చాలు వొజ్జిర వయుడూరాలు....’ అన్నట్టు వుండేది ఆ వరహాల నవ్వు.

ఈ పుస్తకాల గురించి మరోపార్శ్వం కూడా తడిమి చూడాల్సిందే. ‘పుస్తకం వనితా విత్తం పరమాస్తగతం గతః’ అని కూడా ఎవరో అన్నారు కదా! వనితా, విత్తం సంగతి మరెప్పుడయినా ముచ్చటించుకుందాం.

నిజంగానే పుస్తకాలు ఎవరికైనా ఇవ్వాలంటే నాకు ముచ్చమటలు పోస్తాయి. ఇస్తే తిరిగి రావని కాదు. అసలు భయం మరొకటి. నేనిచ్చే పుస్తకం కొంపదీసి వాళ్లదే అయితే....? ష్ఠా: లాభం లేదు. ‘పాత కోటు తొడుక్కో కొత్త పుస్తకం కొనుక్కో’ అని నొక్కి వక్కాణించారు గాని ‘పుస్తకాల్ని దొంగతనం చేసినా చదువుకో’ అని ఎవ్వరూ వాక్రుచ్చినట్టు లేదు... మనం... దారి తప్పినట్టున్నాం....

ఏంటో ఆమె కన్పించకపోయేసరికి నాకు పిచ్చెక్కినట్టుంది. అందుకే పిచ్చి పిచ్చి ఆలోచనలు మిడతల దండులా దాడి చేస్తున్నాయి. అరచీ అరచీ గొంతు ఆర్చుకుపోతున్నది. నాలుక తడారిపోతున్నది.

దాహం... దాహం... తీరని దాహం... తీవ్రమైన దాహం. ఈ ప్రపంచంలో... ఈ పద్మవ్యూహంలో... క్షతగాత్ర గానం చేయడం తప్ప దాహం తీర్చుకునేదెలా? ఎదుట సముద్రమున్నా... దాహం తీర్చుకునే మార్గం కనిపించడం లేదు...

దారి తప్పి కనిపించకుండాపోయిన ఆమెను వెదకడానికొచ్చి ఈ మేళాలో నేను దారితప్పిపోలేదు కదా! ఆమె గుర్తుకొస్తే చాలు ఒళ్లు జలదరిస్తుంది. మధురోహల పరిమళాలన్నీ నన్ను సుడివేస్తాయి. ఆమె ఎంత మనోహరంగా వుంటుంది! ఎంత సమ్మోహనంగా వుంటుంది! శరత్కాల మేఘంలా, కర్పూర కళికలా, రాజహంసలా, మల్లెపువ్వులా, తుషార తుంపరలా, కెరటాల మీది నురుగులా, కొండల మీద పరుచుకున్న హిమంలా... ఎంత స్వచ్ఛంగా.. ఎంత నిర్మలంగా... ధవళకాంతలీనుతూ... ఎంత వర్ణించినా పోతన లాంటి మహానుభావునికే తనవి తీరలేదు. ఇక మనమనగా ఎంత....?

నేను పైలాపచ్చీనులో ఉన్నప్పుడు ఆమెతో పరిచయం ఏర్పడింది. ఆ దివ్య ఆకర్షణ ముందు నేను బేషరతుగా మోకరిల్లాను. ఏ యుగాల పురాస్మృతుల్లోంచో ఆమె మనోజ్ఞరూపాన్ని సాక్షాత్కరింపజేసుకున్నాను. నిద్రాహారాలు మాని నిరంతరం ఆమె ధ్యానంలోనే కాలం గడిపాను. ఆమె ఆరాధనలో నా బతుకును పండించుకోవాలని ఆరాటపడ్డాను. ఆమె ప్రసన్నత కోసం జీవితమంతా ఒక స్వాప్నికుణ్ణై కలలు కన్నాను. అహర్నిశలూ ఆమె కలవరింతలే. ఆమె పలవరింతలే. ఆమె స్వర్ణ

కోసం నా అణువు అణువు తపించిపోయేది. గాలిలా అన్ని వైపుల నుంచీ వచ్చే ఉన్నతమైన ఆమె ఆలోచనల కోసం హృదయ ద్వారాలు తెరచి వుంచాను...

ఆమె తరచూ నా చెయ్యి పట్టుకొని ఉద్యాన వనాల్లా వుండే చిట్టడవుల్లోకి తీసుకెళ్లేది. గుంపులు గుంపులుగా వున్న మానవ సమూహాల్లో నేను ఒంటరి పక్షిననే విషయం ఆమె పసిగట్టినట్టుంది. చిట్టడవుల ఏకాంతంలో నాకోసం ఆమె ఎంత సందడి సృష్టించేది! మేం వస్తున్నాం అన్న విషయం తెలుసుకొని అడవంతా ఆమెనిగా మారిపోయేది. వసంతాలు స్వాగతం పలుకుతున్నవా అన్నట్లు చెట్లు పూలు వర్షించేవి. పూలు రంగు రంగుల రెక్కలతో హారతి పట్టుతున్నట్లు అనిపించేవి. వసమంతా పరిమళాలతో తన్మయత్వంగా గుబాళించేవి. కోయిలలు వనచైతన్యాన్ని గానం చేసేవి. పుప్పొడులు మఖమల్ తివాచీలు పరచినట్లుండేవి. మబ్బులను చీల్చుకొని తటిల్లతలు మెరిసినట్లు కొండల మీంచి జాలువారే సెలయేళ్లు నీరెండలో తళతళలాడేవి. నెమళ్లు పురివిప్పి కూచిపూడి నడకలు నడిచేవి. ... ఇదంతా ఆమె సాంగత్యం వల్ల సాక్షాత్కరించే ప్రకృతి రూపం... ఆమె తోడు లేకుంటే బహుశా ఈ చిట్టడవి కారడవిలా దర్శనమిచ్చేదేమో....

కానీ ఆమెలోని చంచలత్వం నన్ను అసహనానికి గురిచేసేది. ఆమె నాతో వుంటున్నట్టే వుండి మరెందరితోనో కూడా వుంటున్నదని నా అనుమానం. అనుమానం కాదు. వాస్తవం కూడా అదే. ఆమె నాకెన్నడూ అర్థం కాని బ్రహ్మపదార్థమే. చేరువైనట్టే అయి దూరమయ్యేది. కౌగిట్లోకి వచ్చినట్టే వచ్చి కానరాకుండా పోయేది. కాంతిపుంజంలా వెలుగుతూనే చీకట్లలోకి అంతర్ధానమయ్యేది. క్షణం ఎడబాటే మా మధ్య ఎన్నో ఎడారులను సృష్టించేది. ఎదలో చిగురించే పూల తోటలు కాలిపోయేవి. ఆమె నాతో వున్నా ఏదో తెలియని అలజడే. ఆమె నాకు దూరమయినా చలన రహితమైన కాల స్తంభంతో ప్రాణశక్తిలేని నిస్తేజమే.

ఆ విషయమే ఆమెతో చెప్పాను ఓ సారి. ఆమె గోదారిలా గలగలా నవ్వింది. “నీలోనే ఎన్నో అగాధాలున్నాయి. కారడవులున్నాయి. ఎడారులున్నాయి. అగాధాలున్నాయి. ముసురుకున్న కారుచీకట్లున్నాయి. నువ్వేమిటో నీకే తెలియదు. ఇకనేనేం అర్థమవుతాను...? వాటిని అధిగమించడానికి ప్రయత్నించు. నా గురించి కొంత ఎరుక కలుగుతుందేమో....” ఒక తత్వవేత్తలా గంభీరంగా అన్నది ఆమె. ఏదో రహస్యాన్ని విప్పినట్టే విప్పి మళ్లీ మడతలు వేసినట్టు వుంటాయి ఆమె మాటలు.

ఓసారి చాలా రోజుల వరకు ఆమె కనిపించనే లేదు. నాకు అన్నం సయించడం లేదు. స్నాన పానాదుల మీద ఆసక్తి చచ్చిపోయింది. నిద్రకు వెలియై.. నేనొంటరినై... నా గదిలోపల చీకటిలో... చీకటి లోపల నా గదిలో... ఇలాగే ఇంకో రెండు మూడు రోజులుంటే నాకు

పిచ్చిపట్టడం ఖాయమనుకున్నాను. పగలంతా దిగులు. రేయంతా గుబులు. ఆమె సామీప్యం సమస్త ప్రపంచ సాక్షాత్కారమయితే ఆమెలేని ఈ ప్రపంచం పూర్తిగా శూన్యం అవరించింది. పిచ్చి మనసు. ఇంకా ఆశవీడటం లేదు. ఓ చోట కుదురుగా ఉండలేకపోతున్నాను. నాలో తొలుస్తున్న ఆశ నన్ను స్థిమితంగా వుండనివ్వడం లేదు. అలమటిస్తున్న గుండెలతో ఆమెను వెదుక్కుంటూ దేశదిమ్మరిలా పూజ్యమీద పడ్డాను.

ఉన్నట్టుండి ‘గాలివాన’ మొదలయింది. చెట్లు భయంతో మొదలంటూ పూగిపోతున్నాయి. మెరుపులు మదపుటేసుగుల్లాంటి మబ్బుల్ని అంకుశాల్లా అదలిస్తున్నాయి. ఆకాశం మొత్తం కరిగి వర్షపుధారలై కురుస్తున్నట్టుంది. నూదుల్లా గుచ్చుకుంటున్న వర్షపు ధారలకు తట్టుకోలేకపోతున్నాను. తలదాచుకోవడానికి దగ్గర్లో ఉన్న ఓ చిన్న రైల్వేస్టేషన్లోకి దూరాను. తీరాలోనికి వెళ్ళాక అక్కడ కనిపించిన

దృశ్యం చూసి క్రొయ్యబారిపోయాను. ఓ క్షణం నా మెదడు పనిచేయడం మానేసింది.

ఆమె ఎవరినో వాడిలోకి తీసుకొని ఉపచారాలు చేస్తూ కనిపించింది! పక్కనే నుంచున్న ‘రావు’ గారు అకస్మాత్తుగా చిన్నపిల్లాడిలా ఏడుపు ప్రారంభించాడు.

ఆమె వాడిలో ఓ ముష్టిది వుంది. ఆమె అనుమానంగా ముష్టిదాని శరీరాన్ని తాకి చూసింది. ప్రాణం లేని ముష్టిదాని శరీరం మంచులా చల్లగా తగిలింది. ముష్టిదాని రెండు చేతులూ ఇవతల వున్నాయి. క్రింది భాగం

పూర్తిగా నలిగిపోయి ఉంది. ఒక చేతిలో రావుగారి పర్పు వుంది. రెండో చేతిలో కొన్ని నోట్లు, కొంత చిల్లరా వుంది....

“ఇదేంటి? ఇక్కడున్నావు?” అని అడిగాను.

“ఇంకెక్కడికి వెళ్లను? ఈ గాలివాన సామూహ్యమైనదనుకుంటున్నావా? ప్రపంచాన్ని సుడివేసిన గాలివాన ఇది” అని అన్నది ఆమె. ఏదో అద్భుత విషయాన్ని మననం చేసుకుంటున్నట్టుగా ఆమె కళ్లను నిమీలితం చేసుకుంది. ఏదో ట్రాన్స్లోకి వెళ్తున్నట్టుగా మగతగా వుంది.

ఆమెది చాలా విచిత్రమైన స్వభావం. ఎప్పుడు, ఎక్కడ, ఎందుకుంటుందో ఎవరికీ అంతుపట్టదు. ఒక్కోసారి ఈ లోకంతో సంబంధం లేన్నట్టు ఎక్కడో సుదూర ఆకాశంలో చూపులు నిలిపి నిరామయంగా కనిపిస్తుంది. ఆమె ఆంతర్యాన్ని కనిపెట్టడానికి ప్రయత్నించడం ఉత్తవేరితనమనిపిస్తుంది. ఆమె తలపుకొస్తే చాలు. ఏదో ఆరాధన. ఏదో ఆవేదన. ఏదో ఆత్మశోధన. ఏదో అలజడి. ఏదో అసంతృప్తి. ఏదో అసహనం. ఏదో అశాంతి నిరంతరం నన్ను తొలిచి వేస్తూ వుంటాయి....

ఇంకోసారి... ఓ సొట్ట కాలు అమ్మాయిని అక్కను చేర్చుకొని కనిపించిందామె. ఆ అమ్మాయి కర్ర టకటకలాడిస్తూ నడుస్తుంటే నా గుండెలమీంచి నడిచి వస్తున్నట్టే అనిపిస్తుంది. ఆ అమ్మాయిని చూస్తే కంపరం కలుగుతుంది ఎవరికైనా. అంత వికారంగా వున్న అమ్మాయిని

ఆమె ఎలా దగ్గరికి తీసుకోగలిగిందో.....?

“ఈ సొట్ట కాలు అమ్మాయి నీ కళ్లకు అందంగా కనిపిస్తున్నాడా?” అన్నాను అసహ్యంతా నా చూపుల్లో ప్రదర్శిస్తూ.

“ఏం? ఈ అమ్మాయికి ఏం తక్కువైంది? ఈ పిల్ల కళ్లలోని ‘నీలిమ’ చూడు. అనంతాంబరాల నీలినీడలు దోబూచులాడ్డం లేదు? అంతస్సాందర్యం గురించి నీకు ఇదివరకే చెప్పాను. భౌతిక సౌందర్యం వాంఛకు సంబంధించింది. ఆత్మ సౌందర్యం ఆరాధనకు సంబంధించింది. చెమ్మగిల్లే గుండె వుండాలి. నులి వెచ్చని మానవీయ స్పర్శ వుండాలి. కరుణ తాలూకు కాంతి దీపాలు మన గుండెల్లో వెలుగడమే అందం. అందం... అసలైన అందం మన మనోనేత్రాలకు మాత్రమే దృశ్యమానమయ్యే అద్భుతం!” అంటూ చిద్విలాసంగా నా వైపు చూసింది ఆమె. ఆమె చూపులు నా అంతరాంతరాలను శోధిస్తున్నట్టుగా వున్నాయి.

నాకే తిక్క అనుకున్నాను. ఆమెకూడా వేపకాయంత వేరి వున్నట్టే వుంది. ఒక్కోసారి తలా తోకా లేని మాటలు మాట్లాడుతుంది. మాటలే కాదు చేతలు కూడా అలాగే వుంటాయి. నవ్విస్తుంది. కవ్విస్తుంది. అంతలోనే ముఖం ముటముటలాడిస్తుంది. అర్థం పర్థం లేని చేష్టలతో విసిగిస్తుంది. అలౌకిక సౌందర్యంతో, ‘స్వప్నరాగలీన’తో చెలిమి చేస్తుంది. ఏమాత్రం వివక్ష లేకుండా, కిందికి దిగివచ్చి అవసరమయితే ‘పనిపిల్ల’ను కూడా పరామర్శిస్తుంది. ఆమెకు అగ్రపర్ణలు - దళిత బహుజనులు అన్న భేదం లేదు. ఉన్నవాళ్లూ - లేనివాళ్లూ అన్న తారతమ్యం లేదు. పురుషులూ స్త్రీలూ అన్న భేదభావం లేదు. ఎంత సమదృష్టి ఆమెది! ఎంత సమ్యక్దృష్టి ఆమెది!

‘ఎందెండు వెడకి చూచినా అందందే కలదు!’ అన్నట్టుగా ఓసారి ఆమె రైలు పట్టాల దగ్గర దర్శనమిచ్చింది! అప్పటికే అక్కడ జనం గుమిగుూడి ఉన్నారు. ఓ యువకుడి తలా మొండెం వేరై రైలుపట్టాల కిరువైపులా పడి వున్నాయి. పక్కన తండ్రి కాబోలు విచారవదనంతో తలొంచుకొని కూచొని వున్నాడు. అతడు ధ్వంసమైన ఒక పల్లెలా వున్నాడు. ఎలుగడిబడి సొంతం కాలిపోయి చల్లారిన అడవిలా వున్నాడు. ఇంకిపోయిన నదిలా ఉన్నాడు. నెర్రెలిచ్చిన ఎండిన చెరువులా ఉన్నాడు. మాటలు తెగిపోయిన మనిషిలా వున్నాడు.

మనుషుల చావు ఒక ఘడియలో జరుగగలదన్నదానికన్నా అది సంవత్సరాల తరబడి జరుగుతుందనీ, ‘మనిషిలోపలి విధ్వంసం’ ఎప్పుడు ప్రారంభమవుతుందో చెప్పడం కష్టమనీ ఆ తరువాత ఆమె నాతో చెప్పినప్పుడు ఆమె పరిశీలనాపటిమకు నివ్వెరపోయాను.

“పిపీలికం” నుండి బ్రహ్మాండం వరకు ఏదీ ఆమె దృష్టినుండి తప్పించుకోలేదు. ప్రాకృతిక ధర్మాన్ని సైతం ఎంత ప్రతీకాత్మకంగా, ఎంత సాంకేతికంగా, ఎంత అందమైన శైలిలో, శిలీకరించిన మాటల్లో చెప్పేదో ఆమె! మాట వరసకు ఒక మొక్కనే తీసుకోండి. ఆ మొక్క

పెరగడం, మారాకు వెయ్యడం, కొమ్మలూ, రెమ్మలతో మొగ్గతోడగడం, ‘ఒక పువ్వు పూయడం’... సంభ్రమాశ్చర్యాలతో మొక్క కెవ్వస కేక వేయడం... ఆ లేత మొక్క పుష్పవతి కావడం... మనోజ్ఞ సుమహారంలా మన మనసులో బొమ్మకట్టుతుంది.....! ఎంత గొప్ప శిల్ప (చిలిపి) చాతుర్యం ఆమెది!

అమ్మలక్కలతో కబుర్లలో పడితే ఇక అంతే సంగతులు. గంటలు గంటలు చలాగ్గా గడిపేస్తుంది ఆమె. సూర్యుడు కూడా వాళ్ల కబుర్లకు బెదిరిపోయి పడమటి దిక్కుకు పారిపోవాల్సిందే. అలా అమ్మలక్కలంతా మైమరచి, తన్మయత్వంలో ఉన్నప్పుడు అయస్కాంతంలా చప్పున ఓ యువతి నా దృష్టినాకర్చించింది. ఆ యువతికెక్కడో చూసిన జ్ఞాపకం... మనుషులకు ఆత్మ వుంటుందో లేదో నాకు తెలీదు. కాని ఆ యువతికి మాత్రం లేనట్టు నాకనిపించింది. మరో లోకంలో ఆత్మను మరచిపోయి,

శరీరాన్ని తన ఇష్టం లేకుండానే ఇక్కడికి రప్పించినట్టు సంచరిస్తున్నది. ఈ ప్రపంచంలో మూసుకొని మరో లోకంలో తెరచుకున్న నేత్రాలు ఆ యువతివి... ఎక్కడబాబ్బా... చూశాను...? ఆఁ పోల్చుకున్నాను.... ‘కుముదం’ కదూ? నేనుగానీ కనిపిస్తే ‘సన్ను గురించి రాయమా?’ అని వెంటపడడు తుండేమో... ఎందుకైనా మంచిదని మెల్లగా అక్కడ్నుంచి జారుకున్నాను.

కరుణాదృష్టి, కళాత్మక దృష్టి కాదు. జులంకు వ్యతిరేకంగా, దౌర్జన్యానికి వ్యతిరేకంగా, దోపిడికి వ్యతిరేకంగా, అణచివేతకు వ్యతిరేకంగా, అసమానతలకు వ్యతిరేకంగా, బానిసత్వానికి వ్యతిరేకంగా పోరాడటానికి కావలసిన చైతన్యం జ్వలించే అక్షరాలతో కమాతు చేయడం కూడా ఆమెకు తెలుసు. ఆ రోజు అక్కడెక్కడో ‘యజ్ఞం’ జరుగుతున్నదని తెలిసి వెళ్లాను. అక్కడకి కూడా ఆమె రానే వచ్చింది....

యజ్ఞమన్నాక ఆకాశాన్నంటే హోమధూమం, రుత్విక్కులూ, వేదఘోష, సోమయాజులూ గట్టా వుండాలి కదా? అవేమీ అక్కడ లేవు. అక్కడి దృశ్యం చూసి కళ్లుబైర్లు కమ్మాయి. రక్తం ఎగబాకింది. ఒళ్లు జలదరించింది. రోమాలు నిక్కబొడుచుకున్నాయి....

సీతారావుడు భుజం మీది గోనెబస్తా ఒక్క ఉదుటున ఎదరకు లాగి కొనలు పట్టుకొని దులిపాడు. అప్పలాయుడి పాదాల ముందు టక్-డబ్ మని ఒకతలా చిన్నదేహం నేలమీద రాలాయి. రక్తసిక్తమయిన మట్టిలో పొర్లిందా చిన్నతల. దిగంబరమై, నల్లనిదై రెండు చేతులా నేలను కరుచుకొని రక్తం చిమ్ముతున్నదా లేత దేహం....

జనమంతా భయభ్రాంతులై, కకావికలవుతుంటే, ఆమె మాత్రం చతికిలబడి వున్న సీతారాముడ్ని తన ఒడిలోకి తీసుకొని ఓదార్చుతున్నది. సీతారావుడిలో సుదులు తిరుగుతున్న పెనుకల్లోలాన్ని అర్థం చేసుకున్న ఆమె మానవీయ స్పర్శతో అతడ్ని సమాశ్వాసిస్తున్నదేమో!

ఆ బీభత్స దృశ్యాన్ని చూస్తుంటే, నాకు - పూర్వమెప్పుడో జరిగిన ఇలాంటి సంఘటనలే గుర్తుకొస్తున్నాయి... ఒక మాట విన్నప్పుడు

మరొక మాట గుర్తుకొస్తుంది. ఒక శబ్దం విన్నప్పుడు మరొక శబ్దం గుర్తుకొస్తుంది. అట్లాగే ఒక దృశ్యం చూసినప్పుడు మరొక దృశ్యం గుర్తుకు రావడం సహజం.

గోదాలో, శ్రీషియన్- మరొక బానిస మధ్య జరిగిన అమానుష మల్ల యుద్ధం జ్ఞాపకమొస్తున్నది. ఇద్దరు బానిసల మధ్య చావు బతుకుల పోరాటం. ఇద్దరు నల్లజాతి వారి మధ్య- ఒకర్ని ఒకరు చంపుకునే మృత్యుక్రీడ, ఒకడు బతకాలంటే ఇంకొకడు అనివార్యంగా చావ వలసిన రాక్షస క్రీడ... గోదాలో దారుణంగా జరిగే ఆ మల్లయుద్ధాన్ని మనుషులనే వారు ఎవరూ చూడలేరు. కాని రోమన్లు చప్పట్లతో, ఈలలతో, కేరింతలు కొట్టుతూ, సంతోషంతో గెంతుతూ... చూషారుగా, వుద్వేగంగా అరుస్తున్నారు. బానిసలను వుసికొల్పుతున్నారు. గోదాలోని ఇద్దరిది ఒకే ఆకాంక్ష. అది... మృత్యువును జయించడం... లేదా మృత్యు పరిష్కారంలో బానిసత్వానికి వీడ్కోలు చెప్పడం...

నామనో యవనిక మీద మరో దృశ్యం... కుంటాకింటోతో నహా నల్లబానిసలను ఓడలో తీసుకుపోతున్నారు తెల్లవారు. నల్లబానిసలను గాలీ, వెలుతురూ సోకని ఓడ క్రింది భాగంలో వుంచారు. అక్కడి వాతావరణం మానవ మాత్రులెవరూ భరించగలిగేట్లుగా వుండదు. దోమలు, నెత్తురు పీల్చే మిణ్ణలి పురుగులు, పేలు ఒక్కపక్క మరో పక్క మలమూత్రాలు, వాంతి చెక్క పలకల మీద బిక్కబి జిగురులా పేరుకొని కుళ్లుకంపు కొడుతున్నది. బానిసల వంటి నిండా సంకెళ్లు వేయడం వల్ల పుళ్లు పడ్డాయి. స్నానానికి డెక్ మీదికి తీసుకువచ్చి సంకెళ్లు అటూ ఇటూ కదిలిస్తూ, బిరుసైన గట్టికుంచెతో ఒళ్లు తోముతూ సముద్రపు ఉప్పునీరు తోడిపోస్తుంటే, వుండలమీద కారం జల్లినట్లు మంట భరించలేక ఆర్తనాదాలు చేసేవారు.

ఇంతలో ఇరవై మంది యువతుల్ని నగ్గుంగా డెక్ మీదికి తీసుకొచ్చారు. వాళ్ల నగ్గు శరీరాలకేసి తెల్లవాళ్లు కామాతురతతో వెకిలిగా చూస్తున్నారు. అంతలో కాపలా వాళ్లను విసురుగా తోసేసి, ఓ యువతి ఇసుప కమ్మీ మీంచి అమాంతంగా నీళ్లలోకి దూకేసింది. నీళ్లలోకి దూకిన పిల్ల అలలమీద వూగుతూ మునుగుతూ తేలుతూ వుంది. రెండు రాకాసి చేపలు రయమని ఆ పిల్లవైపు దూసుకొచ్చాయి. నెత్తురు గడ్డకట్టే, హృదయ విదారకమైన అరపు అరచింది. నీళ్లమీద బుడగలు తేలాయి. ఆమె దూకిన చోట నీళ్లు ఎర్రబడ్డాయి...

స్థూలంగా చూస్తూ ఈ మూడు సంఘటనలు విభిన్న దేశాలకు, విభిన్న ప్రాంతాలకు, విభిన్న జాతులకు చెందినవే. కాని ఈ మూడు సంఘటనల సమాహారంలోని మూల సూత్రం ఒక్కటే అనిపిస్తుంది. స్వేచ్ఛను కోల్పోయి, బానిసత్వంలో మగ్గుతూ జీవచ్ఛవాలా బతకడం కన్నా చావే నయమనే భావనే ఆ మౌలిక సూత్రం. బానిసత్వ విముక్తి కోసం ప్రాణాలను బలిదానం చేసిన అపూర్వ సంఘటనలివి!

నాలో పోటెత్తుతున్న ఈ కల్లోల సాగరాలను ఆమె

పసికట్టినట్టుంది. “ఫర్వాలేదే...?” అన్నట్టుగా- మెచ్చుకోలుగా నా వైపు చూసింది ఆమె. ఆమె చూపులో ఎన్ని విద్యుల్లతలు! ఎన్ని చంద్రప్రభలు....!

వో... ఇక చూసుకోండి... మన శరీరం సుమో వస్తాదులా వుబ్బిపోయింది. నరనరాన వుత్సాహం ఉరకలు వేస్తున్నది. అప్రయత్నంగా తల మీద తడుముకొని చూశాను. ఇంకా నయం... కొమ్ములు మొలవలేదు...

ఆమె మూడ్ బాగున్నప్పుడే అడగాలనుకున్న నాలుగు ముక్కలూ అడిగియాలనుకున్నా.

“కోరకుండానే కొందరికి సాక్షాత్కరిస్తావు. ప్రసన్నమవుతావు. ఒక్కోసారి నన్ను కడగంటి చూపుతోనైనా కటాక్షించవు. నాకేం తక్కువ? బోలెడు పుస్తకాలు చదివాను. ఎక్కడికక్కడ అంటగట్ట పూహాశక్తి వుంది.

రాష్ట్ర వ్యాప్తంగా మంచి గుర్తింపు వుంది. బహుమతులూ, పురస్కారాలూ నా హస్తగతం కాకపోతే నేను నిద్రపోను. ఏదో ఒక పత్రికలో నాపేరు కనిపించకపోతే నాకు మనశ్శాంతి వుండదు. ఇంతకన్నా ఏం కావాలి?” ఉక్రోశంగా, నిష్ఠూరంగా అడిగాను.

వెరివాణ్ణి చూసినట్టు నా వైపు ఓసారి చూసి, కడుపు పట్టుకొని పడిపడి నవ్వింది ఆమె.

“నీకేం తక్కువ లేదు. అన్నీ ఎక్కువే. నీలో అహం ఎక్కువ. అభిజాత్యం ఎక్కువ. మాతృర్షం ఎక్కువ. ప్రచారం కోసం పాకులాడ్డం ఎక్కువ.

అమాం బాపతు పురస్కారాలూ, బహుమతులకే నోబుల్ బహుమానం వచ్చినట్టుగా బోరవిరుచుకుంటున్నావు. బహుమతుల కోసం పడే ఆరాటంలో నిజమైన సాహిత్యాన్ని చూడలేని గుడ్డివాడివవుతున్నావు. కృత్రిమంగా, యాంత్రికంగా, నాటకీయంగా, ప్రయత్నపూర్వకంగా అలంకారాలను జొప్పించి వాస్తవికతను చావగొట్టి చెప్పలు మూస్తున్నావు. జీవిత దృశ్యాలను సజీవంగా చిత్రీకరించలేక చతికిలబడుతున్నావు. పుస్తకాలు చదవటం అటుంచు. ముందు నిన్ను నువ్వు చదవటం నేర్చుకో. దర్పం, గర్వం, అహంకారం నీ మనసును సాలెగూళ్లలా అల్లుకున్నాయి. ముందు వాటిని ఛేదించుకొని బయటపడు. అవన్నీ వదిలేసి నిస్వార్థంగా ఎవరైతే తమను తాము నాకు సమర్పించుకుంటారో వాళ్లనే నేను కటాక్షిస్తాను. ప్రేమ, ఆరాధన ఎల్లలకు అతీతమైంది. నా ఆరాధకులు ప్రపంచ వ్యాప్తంగా ఉన్నారు. విశ్వాత్మగా విస్తరించి అందరినీ అక్కను చేర్చుకుంటాను.” అని అన్నది గంభీరంగా. ఆమె ఒక్కొక్క మాటా కారుమబ్బులను చీల్చుకొని ఆకాశంలోంచి దూకే మెరుపుతీగల్లా కాంతిపుంజాలను విరజిమ్మింది. నాలోని మాయపొరలను ఆ మాటలు చీల్చివేస్తున్నట్లు అనిపించింది.

* * *

నా అన్వేషణ ఫలించింది. ఈ జనసమ్మర్థంలోనే ఒక పక్క నుంచొని వుంది ఆమె. నక్షత్రాల చుట్టూ పాలవెన్నెల సిల్కు దారాలు

నానీలు

- బద్ద నాగేశ్వరరావు

మనిషి వెళ్లేక
అడవి మాయం
జంతువులన్నా
మనుషుల్లోనే

వేసేంతవరకు
మన భిక్ష
వేసేశాక
అదే మనకు శిక్ష

ఎన్నికల ముందు
మనవెంట
తర్వాత ఐదేళ్ళా
అతనివెంట

పేద గుండె
కష్టాల కొలిమిలో
ఇనుము కాస్త
ఉక్కయ్యింది

నానీలు

- మంత్రి కృష్ణమోహన్

ఏ జూదంలో
ఓడిపోయాడో పాపం
సూర్యుడు.
రోజూ అజ్ఞాతవాసమే !

ఇంతటి వెనుకబాటు
ఎట్లా పొయ్యేను !
ఏనుగు దాహానికి
చూరుసీళ్లా !

సిన్యా ఛాన్సుల మీద
వింత మోజులు.
చూడండి ! దీపం పురుగుల్లా
అమ్మాయిలు !

భారత రాజ్యాంగంలో
అతి పెద్ద జోక్
ఆర్టికల్ 14,
అందరికీ సమన్యాయం !

తరంగాలు
కేంద్రం వైపుకి మళ్లవు.
ఆలోచనలకి మాత్రం
మినహాయింపు !

పన కన్నియకు
వాగుపైట.
దీని మలుపుమలుపూ
వో పూలపాట.

జీరాడుతుండగా కనువిందు చేసే పాలపుంతలా వుందామె. ఆమె కళ్లలో తృప్తితాలూకు తేజస్సు ప్రతిఫలిస్తున్నది. గొప్ప వర్షస్సుతో ముఖం కాంతుతీనుతున్నది. నెమ్మదిగా ఆమెను సమీపించాను.

“యుగయుగాల నుండి, జన్మ జన్మల నుండి నీ కోసం అన్వేషిస్తున్నాను. ఏ లోకాలలో, ఏ నక్షత్రాల మధ్య దివ్య కాంతి పుంజానివై సంచరిస్తున్నావో తెలియదు. ఒక్కోసారి మాతో వున్నట్టే వుండి మెరుపులా మాయమవుతావు. మా ఇళ్లను నీ కోవెలగా మార్చి నిత్యం నిన్ను అర్పించే మమ్మల్ని బాధపెట్టి చెప్పా పెట్టకుండా వెళ్లిపోవడం న్యాయమేనా...?” అన్నాను అర్థింపుగా.

“కోవెల లాంటి పెద్ద పెద్ద మాట లెందుకు గానీ ఏ ముందు మీ ఇళ్లలో? పొద్దున్నమానం మౌస్ల క్లిక్... క్లిక్ చప్పుళ్లు. మానిటర్ల మీద జీవం లేని దృశ్యాల విన్యాసాలు. ఇంటర్నెట్ ఎక్స్ప్లోర్ల, గూగుల్స్, యాహూలు, యూట్యూబ్లు. డబ్బూ, డబ్బూ, డబ్బూ డాట్ కామ్లు, ఈ మెయిల్స్, చాటింగులు. పోనీ ఇంకోమూలన సర్దుకుండామంటే అక్కడ ఖాళీ వుండదు. విసుగులేకుండా రిమోట్ చక్ చక్మంటూ ఒకటే సందడి. టైఫూన్లలా ఛానెళ్లు విరుచుకు పడుతుంటాయి. నగ్నంగా కొన్ని, అర్ధనగ్నంగా కొన్ని, అసలు అర్థమే లేనివి కొన్ని బుర్రంతా ఛానళ్లతో నిండిపోతుంది. శతకాలను, రైమ్సు ముద్దు ముద్దుగా పల్లించే చిన్నారులతో గడుపుదామనుకుంటే అక్కడ నిరాశే. ఆటాపాటల పేర్లతో జుగుప్సాకరమైన ప్రదర్శనలు. డోరా... గోటియోగోగో... డిస్నీలాండ్... కంప్యూటర్ గేమ్స్... ఇవి చాలవన్నట్టు వీసీటీటీ రణగొణ ధ్వని... సునామీలా విరుచుకుపడుతున్న విదేశీ చలన చిత్రాలు... ఏంటిదంతా. అంతా ఈ హోరులో.. వరదలో... ఉప్పెనలో కొట్టుకుపోతున్నవాళ్లే కదా? ఆత్మీయతలు లేని, అనుబంధాలు లేని ఆ యాంత్రిక, కృత్రిమ వాతావరణంలో నన్నెలా వుండమంటావు?” అని

నిలదీసినట్టు అడిగిందామె. ఆమె మాటలు కాస్త కఠినంగా వున్నా ఆ మాటల్లో దాగి వున్న నిప్పులాంటి నిజాన్ని కాదనలేం కదా?

“అంతటా అలాగే వుంటుందనుకోకు. నువ్వు లేకుండా క్షణం కూడా గడవలేని వాళ్లు, నువ్వంటే పడి చచ్చేవాళ్లు, నీ ఆరాధకులు ఇంకా చాలా మందే వున్నారు. ఈ మేళా ఇలా కళకళలాడుతున్నదంటే ఏమిటి కారణం? అవన్నీ ఏం మనసులో వుంచుకోకుండా మమ్మల్ని అనుగ్రహించు” అన్నాను వినమ్రంగా చేతులు జోడించి.

“అవును. నువ్వన్నదీ నిజమే. కానీ ఆ వాతావరణానికి ఈ వాతావరణానికి ఎంత తేడా? ప్రతి రచయితా ఏ స్వాప్నికుడు. అతడు కలగన్న సమాజ చిత్రీకరణలే ఈ వుస్తకాలు. చూడు. ఈ కలల సముద్రం మీంచి వీస్తున్న స్వచ్ఛమైన, చల్లగాలులు సోకితే పోయిన ప్రాణాలు లేచివస్తాయి. ఈ రెండు వందల గదుల్లోని పూలరాశులు రేకులు విప్పుకొని మానవీయ స్పృహతో గుబాళిస్తున్నాయి. వాటి బాసలతో నాతో పూసులాడుతున్నాయి.

మానవత్వపు పరిమళాలతో నన్ను కావులించుకుంటున్నాయి. అటు చూడు. ఆకాశపు వీధులెంట హడావుడిగా పరిగెత్తే జగన్నాథ రథచక్రాలను భూమార్గం పట్టించిన మహాకవి శతజయంత్యుత్సవాలు జరుగుతున్నాయి. ఇటువైపు నవ్య వసంతాలు విరబూస్తూ తాజా కవి సమ్మేళనాలు జరుగుతున్నాయి. మరో పక్క సాహిత్య గోష్టులు. ఈ వుస్తక మేళాలో ఎక్కడ చూసినా నా ప్రసక్తే, ఎక్కడ చూసినా, నా సమారాధనే. నాలో మళ్లీ ఆశలు చిగురిస్తున్నాయి. మనసు దోచే ఈ అష్టాదశకరమైన వాతావరణంలో మరో వారం రోజులు వుండి వస్తాను. నా కోసం నువ్వేం బెంగెట్టుకోకేం....” పసిపిల్లాణ్ణి బుజ్జగిస్తూ, సమాధానపరచే తల్లిలా అన్నది ఆమె.

(మృగణ = అన్వేషణ)

శతక కవిత్వం - కార్యసాధకుని లక్షణాలు

- బడబాగ్నీ శంకరరాజు

మానవుడుగా జన్మించిన ప్రతి మనిషి తన జీవిత కాలంలో ఎన్నో లక్ష్యాలను సాధించాలని నిరంతరం ప్రయత్నిస్తుంటాడు. కానీ అందులో కొన్నింటిని సాధించగలుగుతాడు. మరి కొన్ని లక్ష్యాలను చేరే మార్గమధ్యంలో అలసి ఆగిపోతుంటాడు.

మనిషి తన లక్ష్యసాధనకు కావలసిన శక్తి సామర్థ్యాల అంచనా, అందుకవసరమైన వనరులను సమకూర్చుకొనే సమయస్ఫూర్తి, ఆటంకాలను అధిగమించి ముందుకు సాగేందుకు కావలసిన ధైర్యం, పట్టుదల ఇవన్నీ ఉన్నప్పుడే తన లక్ష్యం సాధించగలడు.

లక్ష్య సాధనకు కావలసిన సాధనాలను, కార్యసాధకుని లక్షణాలను శతకకారులు తమ కవిత్వంలో మననంలకు హత్తుకొనే రీతిలో వివరించివున్నారు.

సమాజంలో రాజించాలంటే నేర్చిన భాషలో మనిషి స్పష్టంగా మాట్లాడగలిగి వుండాలి. లేనట్లయితే నేర్చిన విద్యను వ్యక్తీకరించలేక కార్యసాధనలో విఫలమవుతాడు.

“ఇమ్ముగ జదువని నోరును
నమ్మాయని పిలియన్నమడుగని నోరున్
దమ్ముల బిలువని నోరును
గుమ్మరి మనుదవ్వినట్టి గుంటర సుమతీ!”

-పుస్తకంలోని విజ్ఞానాన్ని స్పష్టంగా చదువలేని వాడు; కన్నతల్లిని అమ్మా! అనే పలుకుతో పిలిచి అన్నం అడగలేనట్టివాడు; తమ్ముళ్లను తమ్ముడా! అని పిలువలేనివాడు - కుమ్మరివాడు మట్టికోసం తవ్విన గొయ్యితో సమానం. అటువంటి గొయ్యి బురద, చెత్త నిల్వకావడానికి తప్ప ఇతరంగా ఎట్లపనికిరాదో, వాక్కుద్దలేనివాడు, చదువునటువంటి నేర్పరితనం లేనివాడు కూడా అటువంటి చెత్తభావాల కుప్పగా మిగిలిపోతాడని శతకకారుడు మానవ స్వభావంలోని లోటుపాట్లను వివరించాడు.

కార్యసాధకుడు ఇటువంటి స్వభావాన్ని వదులుకొని స్పష్టమైన పలుకును అలవరుచుకోవాలి.

తను చేయవలసిన పనిని కార్యసాధకుడు సరైన సమయంలో ప్రారంభించడం అత్యంత ముఖ్యమైన అంశం.

“పచ్చిగాయదెచ్చి, పడవేయఫలమౌనే”
“విశ్వదాభిరామ వినురవేమ!”

పూత పిందెగా మారడానికి, పిందెకాయగా మారి పక్కమైన వండుగా మారడానికి కొంత నిర్దిష్టమైన “కాలవ్యవధి” అవసరమవుతుంది. ఆ వ్యవధి దశలు మారక కోస్తేనే తినడానికి ఉపయోగపడే పండు మనిషికి లభిస్తుంది. తద్బిన్నంగా పచ్చిగాయను కోస్తేనే, ఏమవుతుంది? అది కుళ్లి చెడిపోతుంది.

సమయానికి సంబంధించిన అవగాహనతోపాటు లక్ష్యసాధనలో నిమగ్నమైన పనిచేసేవాడు కొన్ని సాధనాలు, ఉపకరణాలను సమకూర్చుకోవలసి వుంటుంది. దీనికి మనిషికి వివేచనా జ్ఞానం కలిగివుండాలి. శ్రమించే గుణం, ఓరిమి ఉండాలి.

“తడవోర్వక, మొదలోర్వక
కడువేగం, బడిచిపడిన, గార్యంబగునే?
తడవోర్చిన, నాడలోర్చిన
జెడిపోయిన కార్యమెల్ల, జేకురు సుమతీ!”

తొందరపడి పనులు పూర్తి చేయాలనుకొంటే సాధ్యం కాదు ఏ పని! అస్తవ్యస్తమైన ప్రయత్నాలతో అడ్డంకులెదురవుతూనే ఉంటాయి. ఓరిమితో శ్రమించి పనిచేస్తే అడ్డంకులన్నీ తొలగిపోయి పాడయిపోయిన పనిని చక్కబరచుకోవచ్చునను, సుమతి శతకకారుని సందేశం ఇందులో ఉన్నది. కార్యసాధకుడు లక్ష్య సాధనకోసం తగిన వాతావరణాన్ని నైపుణ్యాలను రూపొందించుకోవాలి.

“తన వారు లేని చోటను
జనవించుకలేని చోట, జగదము చోటన్
అనుమానమైన చోటను
మనుజునకు నిలువదగదు
మహిలో సుమతీ!”

-పరిచయస్థులు, ఆప్తులు వున్నచోటను, కలహించే శత్రువులు, ఉద్రిక్తతను కలిగించే శత్రుపూరిత వాతావరణం లేనిచోటను ఎన్నుకొని, అటువంటి ప్రదేశంలో కార్యాన్ని ప్రారంభించితే! విజయం సాధించగలడు!

తను సాధించవలసిన కార్యం, లక్ష్యం కొత్తదయినప్పుడు, దానిని గురించిన పరిజ్ఞానం గల వారిని సంప్రదించి వారి సహకారం తీసుకొన్న తరువాతే ప్రయత్నాన్ని ప్రారంభించాలి.

“తెలియని కార్యమెల్లగడతేర్చుట
కొక్క వివేకిజ్ఞానన్
వల యున్నటైన దిద్దుకొనవచ్చు బ్రయోజన మాంద్యమేమి
యుంగలుగడు షాలమందు దిల, కంభిడు
నప్పుడు, చేతనద్ద
మున్ కలిగిన జక్క చేసికొను గాదె
నరుండది చూచి భాస్కరా!”

మామూలుగానైతే శాంతియుత పద్ధతిలోనే కార్యసాధనకు పూనుకోవాలి. కాని దానివలన ప్రయోజనం కానట్లయితే దండనీతిని కూడా ఉపయోగిస్తేనే తప్ప కార్యసాధన చేయలేము!

“నయమున బాలును ద్రావరు
భయమునను విషమునైన, భక్షింతురుగా!
నయమెంతదోసకారియె!
భయమే చూపంగవలయు; బాగుగ సుమతీ!

మానవుల అనుభవ సారాంశాన్ని వడబోసి అందించిన శతకాలలో శతకకారులు చెప్పిన దాంట్లో ఆచరణాత్మకమైన విషయాలెన్నో ఉన్నాయి.

మనిషి తనకు గల ఉపాధి మార్గాన్ని ఉద్యోగ బాధ్యతలను నిర్లక్ష్యం చేసి దుస్సాహసాలతో ఏదో! సాధించేస్తున్నాయనుకోవడం నిష్ఫలం.

మనిషికి చిత్త చాంచల్యం వుంటే ఏ కార్యాన్ని సాధించలేడు. స్థిరత్వం వుండాలి.

“కమలయులు నీట బాసిన
గమాలవుని రశ్మి సోకి, కమలిన భంగిన్
తమ తమ నెలవులు దప్పిన
దయ మిత్రులె శత్రులౌట తథ్యము సుమతీ!”

నీటిలో వున్నప్పుడు ఏ సూర్యుడైతే తన కిరణాలతో కమలాన్నీ వికసింపజేయునో, ఆ సూర్యుని కిరణాలే నీటి మడుగు బయటకు చేరిన కమలాన్ని వాడిపోయేట్లు చేస్తాయి.

ఒక లక్ష్యాన్ని సాధించాలంటే సుదీర్ఘ కాలం కృషి చేసేవలసింది. అలాకాకుండా వున్న ఉద్యోగ బాధ్యతలు హుందాతనాన్ని మరచి అవినీతిపరుడైతే - ఒకప్పుడు మంచిపనులు చేసినప్పుడు మెచ్చుకొన్న

ఉన్నతాధికారులు, సమాజమే - ఇప్పుడు నిందించి, ఉద్యోగభ్రష్టత కలిగేట్లు చేస్తారు.

“అధరము కదలియు గదలక
మధురములగు భాషలుడిగి, మౌనవ్రతుడౌ
అధికార రోగపూరిత
బదిరాంధకశవము చూడ, బాపము సుమతీ!”

ప్రజలను పాలించేది రాజ్యాధినేత. రాజ్యాధినేత - తన క్రింద అధికారులు, ఉద్యోగుల ద్వారా ప్రజాపాలన చేస్తాడు.

పాలకుడు అమలు చేసే అభివృద్ధి కార్యక్రమాలను బాధ్యతాయుతంగా అమలు చేయవలసిన అధికారులు మౌన గంభీరముద్రులై, దర్బాన్ని ప్రదర్శించాలనుకొంటే జరిగే అభివృద్ధి శూన్యం!

ప్రజలకు జవాబు దారులుగా వుంటూ అభివృద్ధికి మార్గదర్శకులై ముందుకు నడిపించవలసిన ఉద్యోగులు, ప్రజల సమస్యలను, విజ్ఞప్తులను పట్టించుకోకుండా, వినకుండా అధికార గర్వంతో - అర్హతతో చూస్తున్న ప్రజలవైపు కన్నెత్తి చూడకుండా తిరిగే అధికారి ‘పీనుగు’తో సమానం అని ఈ శతకకారుడు స్పష్టం చేసాడు.

కనుక ఏదైనా సాధించాలంటే మనిషికి నేర్పరితనంతోపాటు తెగువ, ధైర్యం ఉండాలని సుమతి శతకకారుడు ఈక్రింది పద్యంలో వివరించాడు.

“సోకోర్పువాడే మనుజుడు
తెకువ కలవాడే వంశతిలకుడు || సుమతీ!!

మనిషి తన జీవించివున్నంత కాలంలో ఏదైనా సత్కార్యం సాధించగలగాలి. ఎక్కువ సంవత్సరాలు బ్రతికితేనే ఎక్కువ సాధించగలం అని అనుకోవడం అవివేకమవుతుంది.

“ఉండుయుండదే నూరేండ్లును
బదియుండదె పెర్మిబాయు పదిసూరేండ్లున్
మడువున గోర్కెర యుండదె?
కడు నిలపురుషార్థపురుడు కావలె సుమతీ”.

వందేళ్లు బ్రతికే ఉడుము ఇంకా ఎక్కువకాలం బ్రతికే పాము కొంగ వీటివలన ప్రయోజనం శూన్యమని, వీటికంటే శక్తి సంపన్నుడైన మనిషి తన జీవితకాలంలోనే సమాజ హితవునకు ఎన్నో సత్కార్యాలను, లక్ష్యాలను సాధించి జీవితాన్ని సాఫల్యం చేసుకోవచ్చునని శతకకారులు, శతకోటి మార్గాలను మనకు చూపిస్తున్నారు. ఇక వాటిని ఆచరించవలసిన బాధ్యత మనదే!

o

సంబంధం

కన్నడ మూలం: బెలూరు రామమూర్తి
తెలుగు అనువాదం: పెరుకరాజు

ఆ రోజు ప్రొద్దున “రంజిత పారిపోయింది” అన్న వార్త విని రాణి ఆశ్చర్యపోయింది. నిద్రిస్తున్న రవిని లేపి విషయం తెలిపింది.

“అబద్ధం చెబుతున్నావు, నీకెలా తెలుసు?”

“చూడు ఈ రోజుల్లో పారిపోవాల్సిన పనిలేదు. పాత కాలంలో బస్సు, ఆటో, టాక్సీ, బైక్ వుండేవి కావు. ప్రేమికులు ప్రేమకోసం పారిపోయేవాళ్లు. ప్రస్తుతం అలా లేదు. మొబైల్లో సీక్రెట్ గా మాట్లాడుకొని ఫ్రియిండు బైక్ మీద వచ్చి ప్లానింగ్ ప్రకారం ఫ్రియిరాలిని తీసుకువెళ్తాడు.”

రాణి కోపంతో ‘నీ అభిప్రాయమేంటి?’

‘రంజిత ఇంటి నుండి వెళ్లిపోయిందని తెలిపితే సరిపోతుంది.’

“వెళ్లి పోయిందంటే, ఇల్లు విడిచి వెళ్లిపోయింది. కరెక్ట్ కానీ ఇంటిని వెంట తీసుకొని పోతుందా? మళ్లీ కోపంతో, అది నిజమే రాణి, రంజిత ఎక్కడికెళ్లింది?”

నీవు అలా అడుగుతున్నావేంటి? పోయేవాళ్లు చెప్పి వెళ్తారా! ఏ అబ్బాయివైనా ప్రేమించింది కావచ్చు. ఇంట్లో ఒప్పుకోలేదు కావచ్చు. అందుకే వెళ్లి వుంటుంది.

“ఎక్కడికెళ్లినా వచ్చేస్తుంది.” నీవు నన్నెందుకు లేపినట్టు?

రంజిత వాళ్లమ్మ వచ్చి “రవికి చెప్పు రంజిత ఎక్కడ కనబడినా ఇంటికి తీసుకురమ్మని” అని చెప్పింది. అందుకు లేపి చెప్పాను.

“అల్లుడిని కూడా వెంబడి తీసుకురమ్మందా!”

“లేదు అతడిని బెదిరించి, నాలుగు వాయిచి కేవలం రంజితను తీసుకురావాలి.”

“ప్రేమికులను విడదీసి ఆ పాపాన్ని మూటగట్టుకోను. నేనలా చేయను.”

“నీవు, నేను విడిపోవడం జరగదు. ఎందుకంటే నిన్ను నేను సంతోషంగా వుండనివ్వను. నీ ముఖానికి నేను ఈ జన్మకు దొరికాను. ఏ పుణ్యంతోనో, లేదంటే ఎవరు దొరుకుతారు? అందుకే చింతలేదు. అనవసరమైన మాటల్లో వృథా చేయకు. రంజిత కనిపిస్తే ఇంటికి

తీసుకురా!”

“మన ఇంటికా! ఎక్కడికి తీసుకురాను?”

“కాదు. వాళ్లమ్మ ఇంటికి. చెప్పింది చేయండి.”

“రంజిత నాకు కనబడితే, రమ్మని నేను అడిగితే తన భర్తను విడిచి వస్తుంది?” అప్పుడు నేనేం చేసేది? రాణి!”

“తమరు రంజిత పెళ్లి అటెండ్ చేసినట్లు మాట్లాడుతున్నారు.”

“పెళ్లయినా, కాకపోయినా, శోభనం మాత్రం అయి ఉంటుంది. అమ్మ, నాన్నను విడిచి వెళ్లిన అమ్మాయి తిరిగి రావడం చాలా కష్టం.”

“తమరు చెప్పేది రంజిత ఎప్పుటికీ రాదనా!”

“వస్తుంది ఇంట్లో అన్నీ చల్లారాక!”

“ఏమిటి?”

“ప్రేమపై కొంచెం మోజు తీరాక లేదా అమ్మనాన్నల కోపం పోయాక ఏది మొదలౌతుందో అప్పుడు వస్తుంది.”

“తమరు అనవసరమైన మాటలు మాట్లాడకండి. రంజితను వెదకడం కోసం ప్రయత్నించండి. రంజిత వాళ్లమ్మను ఏడుస్తూ చూడలేకపోతున్నాను.”

“ఆమెను ఏడ్వమని ఎవరు చెప్పారు..? ఈ రోజుల్లో అమ్మాయి ప్రేమించి లేచిపోతే, అమ్మనాన్నలు సంతోషపడాలి. విపరీతమైన ఖర్చులు తగ్గుతాయిగా!”

“నీవు కూడా అలాగే చేస్తావా రవి?”
 “వందకు వంద శాతం అలాగే చేస్తాను. మొదట ఒక పాపకు జన్మనిచ్చి చూడు రాణీ!”
 “నాకు కోపం తెప్పించకండి. మొదట వెళ్లి రంజిత ఆచూకీ తెలుసుకోండి.”
 “రాణి చెప్పిన తర్వాత ఎలాగైనా రంజితను వెదకటానికి వెళ్లాలనుకున్నాడు రవి.”
 రవి చూడనమ్మాయేమీ కాదు రంజిత. రంజిత కూడా రవి అంకుల్‌ని చూసింది. ఇద్దరికీ పరిచయం ఉంది.
 వెతికే టెన్షన్‌లో రవి ముఖంలోని మార్పును గమనించి
 “రవి సార్ ! ఎందుకు టెన్షన్‌లో ఉన్నారు? నాకు చెప్పరా ఏంటి?” రాగిణి అడిగింది.
 “అలాంటిదేమీ లేదు మేడమ్.”
 “మీరు అలా చెబితే నాకు తెలియదనుకుంటున్నారా! మీ ఫేస్ రీడింగ్ మీ ఆవిడ అబ్జర్వ్ చేయలేదా!”
 “మీకెవరు చెప్పారు? భార్య తన భర్త ఫేస్ రీడింగ్ చేస్తుందనీ”
 “ఎవరు సార్! మీ ఆవిడ” మీ ఫేస్ రీడింగ్ గమనించరా!”
 “లేదు. ఆమె కేవలం నా పాకెట్ రీడింగ్ చేస్తుంది.”
 “ఆమె ఫేస్ రీడింగ్ చేయదా! విడిచి పెట్టండి సార్ నేనున్నాగా మీ ఫేస్ రీడింగ్ చేయడానికి.”
 “ఓ మైగాడ్ ఫేస్ రీడింగ్!”
 “మీరు ఒక అమ్మాయి గూర్చి ఆలోచిస్తున్నారా సార్!”
 “మీకెలా తెలుసు? నిజమే! నేను ఒక అమ్మాయి గూర్చి ఆలోచిస్తున్నాను”
 “ఆ అమ్మాయి నేనేగా సార్!”
 “కాదు !”
 “మీరు నా గూర్చి ఆలోచించడం లేదా సార్.”
 “ఆలోచిస్తాను కాని మీలాగా కాదు.”
 “మరి ఎలాగో!” అంటూ రాగిణి రవి దగ్గరికి వచ్చి చేతుల్ని తాకింది.
 “మా ఇంటిముందు “రంజిత” అనే అమ్మాయి ఎవరితోనో లేచిపోయింది.”
 “అలాగా! మనమిద్దరం కలిసి ఆమెను వెతికి తీసుకువద్దాం.”
 “రవి ముఖం ఎర్రబడింది. కోపంలో ఉన్నాడు.”
 “నిజం సార్ దీని ద్వారా రెండు పనులు జెతాయి. నేనెప్పుడు మీతో బయట తిరగడానికి రాలేదు. ఇప్పుడు మీతో రావడానికి ఆ అవకాశం దొరికింది. రంజితను వెతకడం అవుతుంది.”
 “ఏంటి నీవు నాతో వస్తావు ! నేను ఒంటరిగా వెళ్లి

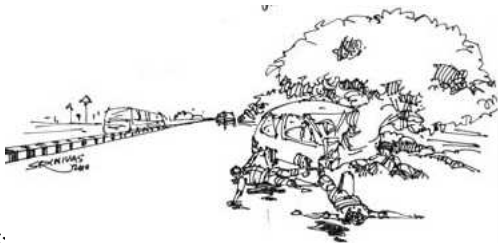
వెతకలేనా!”
 అంతలో ఆఫీస్ బాస్ వచ్చాడు. మాటలు మౌనమయ్యాయి. సాయంత్రం రవి పోలీస్ స్టేషన్‌కు వెళ్లాడు.
 “వెల్‌కం, వెల్‌కం, నీకు నీవే వచ్చావు ఒకే” ఇతడిని లోపల వేయ్ 978” అన్నాడు ఇన్‌స్పెక్టర్.
 “మీరేం చెబుతున్నారో సార్. నేను ఒక కేసు ఎంక్వయిర్ గూర్చి వచ్చాను. నన్నెందుకు లోపల వేస్తారు?”
 “ఏం చేసేది? పబ్లిక్ చాలా తెలివి మీరిపోయారు. మేము కూడా ప్రోగ్రెస్ చూపించాలిగా! అందుకే! ఈ రోజు లాకప్‌లో ఉండు. రేపు మీ ఇంట్లో విడిచి పెట్టి వస్తాను.”
 “మీరు మజాక్ చేయకండి సార్. నేను 220 నెంబర్ డోర్ ఇంటి వాడిని. ఒక అమ్మాయి గూర్చి విషయం తెలుసుకోవడానికి వచ్చాను. ఫోటో చూపిస్తూ ఈ అమ్మాయి కనబడుటలేదు. మీరు వెతికి అప్పగించండి సార్.”
 “ఈ అమ్మాయికీ నీకు ఏమిటి సంబంధం?”
 “వాట్?”
 “నీతో ఏమి సంబంధం”
 “ఏమీ లేదు ఇన్‌స్పెక్టర్ సార్. ఈ అమ్మాయి వాళ్లు వుండేది మా ఇంటి ముందే.”
 “ఏంటి? అలాగా! నీకు తెలిసే వుంటుందనుకుంటాను.”
 “తెలియదు సార్. అందుకే ఇక్కడికొచ్చాను.”
 “లోపల వేసి రెండు వాయిస్తే నీవే చెబుతావు”
 “ఏంటి ఇన్‌స్పెక్టర్, రేపటి నుండి మీ స్టేషన్‌లో కంప్లైంట్ ఇవ్వడానికి వచ్చే వారంతా కోర్టు నుండి జమానత్ తీసుకురావాల్సిందేనా?”
 “నీవు ఆ అమ్మాయి ఇంటి ముందు వాడివే నీకు తెలియదా!”
 “ఆ అమ్మాయి నాకెలా తెలుస్తుంది.”
 “అధారిటీ వుంది సార్ వెతకండి.”
 ఫోటో రవి దగ్గర నుండి తీసుకొని చూసి నవ్వాడు ఇన్‌స్పెక్టర్.
 “ఈ అమ్మాయి పేరు రంజిత. వయసు 22 సంవత్సరాలు, ఎత్తు 168 సెంటీమీటర్లు, విదేశీ బ్యాంక్‌లో ఉద్యోగం చేస్తుంది.”
 వివరాలు ఫోటో వెనుక వున్నవి. చూడండి. అమ్మాయిది ప్రేమ వ్యవహారం.
 “ఇష్టమైన అబ్బాయితో పెళ్లికి తల్లిదండ్రులు ఒప్పుకోలేదు. పారిపోయింది. ఈ అమ్మాయి పేరెంట్స్ ఇతర వివరాలు చెప్తాను రాయండి సార్.”
 “పేరెంట్స్ ఎందుకు రాలేదు?” ఇన్‌స్పెక్టర్ ప్రశ్నించాడు.
 “వాళ్లు చాలా ఫీలింగ్‌లో ఉన్నారు.”

ఒక్క క్షణంలో...

- స్వప్న ప్రసాద్

ప్రతి క్షణం... అనంతమైన ఆశలతో.. అత్యుత్సాహంతో..
అన్నింటికీ నేనున్నానని... కొండంత అండగా నువ్వు
ఇంటి నుండి ప్రతి ఉదయం
ఆటోలోనో.. రైల్వోనో..
బస్సుల్లోనో.. జైక్ పైనో
బయల్దేరుతావు!
మరుక్షణంలో నువ్వు కనిపించని
లోకాలకు చేరుతావు..

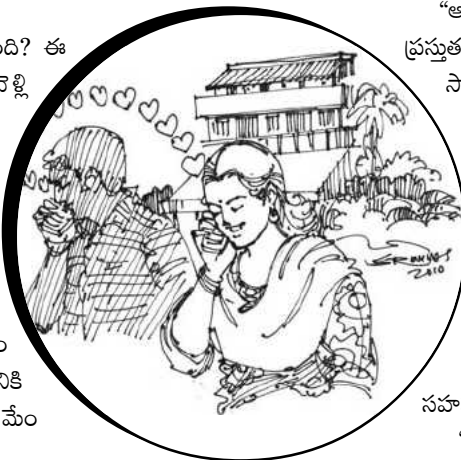
ఇంటికి వచ్చేటప్పుడు నాన్న తన...
ఏం తెన్నాడోనని కూతురు..
అన్నీ ఆయనే చూసుకుంటాడని.. నిశ్చింతగా.. భార్య..
ఎవ్వరితో.. ఏమీ చెప్పకుండానే..
ప్రతిక్షణం అందరి కోసం చలించే హృదయం..
నిశ్శబ్దపు నిస్సబ్దతలోకి జారిపోయినప్పుడు..
సముద్రాలు.. సెలయేళ్లు.. నింగి.. నేల.. జనారణ్యాలు..
అన్నీ ఎప్పటిలాగే..! నువ్వు మాత్రమే లేవు.. !

ఎక్కడో.. ఎవరో.. ఎందుకో.. బాంబులు విసురుతారు
మనుష్యులు బాంబులుగా మారుతారు
రైలు పట్టాలు తొలిగిపోతాయి..
మందుపాతరలు పేలుతాయి.. తుపాకీలు గర్జిస్తాయి..
ఓవర్లోడ్ తో వెళ్తున్న ఆటోలను
బస్సులు, వ్యానులు ఢీకొద్దాయి..
ఒక్క క్షణంలో
కాళ్లక్రింద భూమి కదిలిపోతుంది..
ఒక్క క్షణంలో సజీవులు నిర్జీవులైపోతారు..
అడుగుడుగునా అన్నీ నువ్వై..
నువ్వుంటే చాలని..
ఆదమరిచిన కుటుంబాన్ని చిద్రం చేసి..
నిర్దాక్షిణ్యంగా నువ్వు అదృశ్యం..

ఒక్కసారిగా నువ్వు లేని ఈ ప్రపంచం..
ఒక్క హృదయపు చలనంతో ఎన్ని ప్రాణాలు నిలబడతాయో
ఒక్క మనసుతో ఎన్ని బంధాలు ముడిపడతాయో..
ఒక్క క్షణంలోనే అన్నీ తెంచుకొని ఎలా వెళ్లిపోగలవో..
అర్థం కాని అయోమయంలో.. ఆవేధనలో..
క్షణాలు.. రోజులుగా..
వారాలుగా.. నెలలుగా.. సంవత్సరాలవుతాయి!
అయినా.. నువ్వు లేని లోటు
కాలంతోపాటు పెరుగుతూనే ఉంటుంది..

“నాకు తెలిసింది. ఈ సమస్య ఈ రోజు సాయంత్రం వరకు క్లియర్ అవుతుంది.”
“ఏంటి ఇన్ స్పెక్టర్! ఇలా మాట్లాడుతున్నారు. అమ్మాయి గూర్చి మీకేమైనా తెలిసిందా!”
“ఎవరిని ఇష్టపడి వెళ్లిపోయింది? ఈ రోజు అమ్మాయి ఇంటికి వెళ్లి మాట్లాడుదాం.”
“ఏం భవిష్యత్ చెబుతున్నారు ఇన్ స్పెక్టర్!”
“అలాగే అనుకో, మనకు ప్రాక్టికల్ సాల్యూషన్ కావాలి.”
రంజిత తండ్రికి హాం సెక్రటరీ తెలుసు. ఈ కంప్లెయింట్ మనం విడదీయాల్సి వస్తుంది. అలాగైతే నరకానికి పోతాం. పోలీసులం కనుక మా డ్యూటీ మేం చేస్తున్నాము.”
“ఇలాగైతే కంప్లెయింట్ ఎందుకు తీసుకోవడం లేద”ని రవి ప్రశ్నించాడు.
“ఈ కంప్లెయింట్ తీసుకోను. సాయంత్రం వరకు క్లియర్ అవుతుంది.”
“ఇన్ స్పెక్టర్ గారు ఇంత ఈజీగా భవిష్యత్తు గూర్చి చెప్పలేము. మొదట ఈ అమ్మాయిని వెతకండి.”

“నేను చెప్పానుగా ఈ రోజు సాయంత్రం వరకు మ్యాటర్ క్లియర్ అవుతుంది. నీవున్నావుగా.”
“మీరింత కాన్ఫిడెన్స్ తో ఎలా చెబుతున్నారు సార్!”
“ఆ అమ్మాయి నా కొడుకుని ప్రేమించింది. రంజిత ప్రస్తుతం మా ఇంట్లోనే వుంది. నా భార్య ఈ రోజు సాయంత్రం రంజిత వాళ్ల అమ్మానాన్నతో మాట్లాడి ప్రాబ్లం సాల్వ్ చేస్తుంది. కంప్లెయింట్ ఇవ్వడానికి వచ్చావు. కానీ సంబంధం కలుపుతున్నావు.”
“ఏంటి సార్! విచిత్రం. నేను కంప్లెయింట్ ఇవ్వడానికి వచ్చానా!”
“ఓకే విడిచిపెట్టు. ఈ ఫోటో చూశాక నాకంతా అర్థమైపోయింది.”
“కొడుకు మంచి కోసం సహకరించనట్టైతే ఎలా వుంటుందో తెలుసా?”
“మంచి ‘వార్డు’ వినిపించారు. ఇప్పుడే వెళ్లి రంజిత నాన్న చెవిలో వేస్తాను.”
“లేదు. నా భార్య వాళ్లింటికి వెళ్లేంత వరకు ఎవరికీ తెలియనివ్వకూడదు! “ఇంటికి వెళ్లి నీవు ఎవరికీ చెప్పకూడదు. నీవు ఎవ్వరికైనా చెప్పావో 6 నెలలు లాకప్ లో వేస్తాను.” ఒక వేళ చెబితే ఇన్ స్పెక్టర్ నన్ను లాకప్ లో వేస్తాడని” కేవలం రాణికి రంజిత విషయం చెప్పాడు రవి.”

నల్లతుమ్మ నీడతో కరచాలనం

- మాకినీడి సూర్యభాస్కర్

ఈనాడు దళిత కవులు శక్తివంతమైన రచనలు చేస్తున్నారు. ఆ కోవలోనికి కొత్తగా వచ్చి చేరారు డా॥ గూటంస్వామి. దళిత నిబద్ధతను కాపాడుకుంటూ ‘నీలి పతాక’ను ఎగురవేశారు. యశోధర నవలతోపాటు, మధ్యలో ‘స్వామి శతకం’ పేర ఆటవెలదుల్లో సంప్రదాయ రచన చేశారు. ఈ రచనలతో రాటుదేలిన స్వామి, ఇప్పుడు తన స్వచ్ఛమైన అయిడెంటిటీనిస్తూ ‘నల్లతుమ్మ’ అనే వచన కవితా సంపుటిని వెలువరించారు. కవిగా తనను అధ్యయించడానికి వెనులుబాటు కలిగించారు.

ఈ సంపుటిలో ఉన్న 53 కవితలూ దాదాపుగా 53 వివిధ అంశాల్ని స్పృశిస్తాయి. పేపర్ బోయ్, ట్రాఫిక్ పోలీస్, గ్యాంగ్ మన్, గ్రామనౌకరు వంటి అతి సామాన్య వృత్తిగాళ్ల గురించి కవితలున్నాయి. పేపరుబోయ్ రాని రోజు, “చదువరులకు ఉదయానుభూతి కలుగదు.. వారి హృదయాంతరంగం తెరుచుకోదు” అంటారు. అలాగే గ్యాంగ్ మన్ ను చూడగానే “జారిపోడానికి సిద్ధంగా ఉన్నట్లు బిర్రబిగిసిపోతా” యంటారు. ఎవరూ స్పృశించని ఉత్తరాల తీగ, అమ్మోరు పీట, లాంతరు, లచ్చించారు వంటి అసామాన్య వస్తువులపైనా కవితలున్నాయి. ‘ఉత్తరాల తీగ’ను జ్ఞాపకాల మాలగా వర్ణిస్తూ, గత చరిత్రకు సాక్షిభూతమైన అటక మీది మానుపెట్టలో తాత భద్రంగా దాచి ఉంచిన పురాతన ఆత్మీయ నిధిని ఈసారి ఊరెళ్లినప్పుడు తెచ్చుకోవాలనుకుంటారు, కవి తన మూలాలను ఓసారి తడుముకోవడం కోసం, అలాగే ‘లాంతరు’ను వారసత్వ సంపదలాగా అపురూపంగా చూసుకోవాలంటారు. అలాంటి మరో వస్తువు ‘లచ్చించారు’ - పేదలపాలిటి పరమాన్నమే అంటారు.

“ఉన్నది పోగొట్టుకోవడం
ఆధునికమైతే
పోగొట్టుకోకూడని వాటిని

కాపాడుకోవడం అత్యాధునికమే” నంటూ అపురూప పురావస్తువుల పట్ల ఆప్యాయతను ప్రదర్శిస్తారు స్వామి. మన సంస్కృతి సంప్రదాయం కూడ అటువంటివేనని, అవి పోగొట్టుకోకూడదన్నది స్వామి కవిత్వ అంతస్సారం.

కోసనీమలోని ఒక పల్లెటూరిలో పుట్టిన స్వామి కవితల్లో తన నేటివీటికి సంబంధించిన మట్టిపరిమళాలు ఆత్మకథనాత్మక రీతిలో గుబాళిస్తాయి. స్వామి కవిత్వంలో ఇదొక పాయింట్, దళితత్వానికి మరోపాదం, దైవికంగానో, దైహికంగానో జరిగే నిత్య దైనిక సంబంధాలను కవిత్వీకరించే సద్యఃస్పందన మూడోపాదం - చాలా

కవితల్లో కనిపిస్తుంది. ఈ మూడు పాదాల కవితలూ, కవితనే స్వయంగా చెప్పుకున్నట్లు తన హృదయం స్పందనలే.. అనుభవాలే.. అనుభూతులే! అయితే అనుభూతిగాఢత అన్ని కవితల్లోనూ ఒకేలా ఉండదు. చివరి రెండుపాదాల కవితల్లోనూ కవి అనుభవాలు హృదయగతం కావు. మెదడు పరిధిలోనే అనుభూతులుగా మారుతున్న దశల్లోనే ఆలోచన ఆగిపోగా వెలువడిన కవితలివి. అనుభూతి హృదయగతమైనప్పుడు కవిత్వం ఆర్థతను అందుకొంటుంది. స్వీయాత్మికమైన మొదటిపాదం కవితల్లో ఈ గుణం పుష్కలంగా ఉండి అనుభూతి గాఢత కొంత హెచ్చుస్థాయిలో కనబడుతుంది. అయితే, చివరి రెండు విధానాల్లోని కవితల్లో ఆర్థత స్థానే పదునైన వ్యంగ్యం తొంగిచూస్తూ అలరిస్తుంది. పురిటిగడ్డగా చెత్తకుండీ పాలైన బాల్యం అంతరంగాన్ని ఆవిష్కరిస్తారేలా-

“మానవత్వం లేని మనుషుల మధ్య
ఇనుపగజ్జల తల్లి కబంధాలలో
నలిగిపోతున్న నాలాంటి వాళ్లు
నెత్తుటి ముద్దలా మారకముందే
మీ కామం ముఖాలకు ముసుగు తొడుక్కుని
ఈ దేశంలోని చెత్తకుండీలకు

కాస్త విశ్రాంతి నివ్వండి” అనడంలో వేదనాపూరితమైన వ్యంగ్యం పరితల మనసులను పిండేస్తుంది. ఈయన వ్యంగ్యానికి రెండు వేపులా పదునుండని నిరూపించారు.

అంబేద్కర్ విగ్రహాన్ని అవమానించిన సంఘటన, దళితపేటలో పార్టీ నాయకుని సహపంక్తి భోజనం, దళితగోవిందం, ఖైర్లాండ్ దుర్ఘటన వంటి వాటికి స్పందిస్తూ, అంబేద్కరీయ నేపథ్యంలో కులస్వామ్యాన్ని ఎండగడతారు. అంబేద్కర్ ను ‘గదిలో దీపంగా’ కీర్తిస్తూ

“అగ్రవర్ణ అహంకారాల గుండెలు పగిలినప్పుడల్లా
నీపై విరుచుకుపడటం చూస్తుంటే
బొరియల్లో దాక్కున్న గుంటనక్కలే గుర్తుకొస్తాయి..
నీ మెళ్లీ చెప్పువేసే చొట్టనాయాల్ని
నీ చూపుడు వేలుకే ఉర్రేస్తాం...” అంటూ పదునైన గొంతుతో

పలుకుతారు. రాజకీయ నాయకుల ‘ఉత్తమాటల ఊరేగింపుల్లో
“జాతర్లప్పుడు మూగజీవులు బలైనట్లు
రోడ్ పోలకు దళితులు బలికావడం
గొర్రె కసాయిని నమ్మినంత సహజం” అంటూ,

“మాక్కావల్నింది దళిత గోవిందం కాదు.. సహపంక్తి భోజనాలు కాదు..

మమ్మల్ని మనుషులుగా చూడండి.. చాలు!/శుద్ధి చేయాల్సింది మమ్మల్ని కాదు, మీ బుద్ధిని...” అంటూ విరుచుకుపడతారు.

“కులకావరం తలకెక్కితే/అబోతులా రూపాంతరం చెందడం తొంద ఊసరవెల్లి అయినంత సహజం” అంటూ కులస్వామ్యాన్ని దుయ్యబడతారు.

నిత్యం జరిగే సంఘటనలు కలవరపరచగా సద్యఃస్పందనతో రాసిన కవితలనేకం. వీటిలో కవిత్యం పాలు తక్కువైనా, ఆయా సంఘటనలకు మనసు చలించిన స్పందనలు ఒక నిజాయితీతో ఆర్థికా జాలువారతాయి. “కవిత్వాన్ని మహాహవ్యం చెయ్యడం కూడా ‘మహాహింస’ అవుతుందేమోనని ఎవరైనా అనగలగడానికి ఆస్కారమివ్వచ్చు ఈ కవితలు. అయితే వీటిల్లోనూ అక్కడక్కడ మనసును పట్టి ఆపే వాక్యాలు లేకపోలేదు. గౌతమి ఎక్స్ప్రెస్ దుర్ఘటన బాధితులకు నివాళులర్పిస్తూ, ఆ ‘విధివంచితలు’- “మృత్యువును ముందుగానే రిజర్వు చేసుకున్నా”రంటారు.

“ప్రమాదాలన్నీ సామాన్య బోగీలకే జరుగుతాయి ప్రాణాలన్నీ సామాన్య జనానికే పోతాయి...” అనడంలో అటువంటి ప్రమాదాలన్నీ అనుకోనివి కావనీ, కొందరికి తెలిసినట్టి జరిగేవనే ధ్వని వినిపిస్తుంది.

సాధారణంగా కవుల శిబిరం ప్రతిపక్షం. అయితే ‘రెచ్చగొట్టడమే పార్టీల ఎజెండా’ అవుతున్నందువల్ల పాలకపార్టీకే కాకుండా ప్రతిపక్ష ప్రతిపక్షేతర పార్టీలకు కూడా ప్రతిపక్ష అవతారం ఎత్తుతారు స్వామి. కవిగా ఈయనకు స్పందన కలిగించని వార్త లేదు. మహిళను వివస్రను చేసి మానంలో కారం పోసి హింసించిన మహిళా పక్షి వ్యాపారుల దుశ్చర్య, కొన్ని రాజకీయ పార్టీలు రాష్ట్రపతి ఎన్నికల్ని బహిష్కరించడం, బి.జె.పి. నాయకుడు వెంకయ్యనాయుడు రక్తం చిందించినా ముస్లిం రిజర్వేషన్లు ఆపుతామని ప్రకటించడం, ఎం.పిలు పార్లమెంటులో ప్రశ్నలు అడగడం కోసం డబ్బులు తీసుకున్న విషయం వంటి ఎన్నో సంఘటనలకు స్పందించారు స్వామి. అనుభూతి గాఢత ఘనీభవించిన కవితల్లోనే కాదు, ఈ కవితల్లో సైతం మానవత్వాన్ని అంతర్దీనంగా ధ్వనింపజేస్తారు స్వామి. “మానవత్వం మరచిన చోట మనిషిగా జీవించడం మృగత్వమే” అంటారు. అలాగే వుద్ధాశ్రమంలోకి అడుగు పెట్టిన తల్లిదండ్రులు ఆశించేది కొంచెం ప్రేమ, కొంచెం ఆదరణ అంటూ-

“ఎగరడం తెలిసాక అందరిని వదిలేయడానికి/మనమేమీ పక్షులం కాదు/ఎగరడం నేర్చిన వాళ్లని/వంచించడం మానవత్వం కాదు” అంటారు. భార్యాభర్తల్లో ఒకరు చనిపోతే మరొకరు ఆ చనిపోయిన తోడును చూసుకునే అద్దాలు పిల్లలు. భార్యావియోగం పొందిన మిత్రుని ఓదారుస్తూ

“మిత్రమా.. నీ భార్య ఎక్కడో లేదు/నీ గుండె గదిలో భద్రంగా ఉంది/నీ పిల్లల ఉచ్చాసన నిశ్వాసాల్లో ఉంది./వారి రక్తంలో ఉంది వారి కదలికల్లో ఉంది./వారి అణువణువున ఆపహించి ఉంది” అంటారు. బ్రతికి ఉండగా కూడా భార్యాభర్తలు ఒకరొకరు అలా చూసుకోగలిగితే కుటుంబం స్వర్గం అవుతుంది కదా అనిపిస్తుంది. ‘ఒక గాయం నుంచి...’ కవిత చదువుతుంటే, అవును, స్వర్గతుల్యమైనదేదైనా ఒక గాయం నుంచే

అవిర్భవిస్తుంది. బాధ తర్వాతో, శోకం తర్వాతో విచికిత్సయై వెలుగొందేదే జీవితాన్ని వెలిగించే తాత్త్వికత కాగలదు.

కేరింతలు లేని బాల్యాన్ని కలలో కూడా ఊహించలేరు స్వామి. తెలుగు సంస్కృతి మూలకందాయంగా సాగిన బాల్యంలోంచి ఎదిగిన కవి స్వామి- బాల్యం కోసం చాలా తపన పడతారు. నీటి చలమల్లాంటి బాల్యంలోకి పరకాయ ప్రవేశం చేసి ఆ జాడలను ఒడిసిపడతారు. పల్లె జ్ఞాపకాల బాల్య స్మృతుల నాస్టాల్జియా- బాల్యం పొదుపుకున్న పల్లెతనాన్ని బాల్యాన్ని పొదిగిన పల్లెదనాన్ని కవిత్వం చేశారు స్వామి. మనల్ని తన ఊరిపొలం మీదుగా చక్కర్లు కొట్టిస్తూ-

“వరినాట్లు పడిన నేల సాయంత్రానికి/పచ్చని చీర కట్టినట్లుండేది.. మూస తిరిగి, దుబ్బుచేసి/పొద్దు దశలో పువ్వారం తొడిగినప్పుడు పచ్చని చేను కాస్తా పసిడికాంతులతో/కనువిందు చేసేది..

పువ్వారం పరిమళాలకు తూనీగలు సీతాకోకలు../మత్తుగా గమృత్తుగా నాట్యం చేసేవి..

మా ఊరంటే పల్లె మెడలో అమర్చిన ‘పచ్చలహారం’ అంటూ బాల్యాన్ని తలపించే పల్లెదనాన్ని వర్ణిస్తారు. తూర్పుగోదావరి జిల్లా గ్రామీణ వ్యావసాయిక భాషా పరిమళం స్వామి కవిత్వంలో పువ్వారం తొడిగి వికసించింది. అలాగే ఇమేజరీ వస్తు సంబంధమైన పదాలు, పదబంధాలతో అలరిస్తుంది.

“మట్టే బంగారమైన ఈ లోకంలో/మనిషి విలువ ‘తరుగై’ పోయింది”/మా అమ్మ పెదవులు ఎర్రగా పండి పగిలిన/సీమ చింతకాయలయ్యేవి../పండిన పెసరకాయలు చిట్లినట్లు

ఒళ్లంతా చిటపటలాడతాది” వంటివి మంచి ఉదాహరణలు.

పల్లెతనాన్నీ బాల్యాన్నీ ఎంతగా ఆరాధించాలనుకున్నా, ప్రస్తుత సందర్భం దానికి తగినట్లు లేదు. గ్లోబలైజేషన్ వికృత దశ్చర్యతో పల్లెలూ, బాల్యమూ పసిదనాన్ని కోల్పోతున్నాయి. పసితనంలోనే పసివాడిన జీవితాలన్నీ అటువంటి బాల్యజీవితానికి సిండ్రిల్లా’ను ప్రతీక చేస్తారు కవి. ‘సెండర్’ అంటే బొగ్గు అని అర్థం. బొగ్గు నల్లగా ఉంటుంది. అందువల్ల సిండ్రిల్లా దళిత ప్రైవెట్ బాల్యానికి ప్రతీకై నిలుస్తుంది. చదువుకు నోచుకోకుండా దళిత బాలికలు ఇంటి పట్టునే ఉండిపోయి, తమకంటే ఇంకొంచెం చిన్నదైన బాల్యాన్ని సముదాయించే అపర అమృలవుతున్న సందర్భాన్ని చిత్రీకరించిన కవిత ‘సిండ్రిల్లా’. ఈ విధమైన దళిత స్పృహ చాలా కవితల్లో అంతర్దీనంగానో, సూచ్యంగానో తగుల్తూనే ఉంటుంది. ‘అమ్మోరు పీట’ను వర్ణిస్తూ-

‘మంచి చేపకర్రతో చేసిన అమ్మోరు పీట

నల్లగా నిగనిగలాడుతూ నా జాతిని గుర్తుకు తెచ్చేది’ అంటారు. పన్నువేదైనా అది నల్ల నినాదమై.. నల్లని నాదమై కంపిస్తుంటుంది స్వామి కవితల్లో. టైటిల్ కవిత ‘నల్ల తుమ్ము’లో దళిత స్పృహ అక్షరాక్షరంలోనూ నిబిడీకృతమైంది. నల్లనిదానవైనా నాణ్యమైన దానివంటూ ‘నల్లతుమ్ము’ను దళితత్వానికి ప్రతీకగా చెబుతూ-

“నిన్ను నరికిన చోటే- నువ్వు తిరిగి చిగురించడం చూసి

ఈ దేశంలో దళితుడు అణచబడుతున్నా

జీవించడం ఎలాగో నేర్చుకున్నారు” అంటూ శతాబ్దాల

సహస్రాబ్దాల కాలం నుంచీ అణచబడుతున్న తన జాతి జనులను

జీవన సందేశమిస్తారు కవి. నల్లతుమ్ము నీడతో కరచాలనం చేస్తూ...

చిలవలు పలవలుగా విస్తరించే తెగువకు అబ్బర పడుతూ!

పల్లెతనాన్ని పలవరించిన కవిత్వం

- వారప్రసాద్

కొన్ని జీవనదృశ్యాలు స్పందన కలిగిస్తాయి. ఉద్వేగం పెల్లుబుకేలా చేస్తాయి. గాఢమైన అనుభూతికి లోనుచేస్తాయి. జీవన ప్రయాణంలో ప్రతీ మానవహృదయానికి ఇలాంటి అనుభవాల సమాహారం ఎదురవుతూ ఉంటుంది. సృజనాత్మకశీలరు ఈ అనుభవాలకు తమ కళానైపుణ్యం ద్వారా ఆకృతినిస్తారు. ఒక పాట, ఒక కవిత, ఒక కథ, ఒక నవల, ఒక చిత్రం, ఒక నాటకం అలా పుట్టుకొచ్చేవే. ఆయా కళారూపాలను చూసినప్పుడు ప్రతిస్పందనగా మరోసారి ఉద్వేగం చెందుతారు. అనుభూతికి లోనవుతారు. ఆయా దృశ్యాల్లో తమ జీవితానుభవాన్ని చూసుకుంటారు. మమేకం చెందుతారు. వారు అనుభవించిన అనుభూతి గాఢతను బట్టి కళా ప్రతిభ నిర్ణయమవుతుంది. ఆయా జీవనదృశ్యాలను తమదైన రీతిలో ఆవిష్కరించడానికి ఆయా కళాకారులు నిరంతరం సాధన చేస్తుంటారు. కవి కూడా కళాకారుడే. గాఢంగా ప్రభావితమైన జీవనాంశాలకు కవి అక్షరాకృతినిస్తాడు. తను పొందిన అనుభూతిని అక్షరాలలో ప్రతిష్ఠించడానికి కవి కొత్త కొత్త మార్గాలకోసం అన్వేషిస్తాడు. అక్షరాలలో శక్తిని నింపడానికి, గాఢతను కూర్చడానికి కవి తపన చెందుతాడు. ఈ లక్షణాలన్నీ నిండుగా ఉన్న కవి విద్యాసాగర్. వెలుగుతున్న ప్రపంచంగా వర్తమానం కీర్తించబడుతున్న సందర్భంలో విద్యాసాగర్ తన కవిగోతును విభిన్నంగా వినిపించే ప్రయత్నం చేస్తున్నాడు. ఐఎఎస్ అధికారిగా పాలనాయంత్రాంగంలో బాధ్యతాయుతమైన, కీలకస్థానంలో ఉన్న ఈ కవి ఏం చెప్పన్నాడో, ఎలా చెప్పన్నాడో అనే ఆసక్తులతో పాటు ఈయన కవిత్వం రాయడం పట్ల ఆశ్చర్యమూ కలుగుతుంది. వ్యాపారప్రపంచంలో కవిత్వం రాయడం పనికిమాలిన పనిగా ప్రచారం చేయబడుతుంది. వాస్తవిక జీవితాలకు అతీతమైన క్రియగా కవిత్వాన్ని నిలబెట్టే చర్యలు ఒక పక్క కొనసాగుతుంటాయి. వీటన్నింటి మధ్య కవిత్వానికి విలువిచ్చి కవిత్వాన్ని రాయడం ప్రశంసార్హం.

తెలుగు కవితా లోకంలో తనదైన గుర్తింపు పొందిన విద్యాసాగర్ 'మనిషాకడే మనలేడు', 'విశాఖా ... నా విశాఖా!', 'నగరానికొచ్చిన నాగళ్ళు' వచన కవితా సంకలనాలు, 'భద్రాచలం మన్నెం కతలు' పుస్తకాలను వెలువరించారు. తాజాగా 'దీగుడు కింద అద్దపైంకు' కవిత్వాన్ని ఎమెస్కో బుక్స్ వారు ప్రచురించారు. ఈ కవితా సంపుటి పేరే ఒక ప్రత్యేకతను కనబరుస్తూ పాఠకుడిని ఆకర్షిస్తోంది. ఈ శీర్షికలో దీగుడు పదం అన్ని ప్రాంతాల వారికి అర్థం కాకపోవచ్చు. గుడిసెలోని మట్టిగోడలో దీపం పెట్టుకోవడానికి వీలుగా ఉండే చిన్ని గూడును 'దీగుడు' అంటారని కవి వివరణ. ముక్కలయిన అద్దంలోని ఒక ముక్కను అద్దంగా వాడుకుంటారు. అలాంటి అద్దపైంకు చాలావరకు అర్థమవుతుంది. అద్దం బతుకులు ఒక తరహా. అద్దపైంకు బతుకులు మరో తరహా అనేది ఈ శీర్షిక చదవగానే స్ఫురిస్తుంది.

అభివృద్ధి పేరుతో ఆధునికత వెలుగులీనుతున్నట్టుగా చెప్పబడే ప్రపంచంలో 'అద్దపైంకు' బతుకుల గురించి చెప్పడాన్ని ప్రత్యేకతగానే బావించాలి. 'దీగుడు కింద అద్దపైంకులో/ విశ్వమే వో శకలమైంది.' అద్దపైంకు బీదరికానికి ప్రతీకవుతుంది. ఆ అద్దపైంకులో విశ్వం ముక్కలుకావడాన్ని కవి ఆవిష్కరించాడు. పేదరికానికి కారణమైన వ్యవస్థ పట్ల నిరసనను కవి వినూత్నంగా వ్యక్తీకరించాడు. ఒక శక్తివంతమైన భావాన్ని వ్యక్తీకరించడం అంత సులువేం కాదు.

పరిణితి కలిగిన కవిత్వంలో తాత్విక స్పర్శ ఉండటం సహజం. ఈ కవి రాసిన ప్రతీ చరణమూ గాఢమైన, లోతైన భావాల్ని పొందుపరుచుకుని కవితా పాఠకుడిని ఒకంత పరీక్షకు గురిచేస్తుంది. ప్రతీ కవితనూ తడమాలే కానీ అనేక అంశాలను గమనించకుండా ఉండలేం. ఢిల్లీలోని తాజ్ మహల్ ను కవిత్వీకరించడానికి దాన్ని చూసిన ప్రతీ కవి ప్రయత్నిస్తాడు. విభిన్నంగా ఉండే వ్యక్తీకరణలు పాఠకుణ్ణి ఆకర్షిస్తాయి. 'చరిత్ర పిండేసిన పాత బట్టల మూటలా/ ఏమిటా అగుపిస్తున్నది?' (వెన్నెల్లో తాజ్ మహల్) అని తాజ్ మహల్ ను కవిత్వీకరించిన విద్యాసాగర్ పట్ల పాఠకుడి ఆసక్తి పెరుగుతుంది.

భూమి రియల్ ఎస్టేట్ వ్యాపార వస్తువుగా మారిన కాలంలో కవితా వస్తువుగా మారడం కూడా సహజం. రియల్ ఎస్టేట్ వ్యాపార పరాకాష్ఠతను కవి వ్యక్తీకరించిన తీరులో ఆగ్రహం శక్తివంతంగా వ్యక్తమవుతుంది. రెండు ప్రపంచాలుగా మారుతున్న నగరాలన్నిటికీ కవి ఇక్కడ వ్యక్తీకరిస్తున్న భావాలు సరిపోతాయి. హైదరాబాదు నగరాన్ని, హుస్సేన్ సాగర్ ని కొత్తగా చూపిస్తాడు - 'ఈ కొలన్నింకా/ప్లాట్ల చెట్టుగా మలచకుండా/మురికివైనా నీళ్ళతోనే ఉంచినందుకు/రిక్షాలు కూడా ఈ రోడ్లమీద/ఈనాటికీ తిరగలుగుతున్నందుకు -/నగరశోభ తగ్గతోందని పొమ్మనక పొగబెట్టినా/మురికి వాడలోనైనా గానీ ఉండనిచ్చినందుకు -/ తోపుడు బండిమీదైనా/కూరగాయలు ఊరగాయలు అమ్ముకుంటూ/మా బతుకులు మమ్ముల బతకనిస్తున్నందుకు -/మూల మలుపులో కాళీదోసెలు పోసుకున్నా/పూటగడిచే అవకాశం కొల్లగొట్టినందుకు -' (ఎవరికి ధన్యవాదాలు). వ్యాపారప్రపంచంలో మానవుడు మరిచిపోతున్న మానవీయకోణాన్ని గుండెను గుచ్చుకునేలా సాగింది అభివ్యక్తి. వ్యవస్థలోని అస్తవ్యస్త వ్యవహారాల పట్ల కవి తన నిరసనను సూటిగా వ్యక్తీ కరిస్తాడు. మానవజీవితాన్ని ప్రభావితం చేసే అనేక సామాజికాంశాలను కవి తన కవితలకు వస్తువుగా స్వీకరించాడు. తనదైన దృష్టితో బలమైన వాదనను, నిరసనను కవిత్వరూపంలో తెలియజేస్తాడు.

ఈ కవిత్వంలో సంస్కరణదృష్టిదే పైవేయి అవుతుంటుంది. అస్తిత్వవాదాల ప్రభావాన్ని గాఢంగా కవిత్వంలో ప్రతిబింబింపజేస్తాడు కవి- 'మారుమూల అని నా ఊరిని కొట్టేసిన/అహంకారుల కనైపుల మీద సన్నని దుమ్మె/వొక్కొక్క వెంట్రుక చెర్నాకోలై/నా జీవనాన్ని నిర్దేశించను /నువ్వెవరని ప్రశ్నిస్తాయి./నమూనాలు నాశనమౌతాయ్/ గాలికి కొత్త ఊపిరులు పోస్తాయి.' (నిశ్శబ్ద లయలకు ప్రతిధ్వనినై...) అనడం పాతుకుపోయిన వ్యవస్థ తాలూకూ నమూనాలను తీవ్రంగా నిరసించడం చూస్తాం. ఈ కవిత కింద 'ప్రపంచానికి కేంద్రం లేదు. అంచేత మారుమూల అనేమాట ఆధిపత్యధోరణికి సాక్ష్యం. అగ్రవాదానికి మూలమదే! అటువంటి అగ్రవాదాన్నీ ఆధిపత్య ధోరణిని అభిశంసిస్తా...' అన్న వివరణ ఉంటుంది. వొక్కొక్క వెంట్రుక చెర్నాకోలై అనడంలో కవి తాత్వికదృష్టిని గుర్తించగలం. సమిష్టిభావనను పూర్వపక్షం చేసే కవి ప్రయత్నం కనపడుతుంది. అలాగే 'కొత్తసూరీడు' కవితలో కూడా ఈ ప్రయత్నం చూస్తాం- 'సూర్యుడీరోజు జబ్బుపడ్డాడు/తను ఉదయించడమిక కుదరదనీ/తనమీద నమ్మకం పెట్టుకోవద్దనీ/అందుకనే వో దీపం వెలిగించమనీ/ఎవరూ తననార్పలేనంత బలంగా / స్వయంశక్తితో వెలగమనీ/ఆ దీపానికూడా చెప్పమన్నాడు./ఇప్పటిదాకా సరే నేనున్నాను/రోపో యినక తుఫాను రావచ్చు/సొంత శక్తితో వెలగకపోతే/తను తుఫానునెలా తట్టుకొంటుందీ/వెలుగుతూనే ఉండడమంత సులభంకాదు/అయినా బాధ్యత తీసుకున్నాక /నెరవేర్చాలి కదా/అని కూడా దీపానికి చెప్పమన్నాడంటూనే వెలిగించిన దీపం వంక చూశాను. /రిపరెపమంటూనే తను నిలబడుతూ/చుట్టుపక్కలను కాంతితో నింపుతోందది/వొక కొత్త సూరీడు పురుడు పోసుకుంటున్నాడు.' కవి వెదజల్లిన కవితా పదాలలో అనేక భావాలు ఆవిష్కారమవుతాయి. కవిత్వం చదువుకుంటూ పోతున్న పాఠకుడిలో కొత్తకొత్త ఆలోచనలకు ఆ కవిత్వపాదాలు పురుడుపోస్తుంటాయి. ప్రతీ కవితను కవి సీరియస్ గా రాశాడని గమనిస్తాం.

వ్యవసాయం గురించి తెలిసిన వారికి పరిగె అంటే తెలిసిఉంటుంది. వ్యవసాయ పనులు చేసిన వారికి 'మట్టిపరిగె' కూడా తెలిసి ఉంటుంది. వరిచేలు కోసిన తర్వాత కోసిన వరిని పనలుగా పేర్చుకుంటూ పోతారు. ఆ పనలను కట్టలు కడుతున్నప్పుడు, వాటిని కుప్పలు వేస్తున్నప్పుడు ఆ పొలంలో అక్కడక్కడా వరికంకులు పడిపోతుంటాయి. అలా పడిపోయిందే 'పరిగె'. పనలుగా పేర్చిన వరికంకుల నుండి కొన్నింటిని ఎలుకలు తమ బొరియలలోకి ఈడ్చుకుని పోయి నిల్వచేసుకుంటాయి. ఎలుకలను పట్టుకోవడానికి వచ్చే యానాదులు పొలాలన్నీ తిరుగుతూ ఆ ఎలుకల బొరియలను తవ్వి తడిమట్టి అంటుకుపోయిన వడ్డగింజలను శుభ్రం చేసుకుని తిండిగింజలుగా ఉపయోగించుకుంటారు. ఈ దృశ్యాన్ని కవిత్వీకరించిన కవి ఆ పదాలన్నింటిని కవిత్వంలోకి తీసుకొచ్చి భాషను సుసంపన్నం చేస్తున్నాడు. ఈ కవితలో యానాదుల జీవనరేఖల్ని ఆవిష్కరిస్తూనే మరుగున పడిపోతున్న పదాలను కవిత్వంలోకి వొంపుకోవడం పల్లెజీవితం పట్ల, వ్యవసాయం పట్ల కవి ఆపేక్షను వ్యక్తం చేస్తుంది- 'ఆకాసం కనికరిస్తే నేలమొత్తం పులకరిస్తాది./ఎకరమెకరం నిండు పంటలు పండినా/పందికొక్కలు దాసుకున్న/మట్టిగడ్డల మజ్జు సిక్కిన తాలు తపకే నాకు బత్తెం!' (మట్టిపరిగె)

అమ్మను గురించి భావనను వ్యక్తం చేయడంలో కవి వైవిధ్య అభివ్యక్తికరణ కించిత ఆశ్చర్య భావనను కలిగిస్తుంది- 'చేతులెత్తి నింగిని నే కింద లాగబోతుంటే/చూడు చూడు చూడు చూడు చిన్నా/నడిచే ఓ పరిమళం

నీ దగ్గరకొస్తోంది చూడు/చూడు చిన్నా చూడమంది./కళ్లు తెరిచి చూడగానే ఎదురుగా అమ్ముంది.' (అమ్మా ఆకాశాలు కవల పిల్లలే!). చాలా శక్తివంతమైన వ్యక్తికరణ. సినారె ఒక పాటలో 'విశ్వమంతా ఒకవైపు/ అమ్మ ఒకవైపు' అని అమ్మ గురించిన తన భావనను వ్యక్తికరిస్తాడు. ఇటువంటి వ్యక్తికరణలు హృదయాన్ని గాఢంగా హత్తుకుంటాయి. ఈ పుస్తకంలో మానవీయ అనుబంధాలను వ్యక్తపరిచే కవితలు కూడా పాఠకుడిని కదిలిస్తాయి. చాలా కవితలు సంక్షిప్తంగా ఉండి పూర్తిగా వాటి వ్యక్తికరణ అందకపోయినా కొన్ని పదాలు, కొన్ని వాక్యాలు బలమైన భావాల్ని ప్రసారం చేస్తాయి. ఆయా కవితల్లో అలాంటి పంక్తులు మెరుస్తూ కనిపిస్తాయి. పట్టణాలు మరిచిపోయిన అనేక పల్లెపదాలను ఈ కవిత్వం మనకు అపురూపంగా అందిస్తుంది. పల్లె పరిమళాన్ని, వ్యవసాయ సంస్కృతిని ఈ కవిత్వం అడుగుడుగునా ప్రతిబింబిస్తుంది. వర్తమాన జీవితం పట్ల, సామాజిక వ్యవస్థ పట్ల కవి పరిశీలన గమనించదగింది.

వ్యక్తికి ఆత్మవిశ్వాసాన్నిచ్చే వాక్యాలు కూడా వాటి పదునును పాఠకుడికి అందిస్తాయి- 'నువ్వున్న చోట నిలబడే/ఆ చోటు విలువ తెలుసుకొంటే/నీ పరిసరాలు పూచిన పువ్వుతావు/నువ్వున్న చోట నిలబడే/ నిన్ను నిలవ నివ్వని/దుర్మార్గాన్నిదిరించే నిజాయితీ నీదైతే/పరిసరాల పరిమళం నువ్వెతావు' (స్వాయుధం) పరిసరాలు పూచిన పువ్వు అనడం విద్యాసాగర్ కవితాశక్తికి అద్దంపడుతుంది. వ్యక్తిత్వం, సమర్థత, సామాజిక దృష్టి వంటి లక్షణాలతో మనుషులు పరిసరాలకు పరిమళాన్ని పంచాలన్న కవి ఆకాంక్ష పాఠకుడికి స్ఫూర్తిని కలిగిస్తుంది.

బాల్యాన్ని కవిత్వంలోకి వొంపిన తీరులో కూడా కవి ప్రత్యేకత కనిపిస్తుంది- 'ద్వార బంధాలే తప్ప/వి గోడలు లేని పెద్ద సంప్రంలో వో చేపిల్లలా/చెరువు బురదలో పుట్టిన తామర మొగ్గలా/ఆటపోట్ల మధ్య గడిచిపోయేదే అసలైన పనితనం/అన్ని దిక్కుల గాలి/అగిపోని అలలు/మనసు మూలాలను వెదికి తెస్తాయి/బతుకు పుస్తకానికి బాల్యమే పీఠికె/వొక్కడుగు ముందుకేసేందుకు/సాధనా పాఠాలు రావాలి' (బతుకు పండగ). బాల్యాన్ని భావిజీవితానికి పీఠికగా కవి ఊహించిన తీరు ఆకట్టుకుంటుంది. జీవితం పట్ల కవి సీరియస్ నెస్ కి ఈ కవిత ఉదాహరణ. బాల్యమని సరదాగా తీసుకోకుండా భావిజీవితపు దృశ్యాన్ని దాని అంతరంగంలో వొప్పించడం కవి ప్రత్యేకత. ఈ పుస్తకంలోని అన్ని కవితల్లోకి ప్రత్యేకమైన కవిత "సమస్తం సదివిస్తిమి గద సామీ...!". ఈ కవిత చక్కటి ప్లోతో సాగిపోతుంది. పల్లెజీవన దృశ్యాన్ని ఆవిష్కరిస్తూ సాగిన ఈ కవితను చిత్తూరు మాండలికంలో నడిపించడం విశేషం- 'రంగు రంగు గుడ్డల్లో బసునిండా జనం జూసి/అంతా బాగుండాదని అనుకోబాక/వ్లాస్టికు బిందెల మారిగనే వాల్ల కత/వి దిక్కు లేకపోతే యంగటేసురుడన్నట్టు/బతుకు బాధ మరిసిపోను/యర్రాతి పల్లె తోరణాలకు బోతాండరు.' తను తీసుకున్న వస్తువును విభిన్నంగా కవిత్వీకరించడానికి చేసిన కవి ప్రయత్నం ప్రతీ కవితలో వ్యక్తమవుతుంది. సాధారణ జీవితాల్ని, జీవిత సంక్షిప్తతలను కవిత్వీకరించిన విద్యాసాగర్ కవిత్వం ఎన్నో కొత్త భావాలను ఆవిష్కరించింది. భాషాపరంగా కొత్తపదాలను, పదబంధాలను సృష్టించింది. కొన్ని కవితలు సరళంగా ఉన్నా ఎక్కువ కవితల అర్థం గ్రహించడానికి కొంత సమయం తీసుకుంటాయి. కొన్ని ప్రతీకలు విషయాన్ని స్పష్టం కానివ్వవు. కవితల కింద వివరణ అలాంటి కొన్ని కవితల భావాన్ని పాఠకుడికి అందజేస్తాయి- వెరసి విద్యాసాగర్ కవిత్వం విలువైన కవిత్వంగా స్వీకరిస్తాం.

కవితలు

చీకటి!

ఎ.పుష్పాంజలి.

ఎంత భావుంటుంది!
చీకటిని తిట్టడం ఎందుకు?
చీకటి వెలుగుకు మరో పార్శ్వమేకదా,
ఎన్నో వెలుగులు తనలో లీనంకాగా,
చిక్కబడ్డదేగా చీకటి.
చీకటి లేకుంటే వెలుగెవరికి తెలుస్తుంది?
వెలుగులో అంతటినీ చూస్తావు
నిన్ను మరచిపోతావు
కాని చీకట్లో?
నిన్ను నువ్వే చూసుకుంటావు
వెలుగులో అందరితో మాట్లాడతావు
చీకట్లో నీతో నువ్వే భాషించుకుంటావు
వెలుగులో అందర్ని అంతటినీ గమనిస్తావుగాని,
చీకట్లో తెరుచుకునే నీ మనోనేత్రంతో
ఈ విశ్వాన్నే దర్శించగలవు
చీకట్లో నిశ్శబ్దం ఉంది
చీకట్లో నిర్మలం ఉంది
దానో శూన్యం, వేదం, వేదాంతం ఉంది
నువ్వు చూడగలిగితే
చీకట్లో అంతా ఉంది.

పాగచూరిన బతుకులు

కెంగారమోహన్

వలసెల్లిపోయింది ఊరు.
వాడ వాడలన్నీ నిర్మానుష్యమే
వీధుల్లో స్మశాన సందడి
పొద్దుగడవదు పూటగడవదు
ఏదో వెలితి
తెలిసి తెలియని వెలితి
అన్ని అంతరించి కాలగర్భంలో
చరిత్ర శిథిలాల క్రిందికెళ్లాయి. ఆత్మీయ సాక్షాత్కార ఉత్తరాలను
నాగలి నాదం లేదు సెల్ ఫోన్లు ఉర్రేశాయి.
కలుపు పాటా లేదు సంతలో వింతలు
వరి మదుల కళకళలు అశ్శీల ప్రకటనలు విని.
రిలయన్స్ ఫ్రెష్ లో దర్శనమిస్తున్నాయి. కేజీ టు పిజీ హోరులో
ఎడ్లబండ్ల చప్పుడు ఇప్పుడు పేదోటి సదువు విసిరేసిన
కర్ణకఠోరమైంది విస్తరాకయ్యింది.
యువత భవిత మెమెరికార్డు పొగచూరిన పేద, మధ్య తరగతి
వశమైంది. బతుకులు వేలానికొచ్చాయి.

కార్మిక కర్షక హక్కుల అణచివేత
అధికధరల సమ్మెట పోట్లు
నిత్యావసర వస్తువుల కొరత
సల్లబజారు వైపరీత్యం
ప్రపంచీకరణ తంత్రంతో
గ్రామీణ చేతివృత్తులను మింగేయడం
సెజ్ల పేరుతో
లక్షల ఎకరాలు భూములను లాక్కోవడం
రైతుల గుండెలను
ఆక్రందనల నిలయాలుగా మార్చటం
అరవై మూడేళ్ల స్వాతంత్ర్యం
మనకు ఇస్తున్న కానుకలు
విషజ్వాలలు విరజిమ్మే
ఫ్యాక్టరీల పొగమంచులో
మనకబారి పోతున్న బతుకులు
కాలువ్య నివారణ పేరుతో
విషకాలువ్య సమాజ నిర్మాణం

స్వాతంత్ర్యం బతకాలంటే!

- బి.జమున

రైతును కూలీగా మార్చిన
అవినీతి రాజకీయ యిజం
పెద్దపెద్ద కంపెనీలకు
పెద్ద పీట వేస్తూ
పేదవాడి నోటికాడి ముద్దను
లాక్సొంటున్న రాజకీయ రాక్షసకృత్యాలు
ధనయజ్ఞాలుగా మారుతున్న జలయజ్ఞాలు
ఆర్థిక మండళ్లుగా మారుతున్న
ప్రత్యేక ఆర్థిక మండళ్లు
కంచె చేసును మేసిందనడానికి
ఎన్నో ఎన్నో నిదర్శనాలు
కళావిహీనమైపోతున్న చేనేతరంగం

కంటితుడుపు చర్యలకే పరిమితమౌతున్న
ప్రభుత్వం
గ్రామాల్లో మంచినీటికి మాత్రం కరువు
మద్యానికి మాత్రం లేదు కరువు
ఇంద్రజాలికులను మించిన
మహేంద్ర జాలికుల తీరు ప్రభుత్వ వైఖరి
ఉద్యోగ- కార్మిక- జనజీవితం
ప్రశ్నార్థకం కాకుండా
హక్కుల సాధన కోసం
అవినీతి- అనైతికత- అక్రమాల
నిర్మూలనకు అందరూ కదలాల్సి
అప్పుడే స్వాతంత్ర్యం బతుకుతుంది.

కొత్త పుస్తకాలు

కల్లోల సంద్యలో మహాకవి సంఘర్షణ
శ్రీశ్రీ-దిగంబర కవులు- విరసం
నిఖిలేశ్వర్
పేజీలు: 32; వెల: 10/-
లభ్యత: 9177881201

1968-1975 మధ్య కొనసాగిన తెలుగు ఉద్యమ సాహిత్యం ఒక కీలకమైన ఘట్టం. తిరుగుబాటు ధోరణి నుంచి విప్లవ దిశవైపు పయనించిన సాహిత్య- సాంస్కృతిక దశ అది. ఆ సందర్భంలో మహాకవి శ్రీశ్రీ నిర్వహించిన పాత్రకు అనేక కోణాలు ఉన్నాయి. ముఖ్యంగా దిగంబర కవులు, విరసం, సంస్థాగత సందర్భాలలో శ్రీశ్రీగారు నాకు రాసిన లేఖలకు ఒక చారిత్రక ప్రాముఖ్యత ఉంది.

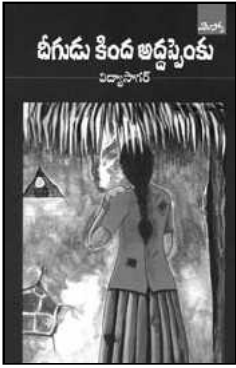
- రచయిత

మనసు పావన గంగ
సుధామ
పేజీలు: 95 వెల: 75/-
లభ్యత: విశాలాంధ్ర, నవయుగ,
పాలపిట్ట బుక్ హౌస్

వివిధాంశాలకు సంబంధించిన గేయాలన్నీ ఈ కావ్యంలో ఉన్నాయి. అలతి అలతి పదాలతో అనల్పమైన భావాలను వ్యక్తపరచడమే కదా లలితగీతానికుండే విశిష్టత! ఏ విషయం చెప్పినా దానికి సమత్యలమౌ పదాలతోను, సముచితమౌ భావాలతోను తనదైన శైలిలో ఒక ప్రత్యేకతను, నవ్యతను చేకూర్చేందుకు ప్రతి గేయంలోను కవి సుధామ చేసిన కృషి అభినందనీయం.

- మహాభాష్యం చిత్తరంజన్

దీగుడు కింద అద్దపైంకు
విద్యాసాగర్
పేజీలు: 118; వెల: రూ.50/-

లభ్యత: 0866-2436643, 6460633
 దీగుడికి అర్ధం ఒక్కముక్కలో చెప్పాలంటే 'దీపం పెట్టుకొనే గూడు' అని. అయితే 'దీగుడు' అనే పదం సామాజిక, ఆర్థిక అసమానతలను తెలపగలగడం ఇందులోని విశేషం. ఓ మొండిగోడ మాత్రమే ముందు గోడగా ఉన్న గుడిసెకు ఆ గోడ మధ్యలో (ఎప్పుడైనా ఆరిపోయే స్థితిలో ఉండే) దీపం పెట్టుకోవడానికి ఉన్న చిన్న ఏర్పాట్లే దీగుడు. ఇలాంటి స్థితిలో ఉన్నవాళ్లకు నిండు అద్దం కొనుక్కోలిగే స్థితి కూడా ఉండదు. పగలిపోయిందని ఎవరో పారేసిన అద్దం పెంకుని ఈ దీగుడు కింద పేడముద్ద మీద అంటుపెట్టి పెట్టుకుంటారు. మా ఊరి భాషలో దీన్ని 'అద్దపైంకనే' అంటారు.

-విద్యాసాగర్

మా ఊరు మహాకావ్యం
ఎన్.గోపి
పేజీలు: 108; వెల: రూ.60/-
లభ్యత: 040 27037585,
విశాలాంధ్ర అన్ని భాషాచిట్టె

మా ఊరి ఆకాశం, మా ఊరి కొండ ఊరినిండా గాలిలో వ్యాపించిన ధూళి ఎవరో ఎప్పుడో రాసిన పెద్ద కవితలే. కాల పరిమితి లేనివి ఎప్పటికీ అయిపోనివి. చిత్రమేమిటంటే చదివిన దానికే ఇవాళ మరో కొత్త స్ఫురణ! క్షణక్షణం నవనవంగా.

- రచయిత

అకుపచ్చని సజీవ సముద్రం నా నేల
అద్దపల్లి రామమోహనరావు
పేజీలు: 53; వెల: 40/-
లభ్యత: 9849150303

గ్లోబుకి అన్నివైపులా క్షణాల బిందువులుగా కాలం ప్రవహిస్తూనే ఉంటుంది ఎక్కడి ఆకాశం అక్కడ ప్రతిబింబిస్తూనే ఉంటుంది ఎవరి ఆకాశాన్ని వారే

మోసుకుపోవాలి

ఎవరి సంధ్యాదీపాన్ని వారే వెలిగించుకోవాలి.

పలుకరించే పరిమళాలు
డాక్టర్ తిరుమల శ్రీనివాసాచార్య
పేజీలు: 108; వెల: 75/-
లభ్యత: ప్రజాశక్తి, విశాలాంధ్ర,
నవోదయ, ఆంధ్రస్వాతంత్ర్య పరిషత్ లో.

ఈనాటి సమాజాన్ని కలత పెడుతున్న వివిధ సమస్యలనూ వాటి పరిష్కారాలనూ యథాశక్తి సూచించాను కవితాత్మకంగా ఈ ఖండికలలో. హద్దులను దాటిన చాలా మందికి అర్థంకాని మన ప్రజాస్వామ్య గతినీ ఈ కావ్యంలోని ముక్తకాలలో వ్యక్తం చేశాను.

- రచయిత

తెలుగుభాష-ప్రజాసాహిత్యం' పై సదస్సు భాషను సులభతరం చేయాలి

సుందరయ్య వికాస వేదిక ఆధ్వర్యంలో సెప్టెంబర్ 19న ఉదయం 'తెలుగు భాష - ప్రజాసాహిత్యం' అంశంపై సదస్సు జరిగింది. ఈ సదస్సులో సాహితీప్రపంచి రాష్ట్ర అధ్యక్షులు తెలకపల్లి రవి ప్రధాన ప్రసంగం చేశారు. ఆయన మాట్లాడుతూ- గురజాడ, తాపీ ధర్మారావు, కాళోజీ నారాయణరావుల జయంతులను పురస్కరించుకుని 'తెలుగు భాష-ప్రజాసాహిత్యం' అంశంపై సదస్సు నిర్వహించుకోవటం చాలా సంతోషించాల్సిన విషయమన్నారు. ఈ ముగ్గురూ కూడా తెలుగుభాషకు తమ సాహిత్యం ద్వారా పట్టం కట్టినవారేనన్నారు. ఈ రోజున తెలుగు భాష గురించి చర్చించుకోవడం ఈ భాషకు ఏర్పడిన దుస్థితికి అద్దం పడుతుందన్నారు. గురజాడ తెలుగుభాషను తన సాహిత్యంతో సుసంపన్నం చేశారన్నారు. ఆనాటి వరకూ సాహిత్యంలో గ్రాంథికభాష రాజ్యమేలుతుంటే దాన్ని వెనక్కు నెట్టి వ్యవహారికంలో రచనలు సాగించి తెలుగు భాషకు ఎనలేని మేలుచేసినవాడు గురజాడ అన్నారు. అప్పటివరకూ దేశాలను సరిహద్దులతో, భౌగోళికంగా చూస్తూ దేశభక్తి గేయరచనలు వస్తే దానికి భిన్నంగా గురజాడ 'దేశమును ప్రేమించుమన్నా మంచి అన్నది పెంచుమన్నా/ దేశమంటే మట్టి కాదోయ్, దేశమంటే మనుషులోయ్' అంటూ ప్రజాభాషలో సంచలనం కలిగించాడన్నారు. గురజాడ రాసిన కన్యాశుల్కం ప్రజాసాహిత్యానికి సజీవ సాక్ష్యమన్నారు. ఆనాటి వరకూ దైవభక్తి, రాజభక్తితో సాగుతున్న సాహిత్యాన్ని దేశభక్తివైపు మరల్చిన

వాడు గురజాడ అన్నారు. ప్రజలకు అర్థమయ్యే భాషలో సాహిత్యం రావాలని గురజాడ కోరుకున్నారని, సాహిత్యం చదివితే దేశంపై అభిమానం కలగాలన్న మానవ సత్యాన్ని చెప్పాడన్నారు. అలాంటి గురజాడ స్ఫూర్తితో తెలుగుభాషను మరింత ప్రజాస్వామికం చేయాల్సిన అవసరం ఉందన్నారు. తాపీధర్మారావు మొదటి గ్రాంథికవాదిగా ఉన్నా అనంతరం ప్రజల భాష అవసరాన్ని గుర్తించారన్నారు. పాతపాళీ అని రచనలు చేసిన తాపీధర్మారావు కొత్తపాళీ పేరుతో సరళభాషలో రచనలు చేసి సుసంపన్నమైన సాహిత్యం సృష్టించారన్నారు. 'దేవాలయాలపై బూతుబొమ్మలెందుకు?' 'పెళ్ళి దాని పుట్టుపూర్వోత్తరాలు' వంటి రచనలు మూఢనమ్మకాలపై సమ్మెటపోట్లని అన్నారు. తాపీధర్మారావు చలనచిత్ర జర్నలిజానికి కూడా ఆద్యులని పేర్కొన్నారు. కాళోజీ నారాయణరావు అచ్చమైన ప్రజల భాషలో రాసి తెలుగు భాషకు సేవచేశారన్నారు. వీరి స్ఫూర్తితో తెలుగుభాషను సుసంపన్నం చేసుకోవడానికి ప్రతీ తెలుగు వ్యక్తి కృషిచేయాలని కోరారు. ఈ సభకు అధ్యక్షత వహించిన ప్రముఖ కవి హిమజ్జ్వల మాట్లాడుతూ ప్రపంచీకరణ విధానాల వల్ల అన్ని భాషలకు దయనీయ పరిస్థితులు ఏర్పడుతున్నాయని అన్నారు. ఈనాడు భాషను ప్రజాస్వామీకరించుకోవాల్సిన ఆవశ్యకత మరింతగా పెరిగిందని అన్నారు. భూస్వామ్య సంస్కృతీ విలువలకు వ్యతిరేకంగా భాషను ప్రజలకు సాన్నిహిత్యం చేయాలని అన్నారు. సుందరయ్య వికాస వేదిక వంటి సంస్థలు ఆ విధమైన కృషి చేస్తున్నందుకు అభినందించాల్సి ఉందన్నారు. గురజాడ, తాపీ ధర్మారావు, కాళోజీలను స్మరించుకోవడమంటే తెలుగుభాషకు వారు చేసిన కృషిని

ఢిల్లీలో 'జనంపాట- జనం మాట' సుద్దాల హనుమంతుకు ఘన నివాళి

తెలంగాణ సాయుధ పోరాట యోధుడు, ప్రజా కవి సుద్దాల హనుమంతు శతజయంతి ఉత్సవం ఢిల్లీలో ఘనంగా జరిగింది. ఈ సందర్భంగా ఏర్పాటు చేసిన 'జనంపాట-జనం మాట' కార్యక్రమం స్థానిక తెలుగు ప్రజలను ఉర్రూతలూగించింది. మూడు గంటలకుపైగా ఏకబిగిన సాగిన సాంస్కృతిక కార్యక్రమాలు ఆహూతులను కట్టిపడేసింది. ఆదివారం ఇక్కడి ఆంధ్రప్రదేశ్ భవన్ లో సాహితీ, ఆంధ్ర అసోసియేషన్ సంస్థలు సంయుక్తంగా ఏర్పాటు చేసిన ఈ కార్యక్రమానికి తెలుగు ప్రజలు పెద్ద సంఖ్యలో హాజరయ్యారు. పాత్రికేయులు ఎ.కృష్ణారావు అధ్యక్షతన ఈ సందర్భంగా జరిగిన సదస్సులో ప్రజాశక్తి పూర్వ సంపాదకులు వి.శ్రీనివాసరావు, సినీ గేయ రచయిత సుద్దాల అశోక్ తేజ, గాయకుడు గోరటి వెంకన్న, అశుకవి అందెశ్రీ, ఆంధ్రా అసోసియేషన్ అధ్యక్షులు కోటగిరి వెంకటేశ్వరరావు పాల్గొన్నారు. ప్రపంచీకరణ ప్రభావం వల్ల ప్రజా కళలు కార్పొరేట్ కౌగిలిలో విలవిలలాడుతున్నాయని తన ప్రారంభోపన్యాసంలో శ్రీనివాసరావు పేర్కొన్నారు. 'కామన్ వెల్త్ క్రీడల కోసం తాను రూపొందించిన ఢిమ్ సాంగ్ కు ఎఆర్ రహమాన్ ఐదున్నర కోట్లు వసూలు చేశారు. పల్లెటూరి పిల్లగాడా.. అంటూ తెలంగాణ ప్రజానీకాన్ని తట్టిలేపిన సుద్దాల హనుమంతుకు మనం ఎన్ని కోట్లు ఇవ్వాలి? ప్రజల కోసం పని చేశాడు కాబట్టే వంద సంవత్సరాల తర్వాతా ఆయన్ను మనం స్మరించుకుంటున్నాం. ఆయన ప్రజాభక్త హనుమంతు.. రామభక్త హనుమంతు కాదు. కాబట్టే ఆయన చిరంజీవి' అని శ్రీనివాసరావు వ్యాఖ్యానించారు. అవార్డులు, రివార్డులు లేకపోయినా ప్రజలిచ్చిన ప్రజాకవి అన్న బిరుదు ముందు అన్నీ దిగిదుడుపేసిన పేర్కొన్నారు. ప్రజా కళలను హనుమంతు వంటి

ప్రజా కళాకారులను ప్రభుత్వాలు ఉద్దేశపూర్వకంగానే మరుగునపరిచే ప్రయత్నం చేస్తున్నాయని విమర్శించారు. వ్యాపార ధోరణుల మధ్య చిక్కిశల్యమౌతోన్న ప్రజా కళలను కాపాడటమే హనుమంతుకిచ్చే నిజమైన నివాళి అని ఆయన పేర్కొన్నారు. తెలంగాణ ప్రజల దుర్భర జీవిత పరిస్థితులే తన తండ్రిని ఒక ప్రజాకవిగా మార్చాయని అశోక్ తేజ పేర్కొన్నారు. ఆర్య సమాజంలో క్రియాశీలంగా పనిచేసిన తన తండ్రిని పేదల బాధలే కమ్యూనిస్టుగా మలిచాయని వివరించారు. నూరు ఉపన్యాసాలు, నాటికల కంటే ఒక్క పాట ఎంతో శక్తివంతమైనదని హనుమంతు సుదృఢంగా నమ్మారని పేర్కొన్నారు. సుద్దాల హనుమంతు ట్రస్ట్ ఆధ్వర్యంలో ఇకపై ప్రతిఏటా జానపద గాయకులు, పరిశోధకులకు అవార్డు ఇవ్వనున్నట్లు అశోక్ తేజ ప్రకటించారు. ఆస్తులు కూడబెట్టే అవకాశాలు ఉండీ, ప్రజల కోసం జీవితాన్ని త్యాగం చేసిన హనుమంతే తమకు స్ఫూర్తిని వెంకన్న పేర్కొన్నారు. వేమన, అన్నమాచార్య వలె సుద్దాల నిజమైన ప్రజాకవి అని ప్రశంసించారు.

అలరించిన జానపదాలు

సదస్సు అనంతరం వక్రలు పాడిన జానపదాలు శ్రోతలను విశేషంగా ఆకర్షించాయి. మూడు గంటలకుపైగా ఎంతో ఉత్సాహంతో సభికులు ఈ కార్యక్రమంలో లీనమవ్వడమే ఇందుకు నిదర్శనం. పల్లె కన్నీరు పెడుతుందో.. అంటూ వెంకన్న, నేలమ్మనేలమ్మ నేలమ్మా... అంటూ అశోక్ తేజ, నది నడిచిపోతున్నదీ.. అంటూ అందెశ్రీ ఉత్తేజపూరితంగా పాడిన పాటలు ఢిల్లీ తెలుగు ప్రజలను స్పందింప చేశాయి. ప్రజా కళాకారులు చైతన్య, ఉదయ తదితరులూ ఈ కార్యక్రమంలో పాల్గొన్నారు.

గుర్తుచేసుకోవడమే నన్నారు. వారి సాహిత్యం సరళంగా ఉండి ప్రజలను జాగృతం చేయడానికి ఉపకరించినది, ఆ వారసత్వాన్ని కొనసాగించ దానికి మనందరం కృషిచేయాలని అన్నారు.

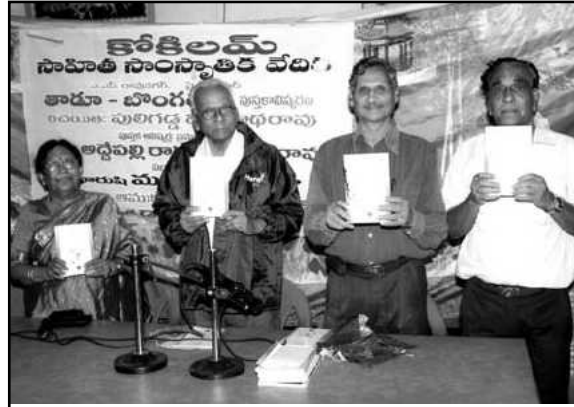
ప్రసంగం అనంతరం పలువురు కవులు, ఉపాధ్యాయులు, యువకులు చర్చలో పాల్గొని స్పందించారు. ప్రతీచోట తెలుగుభాష పక్షీకరణకు గురవ్వడం పట్ల వేదన వ్యక్తం చేశారు. ప్రభుత్వం తెలుగుభాషను ప్రజలకు సన్నిహితం చేయడానికి చర్యలు తీసుకోవాలని కోరారు. అనంతరం జనకవనం జరిగింది. ఈ జనకవనంలో పొత్తూరి సుబ్బారావు, పూసల రజనీగంగాధర్, కిశోర్, గజవెల్లి, ఆచార్య నరేంద్ర, జి. యాదగిరి రావు, మోపిదేవి

వెంకటరమణ, వడ్డేపల్లి నర్సింగరావు తదితరులు తమ కవితలు చదివారు. మానస రఘుశ్రీ, న్యాయవాది దుర్గాప్రసన్న, పాత్రికేయుడు చంద్రమోహన్, ఇ-తెలుగు ప్రచారకర్త చక్రవర్తి తదితరులు చర్చలో పాల్గొన్నారు. సుందరయ్య విజ్ఞానకేంద్రం ట్రస్టు కార్యదర్శి వై. సిద్దయ్య గారు మాట్లాడుతూ సుందరయ్య వికాసవేదిక నిర్వాహణలో భాగస్వాములు కావాలని అందరినీ కోరారు. ఈ వేదికను ప్రయోజనకరమైన ఆలోచనలను రేకెత్తేవిధంగా రూపొందించడానికి కృషిచేస్తున్నామని అన్నారు. ప్రతీ నెలా మూడవ ఆదివారం జరిగే ఈ సదస్సులను జయప్రదం చేయాలని కోరారు. సుందరయ్య వికాస వేదిక కన్వీసర్ వారప్రసాద్, తంగిరాల చక్రవర్తి ఈ కార్యక్రమాన్ని సమన్వయం చేశారు.

‘కోకిలమ్’ ఆధ్వర్యంలో

“తాడూ- బొంగరం” పుస్తకావిష్కరణ

పులిగడ్డ విశ్వనాథ రావు రచించిన హాస్యరచనల సంపుటి “తాడూ-బొంగరం”ను ఆగస్టు 28న హైదరాబాద్‌లో డా॥ ఎ.ఎస్.రావునగర్‌కు చెందిన కోకిలమ్ సాహితీ సాంస్కృతిక వేదిక ఆధ్వర్యంలో జరిగిన సభలో సుప్రసిద్ధ కవి డా॥ అద్దేపల్లి రామమోహనరావు ఆవిష్కరించారు. రచయిత సామాన్య సంఘటనలను సున్నిత హాస్యంతో మేళవించి అక్షరబద్ధం చేశారని, ఈ రచనలు చదువరులను కూడా అటువంటి సంఘటనల గురించి రాయడానికి ప్రేరేపిస్తాయని ఆయన చెప్పారు. డా॥ ఎ.ఎస్.రావు నగర్‌లోని సీనియర్ సిటిజెన్స్ అసోసియేషన్ ప్రాంగణంలో జరిగిన ఈ సభకు అధ్యక్షత వహించిన కేంద్ర సాహిత్య అకాడమీ పురస్కార గ్రహీత మునిపల్లె రాజు పులిగడ్డ విశ్వనాథరావు హాస్య వ్యంగ్య శైలిని ప్రశంసించారు. ప్రఖ్యాత రచయిత్రి డా॥ ముక్తేవి భారతి ఈ సభలో శ్రీకృష్ణ దేవరాయలు రచించిన ‘అముక్త మాల్యద కావ్య విశేషాల’పై ప్రసంగిస్తూ రాయలు బహుముఖ ప్రజ్ఞాశాలి అని, ఆయన ఈ

కోకిలమ్ సాహితీ సాంస్కృతిక వేదిక ఆధ్వర్యంలో హైదరాబాద్‌లో డా॥ఎ.ఎస్.రావునగర్ సీనియర్ సిటిజెన్స్ అసోసియేషన్ ప్రాంగణంలో ఆగస్టు 28న జరిగిన సభలో పులిగడ్డ విశ్వనాథరావు రచించిన హాస్యరచనల సంపుటి “తాడూ-బొంగరం”ను సుప్రసిద్ధ కవి డా॥ అద్దేపల్లి రామమోహనరావు ఆవిష్కరించారు. చిత్రంలో సభాధ్యక్షులు కథారుషి మునిపల్లె రాజు, ప్రముఖ రచయిత్రి డా॥ ముక్తేవి భారతి, పులిగడ్డ విశ్వనాథరావు

ప్రబంధంలో “యమునాచారి చరిత్ర”లో వివరించిన రాజనీతి అద్భుతమని అది అన్ని కాలాలకీ వర్తిస్తుందని పేర్కొన్నారు.

భద్రాద్రిలో ఘనంగా

తెలుగు భాషా దినోత్సవం

భద్రాచలం సాహితీ ప్రవంతి ఆధ్వర్యంలో స్థానిక లిటిల్ ఫ్లవర్స్ విద్యా సంస్థల ప్రాంగణంలో గిడుగు రామ్మూర్తి పంతులు గారి జయంతి అయిన తెలుగు భాషా దినోత్సవం డి.వి.కృష్ణమూర్తిగా అధ్యక్షతన ఘనంగా జరిగింది. ముందుగా భాషాభిమానులందరూ స్థానిక అంబేద్కర్ సెంటర్ నుండి లిటిల్ ఫ్లవర్స్ విద్యా ప్రాంగణం వరకు- “తెలుగు భాష వర్ణిల్లాల్లి” అంటూ నినాదాలు చేస్తూ సాహితీ ప్రవంతి చక్కటి ర్యాలీ నిర్వహించింది. ముందుగా తాతోలు దుర్గాచారి సభకు ఆహ్వానం పలుకుతూ తెలుగు భాషా దినోత్సవం జరుపుకోవడం మనందరికీ గర్వకారణమని, అతిథులను ఆహ్వానం పలికారు. తదుపరి ప్రధాన వక్త అయిన “అభినవ మొల్ల” చక్రవర్తుల లక్ష్మీనర్సమ్మ గారు మాట్లాడుతూ- గిడుగు రామ్మూర్తి పంతులు తెలుగు వ్యవహారిక భాషగా రూపొందించి పండిత పామరులకు సైతం అర్థమయ్యే రీతిలో మలచి సేవలందించారు. అలాగే నేటి పాశ్చాత్య భాషావ్యామోహంతో తెలుగు భాషకు పెను ప్రమాదం పొంది వుందని ప్రభుత్వం, ప్రజలు దీని అభివృద్ధికి నడుం బిగించాలని సందేశమిచ్చారు. ఎంతో కాలంగా ఈ భద్రాచలంలో

సాహితీ ప్రవంతి వారు ‘సాహితీ బంధు’ మాగంటి సూర్యంగారి ఆతిథ్యంలో ఎన్నో సాహిత్య కార్యక్రమాలు నిర్వహిస్తున్నారని, వినుతంగా- తెలుగు భాషా దినోత్సవాన్ని, చక్కటి ఊరేగింపుతో ఘనంగా నిర్వహించారని, తెలుగు మన సొత్తు అని, దీన్ని కాపాడుకోనే బాధ్యత మనపైనే ఉందని మిగతా ఉపన్యాసకులు ఉపన్యసించారు. ఉపన్యాసకుల్లో శ్రీ బి.ఎస్.ఆర్. అంజనేయశాస్త్రి, శ్రీధిరాల వెంకటాచారి, జీవరత్నం, డి.ఆర్.ప్రసాద్, ఐ.వి. అమ్మిరాజు, విష్ణుమూర్తి, రాహుల్, జీవా, ఆవుల సుబ్బారావు, అధ్యక్షులు మాల్యశ్రీ, రామరాజు తదితరులు వున్నారు. ఇంకా ఈ సభలో కామేశ్వరరావు, నాగేశ్వరరావు, జి.తులసీదాసు, తిరుపతిరావు, నాగ్‌కుమార్, అనూప, పల్లవి, సాహితీ, శ్రీనివాస్ తదితరులు పాల్గొన్నారు.

సాహితీ స్రవంతి ఆధ్వర్యంలో 'జనకవనం'

సెప్టెంబర్ 5వ తేదీ మహబూబ్ నగర్ ఎల్ఐసీ కార్యాలయం మీటింగ్ హాలులో సాహితీ స్రవంతి ఆధ్వర్యంలో నవీన్ అధ్యక్షతన 'జనకవనం' ఘనంగా జరిగింది. సిబిటియు జిల్లా నేత ఎస్.ఎం. ఖలీల్ ఈ సభలో ముఖ్య అతిథిగా హాజరై 'అసంఘటిత కార్మికుల సమస్యలు... పరిష్కారానికి కథలు, కవితలు, పాటలు, గీతాలు, గేయాలు కవులు రాయాలనీ, రేవటి పౌరుల్ని తీర్చే ఉపాధ్యాయ వర్గం ఎంతో బాధ్యతాయుతమైన అక్షర సృజన సాగించి సమ సమాజ స్థాపనకు సారధులు కావాలని, కవి సమ్మేళనంలోని కవులందరినీ ఆభినందిస్తూ ప్రసంగించారు. ఈ జనకవనంలో సాహితీ స్రవంతి రాష్ట్ర నాయకులు శ్రీ వల్లభాపురం జనార్దన. ఖాజా మొయిద్దీన్, నవీన్, కె.ఎల్. సత్యవతి, వి. కాళిదాసు, బి. జమున తదితరులు పాల్గొని స్వీయ కవితాగానం చేసి ప్రేక్షకుల్ని ఆహుతుల్ని అలరించారు.

బహుముఖ ప్రజ్ఞాశాలి... ఆరుద్ర

హైదరాబాద్ మానస ఆర్ట్ థియేటర్స్ ఆధ్వర్యంలో ఆచార్య ఖండవల్లి లక్ష్మీరంజనం ప్రాచ్యాంధ్ర ప్రభుత్వ కళాశాలలో ఆగస్టు 31న ప్రసిద్ధ సినీ కవి, పరిశోధకులు డాక్టర్ ఆరుద్ర జయంతి సభ జరిగింది. కళాశాల ప్రిన్సిపాల్ డాక్టర్ ఎం.వాసంతి అధ్యక్షతన జరిగిన ఈ కార్యక్రమానికి ప్రముఖ సినీ జర్నలిస్ట్, వ్యాఖ్యాత, సినీ విజ్ఞాన విశారద ఎస్.వి.రామారావు ముఖ్య అతిథిగా విచ్చేసి, ఆరుద్ర చిత్ర పటానికి పుష్పమాల సమర్పించి జ్యోతి ప్రకాశనం గావించారు. అనంతరం మాట్లాడుతూ-ఆరుద్ర గారు అనేక ప్రక్రియలను ఆవిష్కరించారని, తెలుగు భాషను, సంస్కృతిని తన రచనల ద్వారా సుసంపన్నం చేశారని, ఆయన పాటలను ఉదాహరిస్తూ ప్రసంగించారు. ఆరుద్ర హాస్య ప్రియులని, పని రాక్షసులని, శ్రమ విలువ తెలిసిన వారిన చెబుతూ- వారి కూసలమ్మ పదాలు, త్వమేవాహం చరిత్రలో శాశ్వతంగా నిలిచిపోతాయని తెలియజేశారు. సభాధ్యక్షులు డాక్టర్ వాసంతి గారు - ఆరుద్ర పాటలను నవరసాలంకృత ఉదాహరణలతో పాడి వినిపించారు. ఆచార్య ఖండవల్లి లక్ష్మీరంజనం గారితో ఆరుద్రగారి పరిచయాన్ని గుర్తు చేసుకున్నారు. విశిష్ట అతిథి రఘుశ్రీ మాట్లాడుతూ ఆరుద్ర గారి సాహితీ తత్వాన్ని,

తెలుగుజాతిని వారు చేసిన సాహిత్య కృషిని వివరించారు. విద్యార్థులు ఆయనలా అన్ని రంగాలలో నిష్ఠత సాధించాలన్నారు.

వక్త డా॥ నోరి రాజేశ్వరరావు తమ ప్రసంగంలో ఆరుద్రతో స్పృతులను గుర్తు చేసుకున్నారు. ఇంకా సభలో డా.పి.లలితావాణి, డా॥ కె.జ్యోత్సు ప్రభ, ఎస్.రఘువీరప్రతాప్ ఆరుద్రగారిని స్మరించుకున్నారు. ఈ సందర్భంగా ముఖ్య అతిథి ఎస్.వి.రామారావుగారికి ఆత్మీయ సత్కారం జరిగింది.

హైదరాబాద్ ఎ.కె.ఎల్.ఆర్. ప్రాచ్య ప్రభుత్వాంధ్ర కళాశాల, మానస ఆర్ట్ థియేటర్స్ సంయుక్త ఆధ్వర్యంలో జరిగిన ఆరుద్ర జయంతి సభలో సినీ విజ్ఞాన విశారద ఎస్.వి. రామారావును సత్కరిస్తున్న కళాశాల ప్రిన్సిపల్ శ్రీమతి వాసంతి. చిత్రంలో జ్యోత్సు ప్రభ, రఘుశ్రీ, డా॥ నోరి రాజేశ్వరరావు తదితరులు

డైరీ

సచ్చిదానంద పీఠం ఆధ్వర్యంలో హైదరాబాద్ లో జరిగిన అధ్యాపక దినోత్సవంలో ఉత్తమ అధ్యాపక పురస్కారాన్ని డా॥ ద్వానా. శాస్త్రికి అందజేస్తున్న ప్రముఖ విద్యావేత్త శ్రీ చుక్కా రామయ్య. చిత్రంలో సభాధ్యక్షులు శ్రీ మండలి బుద్ధ ప్రసాద్, ఉత్తమ అధ్యాపకురాలు, పురస్కార గ్రహీత శ్రీమతి వేమూరి సత్య ప్రసన్న, శ్రీమతి ఉషా వినోద్

సెప్టెంబర్, 19న అనకాపల్లిలో జరిగిన రాష్ట్ర స్థాయి 'నానీ'ల సదస్సులో ముఖ్య అతిథి, నేటినిజం సంపాదకులు బైన దేవదాస్ తోట విజయలక్ష్మికి జ్ఞాపికను అందజేస్తున్న దృశ్యం. చిత్రంలో రచయిత కోపూరి పుష్పాదేవి, తలతోటి వృద్ధీరాజ్, డా॥ ఎస్. రఘు

ఆగస్టు 18వ తేదీ హైదరాబాద్ లోని కళా సుబ్బారావు కళా వేదికపై కవి సమయం శ్రీ త్యాగరాయ గానసభల సంయుక్త ఆధ్వర్యంలో జరిగిన దివంగత అభినవ పోతన, వాసమామలై వరదాచార్యులు గారి 99వ జయంతి సభలో 'మణిమాల' కావ్యాన్ని ఆవిష్కరిస్తున్న డా॥ కె.వి. రమణాచార్యులు, చిత్రంలో డా॥ రావికంటి వసునందన్, వైద్య వినాయకరావు, పి.వి. మనోహరరావు, డా॥ తిరుమల శ్రీనివాసాచార్య, డి. సురేశ్ కుమార్, కళా వేంకట దీక్షితులు, టి. ప్రభాకర్ రావు, వి. రవీంద్రాచార్య, టి. మురళీధరగౌడ్

సెప్టెంబర్ 19న హైదరాబాద్ నగర కేంద్ర గ్రంథాలయంలో జివిఆర్ ఆరాధన కల్చరల్ ఫౌండేషన్ ఏర్పాటు చేసిన కార్యక్రమంలో స్వర్ణీయ మాటూరి సీతారామారావు రచించిన "సీతారామ కళ్యాణం" (శ్రీ రామచరితమాసన్ ఆంధ్రానువాదం), కైక గ్రంథాలను ఆంధ్రప్రభ ఎడిటర్ పి. విజయబాబు ఆవిష్కరించారు. చిత్రంలో సంస్థ కోశాధికారి మురళీకృష్ణ, రచయిత తనయుడు ఎం.ఎస్. రావు, కైక గ్రంథ పరిచయ కర్త (పూసల రజనీ గంగాధర్), సభాధ్యక్షులు ముదిగొండ శివప్రసాద్, 'సీతారామకళ్యాణం' గ్రంథ పరిచయ కర్త కసిరెడ్డి వెంకటరెడ్డి, సంస్థ అధ్యక్షులు గుడిబండ వెంకటరెడ్డి, వ్యాఖ్యాత పొత్తూరి సుబ్బారావు

జూలై 31న మచిలీపట్టణంలో జరిగిన కోపలై హనుమంతరావు స్మారక పురస్కారాల సభలో డా॥ రావి రంగారావు, సి. కోటేశ్వరరావు, 'తెలుగు విద్యాధి' సంపాదకులు కొల్లూరి కోటేశ్వరరావు, నేటి నిజం సంపాదకులు బైన దేవదాస్, వి.వి.ఎల్. నరసింహారావు, మాజీమండ్రి మండలి బుద్ధప్రసాద్, యార్లగడ్డ లక్ష్మీప్రసాద్, నవలా రచయిత్రి తమిరిశ జానకి, గుడివాటి, డా॥ ద్వానా. శాస్త్రి, జి. సుబ్బారావు

సాహితీ ప్రవంతి ఆధ్వర్యాల భద్రాచలంలో లిటిల్ ఫ్లవర్స్ లో శ్రీ కృష్ణ దేవరాయల పట్టాభిషేక పంచ శతాబ్ది ఉత్సవ సభ

సాహితీస్రవంతి హైదరాబాద్ నగర నూతన కమిటీ ఎన్నిక

సెప్టెంబర్ 26వ తేదీ 10 గంటలకు బాగ్లింగంపల్లి లోని సుందరయ్య విజ్ఞాన కేంద్రంలో హైదరాబాద్ నగర సాహితీస్రవంతి ప్రతినిధుల సభ జరిగింది. ఈ కార్యక్రమానికి సాహితీస్రవంతి రాష్ట్ర కమిటీ సభ్యుడు, ప్రముఖ కవి హిమజ్ఞుల అధ్యక్షత వహించారు. సాహితీస్రవంతి రాష్ట్ర కార్యదర్శి వొరప్రసాద్ హైదరాబాద్ నగర సాహితీస్రవంతి అధ్యక్షులలో జరిగిన సాహిత్య కార్యక్రమాలను వివరించారు. సాహితీస్రవంతి రాష్ట్ర కమిటీ సభ్యుడు జి. యాదగిరిరావు సాహితీస్రవంతి లక్ష్యాలను, గత కార్యక్రమాలను సమీక్షిస్తూ మాట్లాడారు. అనంతరం సమావేశానికి హాజరయిన ప్రతినిధులు సాహితీస్రవంతి హైదరాబాద్ నగర నూతన కమిటీని ఎన్నుకున్నారు.

వరప్రసాద్, హిమజ్ఞుల, యాదగిరిరావు

హైదరాబాద్ నగర సాహితీస్రవంతి నూతన కమిటీకి అధ్యక్షుడుగా ప్రముఖ కవి హిమజ్ఞులను ప్రతినిధులు ఏకగ్రీవంగా ఎన్నుకున్నారు. ఉపాధ్యక్షులుగా ప్రముఖ కవి గౌర, కార్యదర్శిగా జి. యాదగిరి రావు, సంయుక్త కార్యదర్శిగా తంగిరాల చక్రవర్తి, కోశాధికారిగా శాస్త్రి ఎన్నికకాగా, సభ్యులుగా శాంతిశ్రీ, జావేద్, కిశోర్, జి. సరేష్, కావూరి వెంకట సుబ్బారావు, వెంకటి, రామ్మోహన్లను ప్రతినిధుల సభ ఎన్నుకుంది. ఈ సందర్భంగా కమిటీ నూతన అధ్యక్షుడు హిమజ్ఞుల మాట్లాడుతూ ప్రపంచీకరణ విషసంస్కృతి వ్యాపిస్తున్న నేపథ్యంలో సాహితీ ప్రవంతి ప్రత్యామ్నాయ సంస్కృతికై చారిత్రక పాత్ర నిర్వర్తించాల్సిన అవసరం ఉందన్నారు. సాహితీస్రవంతి హైదరాబాద్ నగర కమిటీ అధ్యక్షుడుగా ఎన్నుకున్నందుకు ప్రతినిధులకు ఆయన కృతజ్ఞతలు తెలియజేశారు. హైదరాబాద్ లో సాహిత్యకార్యక్రమాలను ప్రణాళికా బద్ధంగా నిర్వహించడానికి ఈ నూతన కమిటీ కృషిచేస్తుందని తెలిపారు. సాహిత్య,

సాంస్కృతిక రంగంలో వినిర్మాణం పెరిగి పోయిందని, సమిష్టి తత్వం మరుగున పడి వ్యష్టి తత్వం వేళ్ళూసు కుంటుందని అన్నారు. ప్రజలను చీల్చే సిద్ధాంతాలను పాలకవర్గాలు ముందుకు తెస్తున్నారని వాటికి వ్యతిరేకంగా సాహిత్యరంగంలో కృషి జరగాల్సి వుందన్నారు. హైదరాబాద్ నగర కమిటీ తనవంతు కృషిచేయడానికి ప్రయత్నిస్తుందని ఆయన తెలిపారు. నూతనంగా ఎన్నికయిన నగర కమిటీ సభ్యులను పలువురు అభినందించారు. ఈ కార్యక్రమంలో నాటక ప్రయోక్త కె. శాంతారావు, కృపాసాగర్, బాబు, ప్రసాద్ రాజు, సాహితీ ప్రవంతి శ్రేయోభిలాషులు, కవులు, రచయితలు పాల్గొన్నారు.

గురుపూజోత్సవం

తూర్పుగోదావరి జిల్లా కొత్తపేటలో ప్రియదర్శిని బాల విహార్ హైస్కూల్లో జరిగిన గురుపూజోత్సవంలో సుప్రసిద్ధ భగ్వాన్ విద్యా సంస్థ ప్రిన్సిపాల్ బుద్ధా చంద్రదేవ్ పట్టు శాలువ, జ్ఞాపికలతో ఘనంగా సత్కరించారు. ప్రముఖ కవి జి.సుబ్బారావు అధ్యక్షతన జరిగిన సభలో కొత్తపేట కళా సమితి అధ్యక్షులు పి.హరిహరదేవళరాజు, నటరాజు కళాసమితి అధ్యక్షులు నల్లా సత్యనారాయణమూర్తి అతిథులుగా పాల్గొన్నారు. ఉపాధ్యాయుడు కూడా అయిన కవి భగ్వాన్ బాలల సమన్వయ పైన, వాతావరణ పరిరక్షణపైన, మానవ సంబంధాలపైన చక్కటి స్వీయ కవితల్ని గానం చేశారు.

కవి భగ్వాన్ సున్నానిస్తున్న కొత్తపేట (తూ.గో. జిల్లా) ప్రియదర్శిని బాల విహార్ ప్రిన్సిపాల్ బుద్ధా చంద్రదేవ్ (ఎడమ నుంచి కుడికి) నల్లా సత్యనారాయణ మూర్తి, కవి జి. సుబ్బారావు, హరిహర దేవరాజు

Printed, Published and owned by **V. Krishnaiah** 1-1-298/4, Street No-1, Ashoknagar, Hyderabad-20,
 Printed at Prajashakti Daily Printing Press, 1-1-60/2, M.B. Bhavan, Musheerabad, Hyderabad,
 Published at **Shaitya Prasthanam** 1-1-60/2, M.B. Bhavan, Musheerabad, Hyderabad-20. **Editor. T. Ravi**

ఆస్తిపన్ను సకాలంలో చెల్లించడం మీ వంతు మీకు మెరుగైన వసతులు కల్పించడం మా వంతు

అభివృద్ధి కార్యక్రమం

పన్ను చెల్లింపు పద్ధతులు:

- www.ghmc.gov.in లో డెజిట్ / క్రెడిట్ కార్డుల ద్వారా • పౌరసేవా కేంద్రాలలో • ఎ.పి. ఆన్లైన్ సర్వీస్ డెవిలపర్ పాయింట్ వద్ద
- బిల్లు కలెక్టర్ల వద్ద • ఈ-సేవా కేంద్రాలలో

HYDERABAD
ON MISSION TOMORROW

హైదరాబాద్ మహానగర పాలక సంస్థ
మున్సిపల్ కాంప్లెక్స్, ట్యాంక్ బాద్, హైదరాబాద్ - 500 063. ఫోన్ : 1100, 155304 www.ghmc.gov.in

ఉపాధ్యాయులు, తల్లితండ్రులు చదువవలసిన పుస్తకాల జాబితా

క్ర.స	పుస్తకం పేరు	వెల	క్ర.స	పుస్తకం పేరు	వెల
1.	పిల్లలు నేర్చుకోవడంలో ఎలా వెనకబడతారు?	60.00	13.	నల్లబల్ల వెనుక	25.00
2.	పిల్లలు ఎలా నేర్చుకుంటారు	60.00	14.	చదువు సంధ్యలు	25.00
3.	టీచర్	40.00	15.	మహాజ్వాల స్వతులు	35.00
4.	విముక్తి-విద్య	40.00	16.	మనిషి కథ	40.00
5.	టీచర్లకు ఉత్తరం	40.00	17.	చార్లీచాప్లీన్	25.00
6.	మాస్టారు...!	10.00	18.	పరిణామక్రమంలో విద్యా వ్యవస్థ 1833-2003	15.00
7.	మీ ఓడిలో	10.00	19.	వేదభూమి	10.00
8.	కథలే పాఠాలు	25.00	20.	సమాజం-సైన్స్- సంప్రదాయం	15.00
9.	బోధన-కోధన	30.00	21.	సైన్సు చరిత్రలో సామాజికాంశాలు	10.00
10.	విధిన్న విద్యా సంస్థలు	25.00	22.	పిల్లల అలవాట్లు	25.00
11.	భాష-భాష	20.00	23.	భారతదేశ చరిత్ర	25.00
12.	మీరు - మీ పిల్లలు	15.00	24.	పిల్లల భాష - ఉపాధ్యాయుడు	25.00

పిల్లలు చదివే పుస్తకాల జాబితా

క్ర.స	పుస్తకం పేరు	వెల	క్ర.స	పుస్తకం పేరు	వెల	క్ర.స	పుస్తకం పేరు	వెల
1.	మహావిక్రం మన భూమి	20.00	34.	మూడు కథలు	10.00	67.	యముని దర్బారు	10.00
2.	అడవుబాల్లు	25.00	35.	నక్షత్ర స్వామి-బంగారుమొగ్గం	15.00	68.	బంగారు జింక	15.00
3.	విలియం మేకీస్పూయర్	15.00	36.	అధ్యుతాలనియం-నీడు	10.00	69.	మూడు ఏనుగులు	15.00
4.	హైడీ	20.00	37.	నోయా	10.00	70.	బొబ్బి నేర్పిన పాఠం	15.00
5.	విశ్వవిఖ్యాత శాస్త్రజ్ఞులు	15.00	38.	బద్దక వదిలింది	15.00	71.	పులి-తాబేలు	10.00
6.	విడతే కథలు	15.00	39.	బుడిబుడికథలు	40.00	72.	పింకి-పిల్లి	10.00
7.	విజ్ఞాన శిఖరాలు	15.00	40.	పిల్లల ప్రశ్న-సైన్స్ జవాబు	15.00	73.	సైన్యాధిపతి గర్వభంగం	15.00
8.	చైనా నీతి కథలు	15.00	41.	మేముచేశాం	20.00	74.	కుడి-విడమ	10.00
9.	భారతీయ శాస్త్రవేత్తలు	15.00	42.	నిర్లవం-శివపరిణామం	30.00	75.	నాకమ్మెటో!	15.00
10.	అందాల పార్కు	15.00	43.	సరదాసరదా లెక్కలు	30.00	76.	నందువంట-నేస్తంతండా	10.00
11.	పిల్లల గణితం	15.00	44.	విశ్వం-విజ్ఞానం	25.00	77.	పంకిధర్ నిజాయితీ	10.00
12.	పిల్లలు-ఏనుగులు	20.00	45.	నక్షత్రాల అధ్యయనం-విజ్ఞానవిహీనులు	45.00	78.	జమిందారు వేట	10.00
13.	సరదా సరదా చదువులు	15.00	46.	కాలిక్యులేటర్ గేమ్స్	20.00	79.	అధంలో సింహం	15.00
14.	తరగతిలో తమాషాలు	15.00	47.	అలెగ్జాండర్ గ్రాహంబెల్	10.00	80.	సముద్ర నేస్తాలు	15.00
15.	వాసరుడు - సరావతరణ	25.00	48.	మేకపిల్ల పెదగంట-నిర్ణయక కృతక	15.00	81.	కప్పుకల	15.00
16.	చదువంటే మూడోకన్ను	25.00	49.	మంచిగా వుండాలి	30.00	82.	కథలంటే మాకిష్టం-1	25.00
17.	పాదరూప తెలుగువాడ	15.00	50.	భలేకథలు	10.00	83.	కథలంటే మాకిష్టం-2	25.00
18.	పిల్లల సంరక్షణ	25.00	51.	తొకతెగిన తోడేలు	15.00	84.	రామిన్ నక్షరాసా	45.00
19.	అక్షరాల్ అటలు	30.00	52.	బల్లూ వెలిగింది	20.00	85.	నల్లగుర్రం	25.00
20.	నేర్చుకోడం మాకిష్టం	20.00	53.	రవింద్రనాథ్ ఠాగూర్	15.00	86.	పెన్నిలోచాక్స్	15.00
21.	కథలంటే మాకిష్టం	40.00	54.	వినియంలేని ఏనుగు	25.00	87.	మంచి అమ్మ	15.00
22.	అటలంటే మాకిష్టం	30.00	55.	బండీ నుంచి మోటారుకు	20.00	88.	కోటి పోలి	25.00
23.	పాటలంటే మాకిష్టం	20.00	56.	చెప్పి	15.00	89.	కథ కాని కథ	15.00
24.	పాడుకొండ	25.00	57.	చిట్టపట్ట చినుకులు	20.00	90.	లోకముల్లేన ఏనుగు	40.00
25.	తేటతెలుగు-1	30.00	58.	చిట్టికాకుమారి-పంచమామ	10.00	91.	చివరి అకు	10.00
26.	తేటతెలుగు-2	30.00	59.	గుడ్డు నుంచి పిల్ల	20.00	92.	పెద్దల మాయం-పిల్లలరాజ్యం	20.00
27.	కోత్రవ్యాగ్	10.00	60.	కుకూ భూరిల కథ	20.00	93.	నెలవంక	25.00
28.	బొటనవేలితోబొమ్మలు	10.00	61.	మన కథ	20.00	94.	సాయపడే చేతులు	20.00
29.	పాడుపుకథలు-చింగివముపు	15.00	62.	నడిచేదే నాచకథ	20.00	95.	నీళ్ళు ఎందుకు తడిగాకంటాయి?	15.00
30.	డంబాళమారి డాన్ క్విక్సాట్	25.00	63.	రహస్యం	10.00	96.	బడి-బ్రతుకు	25.00
31.	గణితనూత్రదీపిక	20.00	64.	ఎద్దు	20.00	97.	హిరోమీమా అగ్నివాలలు	25.00
32.	జంతువుల చింతభాష	10.00	65.	మనమూ రాధామా?	10.00	98.	సిసిండిలు	20.00
33.	జంతువుల చింతరుచులు	10.00	66.	బుద్ధిబాబు-బొమ్మకారు	15.00	99.	అద్దాలతో అటలు	15.00

ప్రజాశక్తి బుక్ హౌస్

1-1-187/1/2, చిక్కడపల్లి, హైదరాబాద్-20. ఫోన్ : 27660013

గమనిక : పై పుస్తకాలు స్కూలు గ్రాంటు నుండి కాని, టీచర్ గ్రాంటు నుండి కాని మీ స్కూలుకు కొనుగోలు చేసుకోవచ్చును. ప్రజాశక్తి బుక్ హౌస్, హైదరాబాద్ పేరిట డి.డి./ఎం.ఓ. తీసి పంపవలెను.